J 26775

Biblioteca Bucureştilor

3
Martie
2002

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

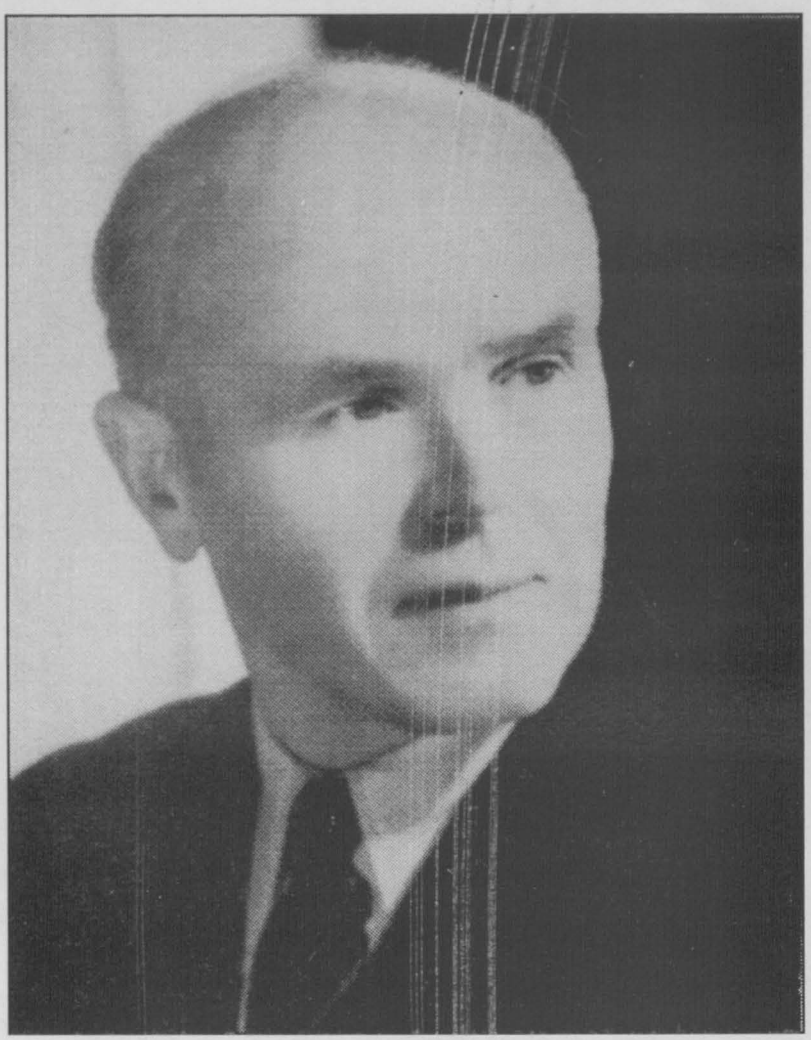

GEORGE LESNEA

1902 – 1979

100 de ani de la naştere

"E multă vreme-n mine; Sînt împletiri de grai,
Cuvinte de hrisoave şi sunete de nai,
Cimilituri din gura glumeţului norod,
Oraţii vechi de nuntă şi stihuri de prohod.

Sînt scuturi ciocănite de făurari bătrîni
Şi doinele cîntate prin munţi şi pe la stîni.
Sînt zbuciumări trăite prin temniţi de haiduci,
Cu sufletele-n codri şi gleznele-n butuci...

E multă vreme-n mine: Sînt basme şi colinzi,
Descîntece-n fîntînă şi vrăji pe la oglinzi.
Sînt nopţi de geruri crunte, cînd luna-i ca un corn
Şi iarna-şi vîră capul şi auie pe horn...

Sînt ţintirimuri pline de oase omeneşti
Şi lespezi de morminte cu slove slavoneşti,
Sub care zac de-a valma, din veac, strămunii mei,
Cu rădăcini pătrunse prin pulberea din ei".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bicentenar Ion Heliade Rădulescu
EQUILIBRU ÎNTRE ANTITHESI 2

Aniversare UNESCO
Ion Luca Caragiale – 150
Eugen SIMION – I.L. Caragiale şi spiritul românesc (I) 4
Jean-Claude GRUMBERG – Caragiale 7

Bucureștii de altădată

Ana Maria ORĂŞANU – Vechi zidiri bucureştene – Coordonate de identitate naţională (III) 8

Patrimoniu 9

Bicentenar Victor Hugo 10

Autografe contemporane

Iosif NAGHIU – 70 12

Puncte de vedere

Grete TARTLER – Diglossia în Uniunea Europeană 14
Dan GRIGORESCU – Destinul operelor lui Bret Harte şi E.A. Poe în literatura română 17

Scrisoare din...

Rodica DRĂGHICI – 120 de ani de bibliotecă publică în Brăila lui Panait Istrati 20

Meridian biblioteconomic

Agenda EBLIDA 22
Şerban MESTECĂNEANU – Biblioteca Consiliului Britanic din Bucureşti 23
Cristina CHIŢA – Fundaţia Universitară Carol I 25
Viorica PRODAN – O bibliografie a spiritului neînfrânt 28
Doru BĂDĂRĂ – Expoziţia "Valori de patrimoniu din colecţiile BCU" 30
Crista FILIP – Noi servicii pentru comunitatea academică 32
Fundaţia CONCEPT susţine un nou rol al bibliotecilor publice 33
Corespondenţă din New York
Şerban C. ANDRONESCU – Festival de film francez la New York 34

Catalog 36

Agenda culturală

Horia FRUNZĂ – Salonul de Carte şi Presă – Bucureşti 2002 38
Ana Maria ORĂŞANU – Mărturii iconografice. I.H. Rădulescu şi I.L. Caragiale 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bicentenar

Ion Heliade Rădulescu

EQUILIBRU ÎNTRE ANTITHESI

[.....]

Misiunea acestei Scrieri va fi spre a arăta durerile Românului în genere, nevoile şi aspiraţiunile lui. Însă ca să începem de la început sau de la rădăcină, vom asculta ţipetele ce ies din sânul, din rărunchii Săteanului laborator şi ale Burghezului pământean, pentru că aceştia sunt rădăcina, sau tulpina de unde răsar la noi de atâţia seculi toate ramurele arburelui social.

În alte părţi n-a fost aşa: dregătoriile, judecătoriile, clerul oficial, ştiinţele, artele, industria, comerţul au fost partea conquistanţilor, ce pământenilor nu le lăsară decât ignoranţa, laboarea necontenită, şi lipsa şi mizeria necontenită: unii îşi apropriară numai drepturile şi altora le impuseră datoriile.

La noi din contra, originea tutulor condiţiunilor sau stărilor societăţii a fost şi este încă în genere *Aratru* sau Opinca. De se află excepţiuni de străini, acelora li s-au zis şi li se zice *Venetici*.

Spre a prospera dar arburele social cată neapărat ca rădăcina lui să se afle în bună stare, plină de vigoare şi de suc de viaţă.

Luptele scrierii acesteia vor fi de a combate cu *cuvântul* şi cu moderaţie pe arena drepturilor *adevărat* naţionale, şi a legilor, atât terorismul baionetelor de orice natură, cât şi terorismul cuţitelor şi armelor ascunse ale mercenarilor conduse de venetici.

La violenţă de injure vom opune vehemenţă de cuvânt; la calomnii, vom opune faptele adversarilor noştri.

Deviza scutului nostru va fi una şi aceeaşi:

Echilibrul antitezelor.

Şi prin urmare:

Dreptul şi Datoria,
Autoritatea şi Libertatea,
Guvernul şi Popolul,
Conservaţia şi Progresul, etc.

vor afla acelaşi respect din partea noastră, aceeaşi apărare, acelaşi cult, pe cât vor fi în echilibru; iar la întâmplare de a învinge o parte, vom trece în partea celei învinse, spre a susţine echilibrul.

Cu aceeaşi datorie şi ardoare vom susţine şi Libertatea, şi Popolul, şi Progresul.

Vom arăta prin alte cuvinte că unde nu e Datorie, nu este nici Drept;

Că unde nu e Libertate, nu e nici Autoritate;

Unde nu e Popol nu e nici Guvern;

Unde nu e Progres nu e nici Conservaţie, şi vice-versa.

Primul pas în această echilibrare cată să aibă partea cea mai importantă, partea cea mai necesară spre a putea cine-va exista şi trăi ca om.

Pentru noi Binele stă în echilibrul antitezelor. De va trage mai mult Autoritatea sau Guvernul, avem tirania, despotismul; de va trage mai mult Libertatea sau Popolul, se naşte Libertinajul, Demagogia, Anarhia; din rumperea echilibrului rezultă Răul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

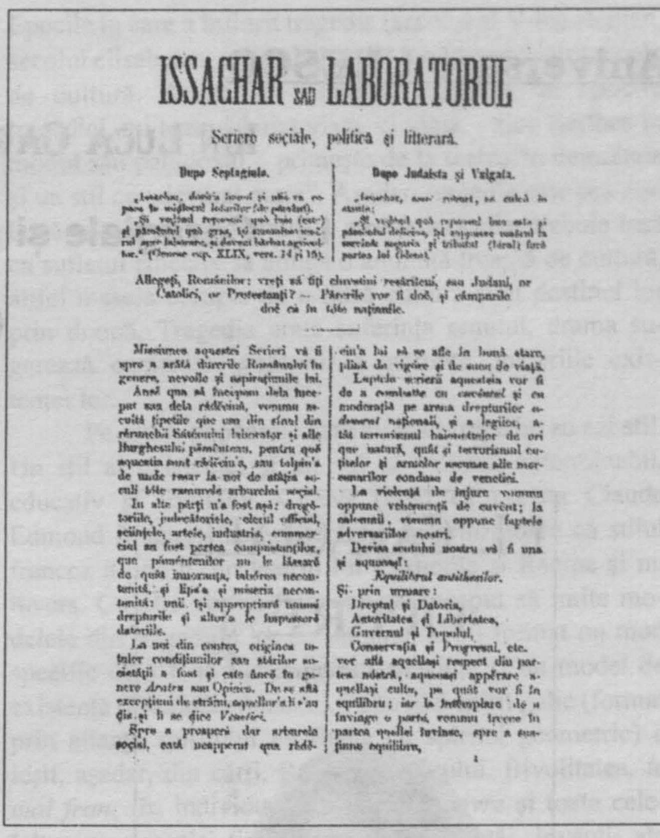

ISSACHAR sau LABORATORUL

Scriere sociale, politică şi litterară.

Dupo Septagintă.	Dupo Judaistă şi Vulgata.
„Issachar, dorin'a binelui şi sĕă va repausa în mijlocul loturilor (de pământ). „Şi vediând repaosul quĕ bun (este) şi pământul quĕ gras, îşi supuse umĕrul spre laborare, şi deveni bărbat agricultor." (Genese cap. XLIX, vers. 14 şi 15).	„Issachar, asin robust, se culcă în stanie; „Şi vediând quĕ repaosul bun este şi pământul delicios, îşi supuse umĕrul la servindă sarcina şi tributul (tăcut) fără partea lui (ideea).

Allegeţi, Românilor: vreţi să fiţi chrestini resăriteni, sau Judani, or Catolici, or Protestanţi? — Părerile vor fi doĕ, şi câmpurile doĕ ca în tôte naţiunile.

Missiunea aquestei Scrieri vă fi spre a arătă durerile Românului în genere, nevoile şi aspiraţiunile lui.

Anuĕ qua să începem dela început sau dela rădăcină, vomu ascultă ţipetile que ese din sînul din rărunchii Săteanului laborator şi alle Burghesului pământean, pentru quĕ aquestia sunt rĕdăcin'a, sau talpin'a de unde resar la noi de atâţia seculi tôte ramurile arburelui social.

In alte părţi n'a fost aşă: dregătoriile, judecătoriile, clerul official, sciinţele, artele, industria, commercial au fost partea cuceritorilor, que pământenilor nu le lăsară de quât inoranţa, labôrea necontenită, şi lips'a şi miseria necontenită: unii îşi appropriară numai drepturile şi altor'a le împusseră datoriile.

La noi din contra, originea tuturor condiţiunilor sau stărilor societăţii a fost şi este încĕ în genere *Aratru* sau Opincа. De se află excepţiuni de străini, aquellor'a li s'au ţis şi li se ţice *Venetici*.

Spre a prosperă dar arburele social, cată neapperat qua rădăcin'a lui să se afle în bună stare, plină de vigôre şi de suoc de viaţă.

Luptele scrierĕ aquesteia vor fi de a combatte cu cuvêntul şi cu moderaţiă pe arena drepturilor *a-dunarei* naţionali, şi a legiloг, atât terrorismul baionetelor de ori que natură, quât şi terrorismul cuţitelor şi armelor secunse alle mercenarilor condusi de venetici.

La violenţă de injure vomu oppune vehemenţă de cuvênt; la calomnii, vomu oppune faptele adversarilor nostri.

Devisa scutului nostru vă fi una şi aquea:

Equilibrul antithesilor.

Şi prin urmare:

Dreptul şi Datoria,
Autoritatea şi Libertatea,
Guvernul şi Poporul,
Conservaţia şi Progresul, etc.

vor află aquellaşi respect din partea nôstră, aqueaşi apperare aquellaşi culte, pe quât vor fi *în equilibru*; iar la întemplare de a învinge o parte, vomu trece în partea quellei învinse, spre a susţinne equilibru,

Spre a combate dar răul, de bună voie ne vom arunca, după cum ne-am aruncat întotdeauna, între două focuri.

Pe tărâmul politic ori social ne vom pune între focul Despoţilor şi între focul Demagogilor sau anarhiştilor.

Pe tărâmul religios vom da cu aceeaşi vigoare şi în capul theocapililor, şi în capul atheilor.

Pe tărâmul literar vom trata cu acelaşi dispreţ atât sbieretele ridicole ale rutinei pedanţilor, cât şi vociferările anarhiei şarlatanismului Sarsaililor.

Nici Tiranie nici Anarhie
Nici Superstiţie nici Atheie
Nici Pedantism nici Sarsailism.
Între Tiranie şi Anarhie, vom pune
Dreptatea.
Între Superstiţie şi Atheie, vom pune
Religia.
Între Pedantism şi Sarsailism vom pune
Ştiinţa

Iar Dreptatea, Religia, Ştiinţa nu vor merita aceste nume, de nu vor fi sinonime cu *Adevărul*.

Doctrinele noastre poate să le confunde cineva cu ale celor ce se zic de *just – milieu*. Ferească Dumnezeu de nişte asemenea fiinţe hermafrodite, de fiinţe ce nu sunt nici masculi nici femine, nici cai nici asini.

Această specie de corcitură din natura lor, de când e lumea sunt (sic) condamnate de a nu produce nimic. Catîrii nu se mărită, Catîrii nu se propagă.

Iar Bărbatul şi Femeea produc Familia;
Dreptul şi Datoria produc Libertatea;
Libertatea şi Autoritatea produc Ordinea;
Popolul şi Guvernul formă Societatea;
Conservaţia şi Progresul formă calea Perfectibilităţii.

Acestea pentru cele din întru şi vom avea ocaziuni a le aplica şi a le dezvolta şi mai bine;

În cât pentru cele din afară, aceleaşi principe avem, aceeaşi doctrină: Binele nu-l putem vedea decât în echilibrul Puterilor ce ne-au garantit existenţa noastră politică; cât însă va trage sau va apăsa sau va influenţa una mai mult, nu poate rezulta decât Răul pentru noi.

Adică fiind că existenţa noastră politică stă de la garanţia acestor Puteri: este natural ca fiecare garant să dorim a fi tare, şi să insufle credit, căci atunci suntem şi noi bine.

Iar de se va întări unul mai mult, şi celălalt va deveni mai debil, pentru noi nu va rezulta decât Răul, perderea.

Prin urmare nu vom putea suferi nici împilarea nici ajutorul ori protecţia din partea uneia mai mult decât din partea alteia: nici persecuţia nici sentimentalismul exclusiv.

Adică nici astăzi atâta foc şi inimă albastră de dragoste, nici mâine că originea ni se perde în întunerecul seculilor;

Nici astăzi atâta *cardaşie*, şi mâine mitraliare pe dealul Spirii.

La asemenea împregiurări să ne ierte fiecine, că noi vom combate din toate putinţele, toată influinţa exclusivă, şi toate cabalele ei, şi toată trufia ei, şi toţi îngerii ei, şi toată synodia ei.

Articolele noastre, fără a fi scurte, vor fi breve, şi cât se va putea mai clare. Questiunile vor fi aşternute sau expuse pe înţelesul tutulor; în toate principele opuse, câmpurile vor fi distinse.

I. Heliade

(Din *Equilibru între antithesi sau Spiritul şi materia*, Bucureşti. Publicat de la 1859 până la 1869)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversare UNESCO

Ion Luca Caragiale – 150

I.L. Caragiale și spiritul românesc

(I)

Acad. Eugen SIMION

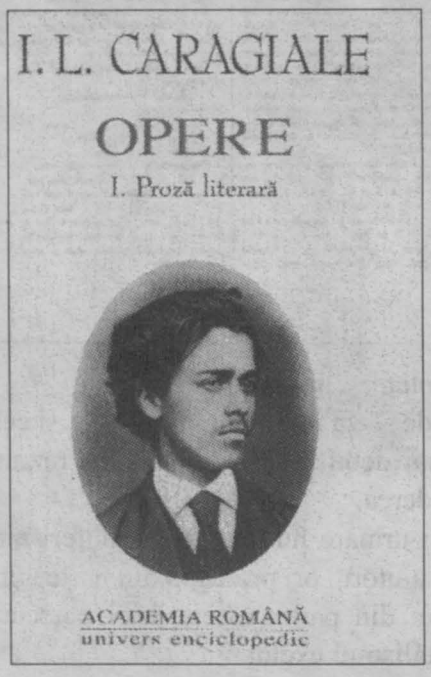

Ediție îngrijită și cronologie de Stancu Ilin, Nicolae Bârna, Constantin Hârlav. Prefața de Acad. Eugen Simion (pe care o reproducem integral începând cu acest număr). Editura Univers enciclopedic, 2000

Nu peste mult timp (30 ianuarie 2002) se vor împlini 150 de ani de la nașterea lui I.L. Caragiale și la 13 iunie același an, vor fi 90 de ani de la moartea lui. Timp suficient ca o operă să dispară din atenția publicului sau să-și piardă din importanță. Nu este cazul lui Caragiale, deși mari spirite, ca Lovinescu, au pus sub semnul îndoielii actualitatea *Momentelor* și a pieselor de teatru, zicând că, dispărând societatea ce le-a produs, dispare, fatal, și interesul estetic față de ele. Legea mutației estetice, care în alte cazuri a dus la concluzii juste, a sprijinit în cazul lui Caragiale o viziune critică, dacă nu total negativă, oricum restrictivă estetic. Lăsând deoparte pe detractori (orice mare scriitor are parte de ei), n-ar fi fără interes să vedem ce reproșează lui Caragiale spiritele moderne. Eseiștii și filozofii din anii '30 (Noica, Pandrea, Eliade) pun în discuție *criticismul* dramaturgului și-i opun în ideologia românească *curentul creator* reprezentat de Kogălniceanu, Eminescu, Bărnuțiu, Iorga, Pârvan... Petre Pandrea face (în *Portrete și controverse*) un proces, din acest unghi, *caragialismului* zicând că el cultivă "ironia irresponsabilă, paradoxul ieftin, irespectul valorilor absolute, o stearpă logică [...], un criticism până la absurd și nu are conștiința responsabilității scrisului și a activității publice". Noica era iritat de zeflemeaua lui Caragiale și îmi amintesc de o discuție pe care am avut-o cu el la Sibiu, pe la începutul anilor '80. Venisem acolo, în urma unui schimb de scrisori, să discut despre *critica literară ca disciplină inferioară a spiritului* (opinie exprimată în *Jurnalul de la Păltiniș*). Mă pregătisem câteva săptămâni pentru această întâlnire, îmi făcusem un plan, voiam să aflu de la marele filozof argumentele sale împotriva disciplinei noastre. Dialogul n-a putut avea loc deoarece, abia așezați, cum se zice în limbajul diplomației, la masa tratativelor, Constantin Noica mi-a înmânat o scrisoare pe care m-a rugat să n-o fac publică. Filozoful – pot să spun doar atât – mărturisea sincer că subiectul nu-l pasionează și că după Thibaudet n-a mai urmărit critica literară europeană... Nici critica, nici literatura... *Dar*, mi-a spus el numaidecât, *vreau să reproșez ceva generației dumitale... Ce fel de generație sunteți dacă n-ați dat nici un detractor al lui I.L. Caragiale? Cum puteți accepta zeflemeaua lui Caragiale?...* (reproduc din memorie). Încercarea mea de a-l convinge că nu-i nevoie de un detractor al lui Caragiale pentru a ne constitui ca o generație creatoare și că *zeflemeaua* nu este o frână în cultura română nu l-a convins pe marele filozof.

Am încercat, apoi, când am rămas singur, să înțeleg de unde vine rezerva generației lui Noica nu atât față de opera lui Caragiale, cât față de spiritul ei criticist. Explicația poate fi aflată în încercarea filozofilor din anii '30 de a fundamenta o cultură pe baze spirituale prin valorificarea tradiției noastre ortodoxe. Caragiale, prin scepticismul lui, stă în calea acestui proiect intelectual. Întrebarea este dacă o cultură modernă se poate constitui pe o unică forță spirituală și, în genere, dacă o cultură se face prin voința și imaginația unei singure generații sau se construiește, în timp, urmând legile ei secrete... Dar aceasta este o problemă mai complexă și ea depășește cadrele acestei Prefețe.

Revenind la ideea mutației valorilor morale, trebuie spus că societatea lui Jupân Dumitrache și a moftangiilor a dispărut, însă tipologia lui Caragiale este și astăzi vie pentru că arta conservă totdeauna atitudinile umane fundamentale. Ceva, este adevărat, se datează în operă și, prin aceasta, o latură a ei iese din atenția publicului din altă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

epocă, dar sâmburele ei existențial rămâne și cu timpul capătă semnificații nebănuite. Pentru cititorul modern al operei lui Dante, numeroasele aluzii la cearta dintre guelfi și ghibelini nu mai înseamnă mare lucru, ce îl interesează pe el este viziunea extraordinară a răului medieval și elegia pură, să zicem, din cântul Francescăi da Rimini.

În ceea ce privește opera lui Caragiale, este de semnalat opinia mai veche a lui Eugen Ionescu după care originalitatea ei ar sta în faptul că toate personajele sunt niște imbecili. Un vid absolut al valorilor și o comedie ce atinge granițele absurdului existenței. Marin Preda, care recunoaște în autorul *Momentelor* un model epic, este și el de părere că originalitatea ironistului vine de acolo că înfățișează un număr de indivizi cu mintea *buimăcită de vorbe*. Fină observație. Indivizii care se agită în opera lui Caragiale au, într-adevăr, un mare respect pentru cuvinte. G. Călinescu a observat bine în atitudinea lor față de limbaj o *mistică* provenită dintr-o ignoranță supremă. La oamenii instruiți, cuvintele sunt simple vehicule, forme de comunicare însoțite (când însoțirea este posibilă) de o culoare subiectivă. Pentru eroii lui Caragiale vorbele au corporalitate și independență, orice abatere de la sensul comun al cuvântului provoacă o dramatică dilemă a spiritului. "A suge sângele poporului" nu este pentru cutare personaj ceea ce este pentru individul instruit, și anume o simplă, o proastă metaforă gazetărească, ci o propoziție biblică înspăimântătoare. Ea produce o surpriză atât de mare încât zguduie temeliile ființei și pune în primejdie societatea.

Eroii lui Caragiale cred în cuvinte și se lasă construiți de cuvintele pe care le pronunță cu spaimă, cu solemnitate, și de cele mai multe ori cu ignoranță. Discursul lui Cațavencu este, cum s-a zis de atâtea ori, un model de satiră a demagogiei fudule și delirante, dar este, în subsidiar, și o încercare aproape eroică a unui individ de a se clădi pe sine prin substanța imprecisă a vorbelor, o disperată tentativă de a se smulge prin cuvinte din vidul mediocrității. Aici intervine acea religiozitate față de fraze de care vorbește în modul său paradoxal tot Călinescu în *Domina bona*. În această perspectivă cuvintele formează o realitate în sine și constituie forma cea mai răspândită de bovarism la eroii lui Caragiale. Un bovarism al vorbelor lipsite de sensul lor real, o aspirație spre noțiuni din care a fost îndepărtat miezul lor semantic, rămânând doar coaja sonoră care tulbură mințile și provoacă zguduiri adânci. Pe această irealitate a limbajului (sau mai corect spus: pe această realitate a irealității limbajului) se construiește personalitatea eroului în literatura lui Caragiale, așa cum, în sculpturile lui Moore, figurile capătă consistență nu numai prin formele materiei, dar și prin golurile, absențele ei.

*

Există, se știe, de mult preocuparea de a defini *stilul* unei națiuni, acela care, după Nietzsche, exprimă "unitatea stilului artistic în toate manifestările vitale ale poporului". Când se fixează acest stil și cine și ce îl determină? Roland Barthes e de părere (într-un articol din 1942, reprodus în *Le Monde*, 4 aprilie 1986) că stilul este opera tragediei. Epocile în care a înflorit tragedia (secolul al V-lea atenian, secolul elisabetan, secolul al XVII-lea francez) sunt secole de cultură. Acum se formează *stilurile*, în epocile tragediei, nu teatrul imită viața, ci viața – zice Barthes în modul său paradoxal – primește de la teatru "o demnitate și un stil cu adevărat mare". Așadar: tragedia este cea mai bună școală de stil. Pentru a merita tragedia, trebuie însă ca sufletul colectiv să atingă o anumită treaptă de cultură, altfel masele corupte de o falsă cultură simt destinul lor prin dramă. Tragedia arată suferința omului, drama sugerează oamenilor nefericirile mărunte, mizeriile existenței lor...

Pe scurt, popoarele care au avut tragedie au azi stil. Un stil al existenței și un stil al culturii, determinabil, educativ și formativ. Cineva (cred că eseista Claude Edmond Magny) face observația surprinzătoare că stilul francez a pornit din teatrul lui Corneille și Racine și nu invers. Cu alte vorbe, francezii au început să imite modelele din tragediile lor și, imitând, și-au format un mod specific de a fi în lume, un stil de viață și un model de existență (*l'honnête homme*). Faimosul spirit galic (format prin alianța spiritului de finețe cu spiritul geometric) a ieșit, așadar, din cărți. Religia esteticului, frivolitatea, *le mal français*, individualismul, *savoir vivre* și toate celelalte caracteristici tipic franceze sunt, întâi, invenții ale oamenilor de litere... Lucruri, desigur, discutabile, dar nu în afara verosimilului. Cultura exprimă ceea ce aparține, în profunzime, ființei unui popor, dar cultura, în mod indiscutabil, poate propune și, prin forța ei, poate impune o tipologie, umană, un fel de a gândi și de a trăi actele esențiale ale existenței. În ele o națiune se poate regăsi în ceea ce are ea ireductibil.

Care ar fi, din acest punct de vedere, stilul românesc? Noi n-am avut și nu avem, în teatru, mari opere tragice. Istoria noastră este un lanț neîntrerupt de tragedii, dar teatrul românesc a preferat comedia și cel mai mare dramaturg al nostru este un spirit comic, nu un spirit tragic. Să tragem de aici încheierea că stilul culturii noastre și stilul nostru de a fi în viața de toate zilele au fost formate de comedie? De aici să vină aplecarea noastră spre râs, plăcerea noastră de a cârti, în fine, lipsa noastră de suflu, absența noastră din istorie? Caragiale, cu simțul lui enorm și văzul lui monstruos, a citit comedia din noi și ne-a fixat moravurile. Ca oameni sociali ne manifestăm adesea în stilul lui Caragiale; oamenii noștri politici, de o sută de ani și mai bine, se ceartă, se luptă și se împacă în Piața Endependenței în stilul eroilor lui Caragiale. De multe ori politologii și gazetarii noștri se conduc după dialectica subțire a Conului Leonida și culeg știrile după metoda lui Caracudi. Istoria se schimbă, tipologiile, mecanismele, moravurile, năravurile, pe scurt, *stilul* se repetă... Un *stil*, un fel de-a fi, o parte a noastră (aș zice: partea suprafețelor, omul social din noi și nebunia politică din noi), dar nu în totalitate, am impresia, *stilul* nostru, modul românesc de existență, în fine, *specificul nostru* reprezintă, s-ar putea spune, opera comediei caragialeene.

N-am avut, este adevărat, o mare epocă a tragediei, dar am credința că alte genuri au determinat stilul culturii române și modul românesc de a fi: poezia populară și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

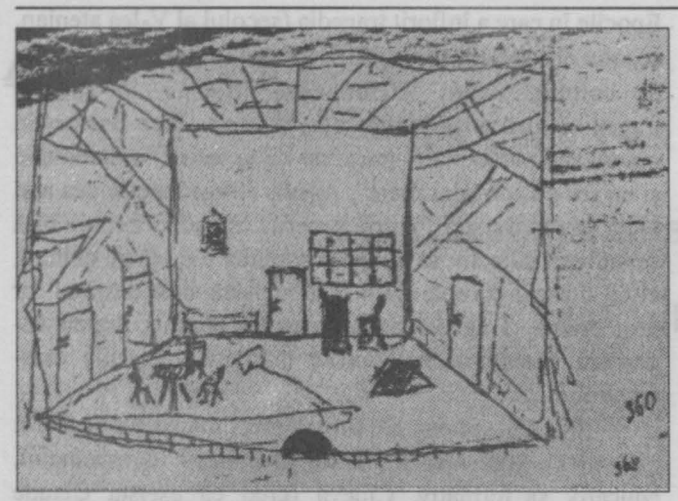

Schiță de decor la *Năpasta*, desenată de I.L. Caragiale

poezia cultă. Cultura română este, în primul rând, o cultură de poeți. Tot ce-am dat noi mai bun este poezia, geniul și genul culturilor tinere. Spiritualitatea românească și stilul românesc se regăsesc, în primul rând, în marii poeți. Tot aici se regăsește și partea noastră capabilă nu numai să trăiască într-o interminabilă comedie și să privească viața ca pe un carnaval, să tachineze și să "traducă" la infinit, dar să și gândească destinul în termenii metafizicii. Altfel cum am putea explica fenomenul Eminescu, cum am putea explica apariția lui Blaga și Bacovia, dar miracolul poetic Arghezi, atâtea și atâtea dovezi că spiritul românesc privește și dincolo de comedia vieții? Când acesta obosește, începe comedia și odată cu ea apare ironia care ne spală de ridicol și, în situațiile tragice ale istoriei, ne ajută să supraviețuim.

Suntem, prin această alternanță, condamnați la neseriozitate, cum crede Cioran în cea mai dură dintre negațiile sale (*Schimbarea la față a României*)? A cultivat oare comedia în noi numai indiscreția, lipsa de mister sufletesc, credința în inutilitatea jertfei, disprețul valorilor și lenea, fabuloasa, proverbiala noastră lene istorică? "România nu-i o țară tragică", "România este o țară fără profeți", scrie moralistul iritat de scepticismul intelectualului român și de zeflemeaua care exprimă superficialitatea, inerția noastră spirituală: "Românul își zeflemisește propria lui condiție și se risipește într-o autoironie facilă și sterilă. M-a revoltat totdeauna absența dramatismului în trăirea destinului nostru, m-a durut această indiferență spectaculară, acest perspectivism exterior"... Dacă este așa, cum se explică, o dată, viziunea tragică din poezia populară și cum se face că românii care n-au mister sufletesc și au geniul indiscreției au dat și continuă să dea totuși poeți, mari poeți lirici (reiau o formulă veche a criticii literare)?!...

Caragiale este adus în discuție ori de câte ori este vorba de a defini spiritul românesc în partea lui comică și i se impută, veșnic, balcanismul nostru... Mă întreb dacă autorul *Scrisorii pierdute* este vinovat, cu adevărat, de ceea ce nu ne place în spiritul nostru și dacă intoleranța față de Caragiale nu ascunde un complex. În fine, cei care-i reproșează dramaturgului că a impus zeflemeaua ca stil de existență se arată exasperați, totodată, de viciul resemnării care ar fi, pentru noi, românii, catastrofal în istorie. Așadar, loviți de resemnare în ființa noastră profundă, formați la școala așteptării și a fricii (citez din nou pe tăgăduitorul Cioran), păcătuim când ne mutăm la oraș prin limbuție, irespectul valorilor morale și ne cheltuim energiile în improvizații și fantezii de birt, cu un cuvânt, ne *caragializăm*... Să nu uităm, totuși, că omul caragialean este o ficțiune, este creația unei imaginații excepționale și, ca orice ficțiune reușită, place și durează. Nu mă simt deloc umilit, ca român, când citesc *Momente și schițe*, ori piesele de teatru, capodopere de ironie. Creând un model de existență românească sau, mai corect, un anti-model din observarea târgului balcanic, cu ipistații, frizerii lui filozofi, republicanele electrizante, indivizii lui fanatizați de politică, Caragiale a fixat, desigur, un stil în care, ne place sau nu ne place, ne regăsim în anumite împrejurări ale vieții noastre sociale. Ei, și? Ce-i cu asta? Comicul spală, comedia provoacă o reacție, spiritul profund iese întărit din această formidabilă epopee a ironiei, cea mai importantă pe care a produs-o cultura românească. Spre deosebire de filozoful care se arată disperat de viciul cârtirii, aș zice că un popor care are forța de a se supune autoironiei este un popor spiritualicește puternic. Nu-mi dau seama cum ar putea ironia să împiedice manifestarea creației și de ce un dascăl de comedie, cum este I.L. Caragiale, limitează accesul nostru la metafizică?! Aș zice că, dimpotrivă, o mare operă artistică este totdeauna morală și anti-modelul ei stimulează, prin negativitatea lui, un model. L-aș numi: un model al vigilenței, o pedagogie a purificării. Și apoi, omul caragialean este mai complex decât se recunoaște îndeobște. Înțeleg prin omul caragialean și pe acela din articole, note, însemnări răzlețe, acolo unde Caragiale a surprins și plinurile, nu numai golurile lumii românești. Un alt Caragiale, grav și profetic, se manifestă aici. Sau acela fantastic, misterios, pictor al insolitului din admirabila povestire *La hanul lui Mânjoală*... Vreau să spun că fenomenul Caragiale este complex și că *stilul* lui depășește limitele zeflemelei. Dar chiar în spațiul comicului, farsei, satirei, spiritul lui atinge o profunditate a observației care obligă judecata critică să depășească chestiunea pur morală.

Este Caragiale un scriitor reprezentativ pentru spiritualitatea românească? În măsura în care el a creat o mare operă (și a creat-o, de acest lucru nu se îndoiește nimeni), Caragiale are un mare grad de *reprezentativitate*. O reprezentativitate care trece însă prin spațiul esteticului. Descriind carnavalul unei lumi în trecere și petrecere (procesul formelor fără fond), el a creat din aceste stări de *negativitate* ale naturii umane românești o categorie întinsă de valori. Valori estetice, desigur, și prin aceasta valori morale, purificatoare, sublime. Iată ce se uită adesea când se discută modelul Caragiale, și anume: că arta transformă un anti-model existențial într-un veritabil model spiritual prin valorile lui estetice. Stilul românesc? Fără Caragiale ar fi incomplet: i-ar lipsi profunzimea comicului. Ia gândiți-vă: cum ar arăta sfârșitul secolului al XIX-lea românesc fără Mitică, geniu al impacienței și al improvizației, mare politician de cafenea, erou al gastronomiei, gentilom de mahala balcanică, cuprins mereu de delir verbal?... Ar arăta foarte trist...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Caragiale

Jean-Claude GRUMBERG

J'ai rencontré très tôt Caragiale, bien avant de songer à écrire, bien avant même de me prendre pour un acteur. Ce fut un livre cartonné, édité aux éditions en langue française de Bucarest, qui me le fit connaître.

Qu'est-ce qui a pu m'attirer vers ce livre dans cette librairie remplie d'ouvrages édités dans les éditions de langue française des démocraties dites populaires? Je ne connaissais évidemment pas Caragiale, et si je lisais déjà beaucoup de romans empruntés à la bibliothèque municipale du Xème, je ne lisais pas du tout de théâtre. Le théâtre était encore pour moi les maudites scènes extraites des classiques français – Molière, Racine, Corneille – qu'il fallait savoir par coeur et réciter en ânonnant face à l'instituteur qui vérifiait les liaisons et l'intégrité de notre mémoire.

Ce fut sans doute l'origine géographique de l'auteur et de l'ouvrage – Bucarest, Roumanie – qui me décida à cet achat exceptionnel. J'avais vaguement, je le savais, quelque chose à voir du côté de mon père – définitivement disparu – sinon avec Bucarest du moins avec la Roumanie.

Il me semble donc que *Scènes de Carnaval*, première pièce de ce recueil à couverture cartonnée qui sentait cette odeur si particulière propre à tous ces ouvrages des démocraties dites populaires, *Scènes de Carnaval* donc fut pour moi la première pièce lue de bout en bout.

Si je ne me rappelle plus avec précision de l'intrigue, le salon de coiffure m'est resté, le mal aux dents, et surtout la surprise des mots, la légèreté et le rire. Ainsi c'était ça le théâtre! Bien entendu je n'y avais encore jamais mis les pieds.

Plus tard ce fut *Léonidas aux prises avec la réaction*. Fut-ce à cause du titre – la réaction –, de l'ironie mordante, de la modernité de l'écriture? Quoi qu'il en soit je n'arrivais plus à situer Caragiale dans le temps.

Vivait-il encore en ces années '60? En Roumanie? En exil? Avait-il trouvé la mort à la guerre? – la seconde bien sûr – Ayant perdu le petit livre cartonné de bleu je n'avais plus de repères.

Ensuite ce fut la découverte de *La Lettre perdue*, pièce que chaque électeur devrait obligatoirement voir ou lire avant de se rendre aux urnes. Cette *Lettre perdue* acheva de me persuader que Caragiale était bien vivant et qu'un jour, qui sait, j'aurai la joie de le rencontrer.

Je n'ai jamais rencontré Caragiale, je n'ai même jamais vu une représentation d'une de ses œuvres. Devenu élève comédien, plus tard, j'ai travaillé *Léonidas* dans un cours.

Depuis, j'ai lu, je crois, tout ce qu'on a pu éditer de Caragiale en langue française et je sais maintenant qu'il vivait et écrivait au XIXème siècle, qu'il a quitté ce monde avant la guerre de 14.

Mais voilà, je n'arrive toujours pas à y croire. Pour moi c'est notre monde qu'il met en scène, notre vie, notre petitesse, la grandeur de notre petitesse qu'il exalte avec tendresse et ironie, usant d'un humour désabusé comme s'il avait déjà vécu et qu'il était déjà revenu de toutes les utopies, de tous les voyages.

A la fois lucide et sans amertume, juste conscient de l'absurdité du monde et des hommes mais s'y sentant malgré tout à sa place, dans cette absurdité, parmi eux, parmi ces bipèdes ridicules, ses frères, nos frères.

Ionesco a déclaré devoir beaucoup à Caragiale. Comme nous devons énormément à Ionesco, nous voilà, nous, les fils craintifs de l'Absurde, devenus sans le savoir les petit-fils de Caragiale.

J'espère que nous avons su et que nous saurons encore nous montrer dignes d'une telle filiation.

janvier 2002

Decor de W. Siegfrid pentru *O scrisoare pierdută*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vechi zidiri bucureștene

Coordonate de identitate națională (III)

Ana Maria ORĂȘANU

Receptarea arhitecturii create anume pentru a ilustra estetic spiritualitatea românească, respectiv acele imagini încărcate cu o plastică decorativă evocând trecutul și tradiția, reprezintă forma cea mai directă de comunicare cu cel care dorește să cunoască specificul național. Aparține perioadei de început a secolului XX, Artei 1900, precum și curentelor cu coloratură națională derivate din aceasta.

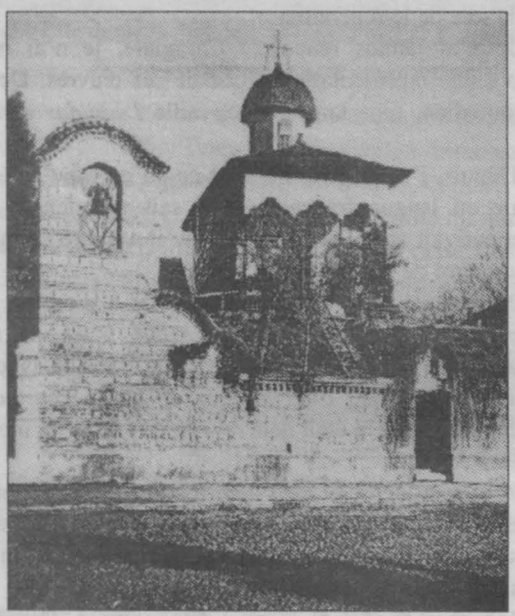

Biserica lui Bucur

Și în București arta neoromânească definește o categorie importantă de construcții, dar, pe lângă acest patrimoniu, Capitala păstrează o adevărată zestre de zidiri, moștenire a timpurilor apuse. Între ele, multe au fost determinate chiar prin funcția secular a orașului de capitală a românilor și a ortodoxiei est-europene. Sunt repere istorice și culturale, prețioase în substanța lor. Câteodată sunt mai greu de identificat. Este nevoie de cunoștințe și informații contextuale, sau, mai mult, este nevoie de punerea lor în valoare prin circuitele unui turism cultural profesionist, promovat în spiritul unui real patriotism.

Locul primei cetăți, numită „Cetatea râului Dâmbovița", apoi „Cetatea Dâmbovița" și din 1459 atestată ca „Cetatea Bucureștilor". Acolo se localizează ctitoria ciobanului Bucur, căci acolo legenda românească întâlnește istoria. La doar câțiva ani după căderea Constantinopolului (1452) Bucureștii apăreau pe harta vremii și încep să se afirme ca apărător de nădejde al creștinătății europene. Aici dăinuie Bisericuța lui Bucur (Sf. Atanasie, 1761) și ce a mai rămas din Mănăstirea Radu Vodă, dar frumoasele zidiri închid în ele secvențe de istorie națională.

Biserica Buna Vestire de lângă Curtea Veche, cea mai veche construcție a orașului, înălțată de Mircea Ciobanul în prima domnie (1545 – 54) și care și-a păstrat neîncetat funcția, la început fiind capelă domnească și după 1800 lăcaș obștesc. Este cea dintâi ctitorie voievodală din șirul celor ce vor împodobi Bucureștii până la mijlocul sec. al XVIII-lea. Adevărate capodopere arhitecturale, zidite la scara sufletului românesc. Nu copleșesc prin dimensiuni și nici prin bogăție. Spațiul, modelat cu sensibilitate, invită la reculegere într-un decor ce impresionează prin măiestria meșterilor ce l-au creat. Dintre puținele care dăinuie, le amintesc pe acele a căror soartă a fost la fel de dramatică cu a ctitorilor. **Biserica Mihai-Vodă** ridicată de Mihai Viteazul, vestigiile **Bisericii Cotroceni** a lui Șerban Cantacuzino, și **Sf. Gheorghe Nou** a lui Constantin Brâncoveanu. Trei domni ce au strălucit în Evul mediu românesc și european.

Viața politică a țării își găsește cea mai adecvată localizare în Casa Golescu de pe Podul Mogoșoaiei, căci după ce Curtea Veche s-a ruinat iar Curtea Nouă a pierit în flăcări, acolo s-a instalat reședința domnească în vremea Regulamentului Organic. A devenit reședința lui Alex.I. Cuza, apoi a lui Carol I. Este **Palatul Regal**, locul unde istoria modernă a României a înregistrat toate evenimentele sale importante. Este un loc de rezonanță națională, a cărui valoare depășește frumusețea zidirii lui clasicizante și a patrimoniului artistic pe care îl expune.

Ansamblul din Dealul Patriarhiei este inima spiritualității românești, de când Mitropolia Valahiei s-a statornicit în București. Este și locul unde au început să ființeze instituțiile României moderne, mai întâi Adunarea Obștească și apoi Parlamentul țării, în frumosul edificiu ridicat după planurile arh. D. Maimarolu.

Și alte instituții ale sfârșitului de sec. XIX dau Capitalei prinosul lor de valoare – **Banca Națională**, **Palatul CEC**, **Palatul Poștelor**, **Ateneul**, **Tribunalul**, **Ministerul Domeniilor**, **Bursa** și **Universitatea**.

Viața marilor oameni care au contribuit la prestigiul țării, indiferent de domeniul activității lor, materializată în case anume construite, ca Palatul Cantacuzino – Enescu, Casa Th. Aman, „Mărțișor" sau locuințele modeste închiriate. Locuri cunoscute sau nu, marcate sau nu, dar toate aparținând prin valoarea lor memorială istoriei naționale.

Ca și locul liniștii eterne, care a luat în puterea ei sufletele marilor români. **Cimitirul Bellu** este un loc de seamă unde, de mai bine de 150 de ani, eternitatea pietrei slujește memoriei și eternității marilor spirite ale neamului.

Identitatea națională o afli în București sub cele mai diverse forme. Zidiri măreț și zidiri modeste ascund sub înfățișarea de azi o istorie nebănuit de însemnată.

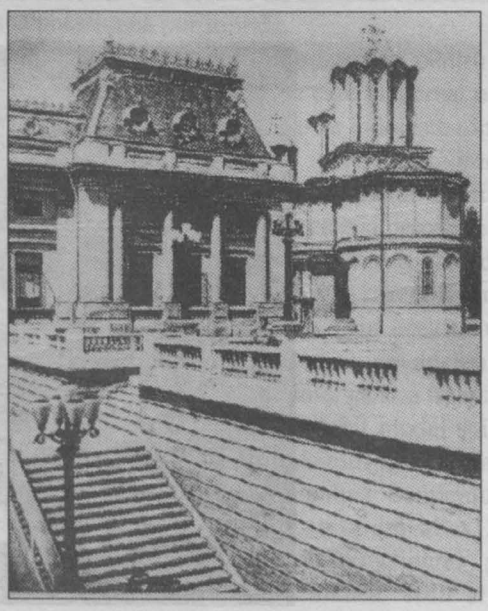

Ansamblul din Dealul Patriarhiei

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"

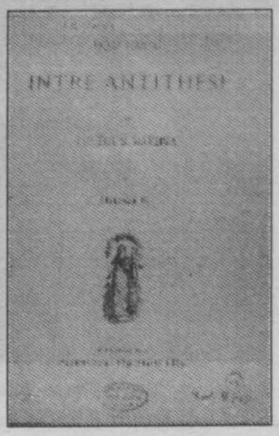

I. Heliade R., ***Equilibru între antithesi sau Spiritul şi materia***
Bucureşti. Publicat de la 1859 până la 1869

Studiul şi enumerarea doctrinelor filosofice, religioase, morale şi politice ce de o dată cu începutul Historiei făcură educaţiunea generelui uman forma primul volum care servia ca o introducţiune la un curs de Philosophie a Historiei ce am elaborat în câţiva ani pe când mă aflam în insula Chio.

Erau împărţite aceste doctrine în trei ramure principale, adică:
Unitare, în mai multe variante.
Dualiste, şi
Trinitare, asemenea de diverse sisteme. [...]

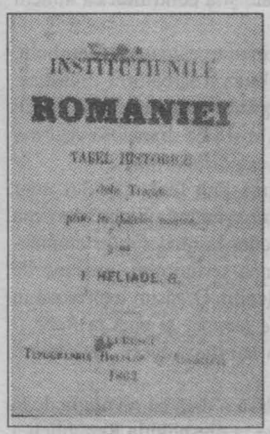

I. Heliade R., ***Instituţiunile României. Tabel historicu dela Traian pînă în zilele noastre***
Bucureşti, Tipografia Heliade şi Asociaţi, 1863

În această parte avem a vorbi de instituţiunile României dela Traian până în zilele noastre.

Cadrul ne este îngust, şi nu ne putem întinde cât tractatul de historie ce elaborăm mai pe largu, şi unde citaţiunile pot fi mai dese.

Romanii ca învingători şi colonizaţi în Dacia veniră sub Traian cu datinele, costumele, credinţele lor vechi şi noi; şi organizară ţara ca o provincie romană.

Legile, foarte fireşti, au căutat să şi le dea singuri, iar nu să se lase a li le impune cei învinşi sau alţii din afară pe acei timpi.

Primele instituţiuni au căutat să fie pur romane. [...]

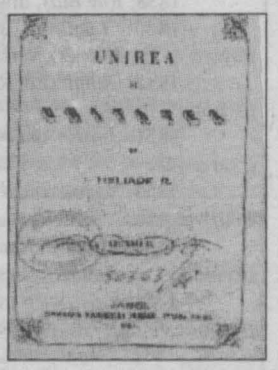

I. Heliade R., ***Unirea şi unitatea***
Iaşi, Tipografia Buciumului Român, 1864

Cine voeşte unire, şi principiul unirei îl personifică într'un om de nimic, într'un desbinător de meserie, într'un adunător de ştrengari ce n'au valoarea nici a ştreangului cu care să fie spânzuraţi; acela sau că este un şarlatan laoplan (amăţitor de popoli) sau că este un guguman neconsecint cu gura căscată. [...]

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bicentenar

VICTOR HUGO

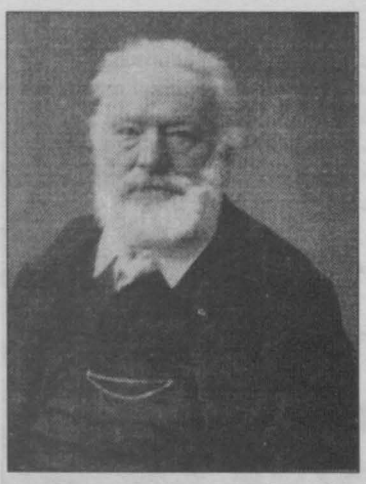

Théophile GAUTIER

Pentru această generație (tinerii din 1830)* Hernani *a fost ce fusese* Cidul *pentru contemporanii lui Corneille. Oricine era tînăr, avîntat, îndrăgostit, poetic a fost simțitor la suflul acestei drame. Frumoasele sale exagerări eroice, castilane, acea mîndră emfază spaniolă, acel grai atît de mîndru și distant în familiaritatea lui, imaginile cu originalitatea lor stranie, orbitoare, ne aruncau ca într-un extaz, ne îmbătau cu poezia lor amețitoare. Farmecul dăinuiește încă pentru cei care au fost atunci captivați de el. Desigur, autorul lui* Hernani *a compus piese tot atît de frumoase, poate mai complexe și mai dramatice decît aceea. Nici una n-a exercitat însă asupra noastră o fascinație asemănătoare. Săvîrșea o transformare comparabilă cu cea din vremea Renașterii. Făcea să circule impetuos o sevă nouă. Totul încolțea, înmugurea, înflorea în același timp. Florile împrăștiau parfumuri îmbătătoare; atmosfera amețea mințile; eram nebuni de lirism și de artă. Părea că se regăsise o mare taină pierdută. Și era adevărat, se regăsise poezia.

Bibliografie

1822: *Ode și poezii* (*Odes et poésies diverses*)
1826: *Bug-Jargal*, roman
Ode și balade (*Odes et ballades*)
1827: *Cromwell*, dramă
1829: *Orientalele* (*Les Orientales*), versuri
Ultima zi a unui condamnat (*Le dernier jour d'un condamné*)
Marion Delorme, dramă
1830: *Hernani*, dramă
1831: *Notre-Dame de Paris*, roman istoric
Frunze de toamnă (*Les Feuilles d'automne*), versuri
1834: *Claude Gueux*, povestire, prima schiță a *Mizerabililor*
1835: *Angelo, tiranul Padovei* (*Angélo, tyran de Padoue*), dramă în proză
Cîntecele amurgului (*Les Chants du crépuscule*), versuri
1837: *Vocile lăuntrice* (*Les Voix intérieures*), versuri
1838: *Ruy Blas*, dramă în versuri
1840: *Luminile și umbrele* (*Les Rayons et les Ombres*), versuri
1842: *Rinul* (*Le Rhin*), impresii de călătorie
1851: *Istoria unei crime* (*L'Histoire d'un crime*)
1852: *Napoleon cel Mic* (*Napoléon le Petit*), pamflet
1880: *Asinul* (*L'Ane*), *Religie și religii* (*Religion et Religions*), versuri
1881: *Cele patru inspirații* (*Les Quatre vents de l'esprit*), poeme
1882: *Torquemada*, dramă istorică în versuri
1883: seria a treia din *Legenda veacurilor* (*La Légende des siècles*)

N.N. CONDEESCU

... Viața și activitatea lui Hugo sînt strîns legate de evenimentele politice care s-au succedat în Franța de-a lungul secolului al XIX-lea.

Fiu al unui ofițer superior din armata lui Napoleon I, și-a urmat tatăl în cîteva misiuni în Italia, mai tîrziu în Spania. A păstrat o vie amintire epopeii imperiale și a contribuit ca nimeni altul la glorificarea victoriilor militare ale lui Napoleon.

Sub restaurație însă, influența mamei sale i-a impus o adeziune trecătoare la Bourboni. Le-a cîntat în versurile primei sale culegeri, *Ode și poezii diverse*, politica și sărbătorile dinastice, fapt pe care l-a regretat mai tîrziu. Apropierea de revista *Globul*, organ al romantismului liberal și înăsprirea regimului polițienesc al restaurației, care interzice în 1829 drama sa *Marion Delorme*, desăvîrșesc ruptura dintre poet și Bourboni.

Monarhia din iulie i se pare mai liberală, fiindcă zugrăvirea fără fard a tarelor unor suverani din trecut, în dramele *Regele petrece*, *Maria Tudor* și *Ruy Blas*, nu întîmpinase opoziția cenzurii. Concepția poetului, care cîntase în *Orientale* eroismul grecilor în războiul lor de independență, concepția romantismului social de altfel, despre misiunea scriitorului, misiune de „mag", de vestitor al unui viitor luminos se cristalizează acum pe deplin. O găsim exprimată în poeme și în prefețele culegerilor de versuri începînd cu *Frunze de toamnă* și pînă la *Raze și umbre*. În 1841 este ales membru al Academiei Franceze și, cîțiva ani după aceea, este numit membru al Camerii pairilor.

Adevărata participare a scriitorului la viața politică începe însă o dată cu revoluția de la 1848. Este ales atunci deputat în Constituantă și își pune candidatura la președinția Republicii a II-a. Plebiscitul trimite însă la Palatul Elizeului pe aventurierul Ludovic-Napoleon Bonaparte, ale cărui intenții dictatoriale sînt îndată denunțate vehement de Hugo. Iată de ce poetul se va afla în fruntea listei de proscriși a doua zi după lovitura de stat din decembrie 1851, care îi adevereşte prezicerile despre planurile dictatorului.

Din exilul petrecut în Belgia și mai ales în insulele arhipelagului anglo-normand (1851 – 1870), Hugo n-a încetat o clipă să denunțe opiniei publice mondiale regimul de jaf și corupție al lui Napoleon al III-lea. L-a demascat în vehementul pamflet *Napoleon cel Mic* ca și în culegerea de satire *Pedepsele*. Exilul a maturizat geniul lui V. Hugo. Din această perioadă datează poemele lirice din *Contemplațiile*, prima serie din *Legenda veacurilor* și romanul social *Mizerabilii*, cea mai populară dintre scrierile lui.

Căderea lui Napoleon al III-lea, învins la Sedan, redeschide lui Hugo porțile patriei sale, însîngerate de război. Poetul-cetățean a cîntat durerile și umilințele îndurate de popor și eroismul proletariatului parizian pe baricade în volumul de versuri *Anul cumplit*. Ales deputat în Adunarea Națională, întrunită la Bordeaux, Hugo își depune mandatul în semn de protest împotriva manevrelor majorității reacționare, condusă de Thiers, grăbită să încheie o pace ruşinoasă cu Germania și să înăbuşe cu orice preț mișcarea muncitorească. În primii ani ai Republicii a III-a, ca membru al senatului, V. Hugo a cerut cu insistență să se acorde comunarzilor amnistie. Tot acum, în ciuda vîrstei înaintate, elaborează cîteva din marile sale opere: alte două serii din *Legenda veacurilor*, *Arta de a fi bunic* și încă două, trei volume de versuri, precum și romanul istoric *Nouăzeci și trei*.

Moartea survine în 1885. I s-au făcut funeralii naționale și a fost înmormîntat într-o criptă a Panteonului din Paris, alături de înaintașul său Voltaire.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Paul VALÉRY

... Niciodată în limba noastră puterea de a spune totul în versuri exacte nu a fost deținută și exersată la un asemenea grad. Pînă la abuz poate. Victor Hugo este oarecum prea puternic pentru a nu abuza de această putere. El transformă în poezie tot ce vrea. Întrebuințînd forma poetică, el află în aceasta mijlocul de a insufla o viață ciudată tuturor lucrurilor. Nu există abstracție pe care să nu o facă să vorbească, să cînte, să se vaiete sau să amenințe și, cu toate acestea, la Hugo nu există vers care să nu fie cu adevărat vers. Nici o eroare de formă. La el forma este atotstăpînă. Actul de făurire a formei domină în întregime. Această formă suverană este, într-un anumit fel, mai puternică decît el. Hugo este ca și posedat de limbajul poetic. Printr-o stranie dar instructivă răsturnare de funcție, Gîndirea devine în el mijlocul și nu scopul expresiei.

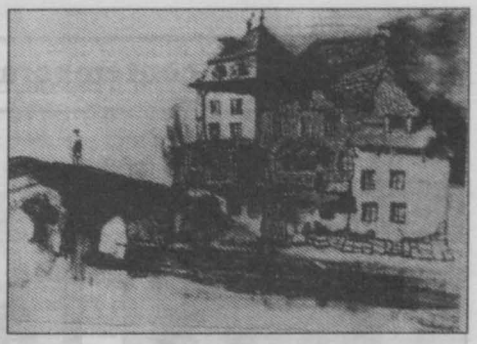

Casa lui Hugo la Vianden, văzută de poet

Încununarea femeii

... Era, deci, ziua-aceea cu mult cea mai frumoasă
Din cîte-aduce-n lume-aurora generoasă;
Același freamăt sacru ce străbătea văzduhul,
Lega cu alga – unda, materia – cu duhul;
În ceruri mai sublime lucea mai pur eterul;
Pe culmi de munți, zefirii își adunau misterul;
Avea frunzișul parcă mai line legănări;
Și razele vrăjite cădeau cu dezmierdări
Pe-o vale verde unde, iradiind extaze
Și adorînd înaltul învăpăiat de raze,
Uimiți că văd, există și că iubesc în veac,
Stăteau la umbră lîngă oglinda unui lac,
Ca valul să le-aline și glezna și călcîi,
Întîiul om, și-alături, femeia cea dintîi...

Traducere de Ionel MARINESCU

Pornesc să scriu...

Pornesc să scriu povestea acelui an cumplit
Și iată-mă că șovăi, pe masă povîrnit.
Da, oare să continui? Dar se cuvine oare?
O, doliu! O, Franță! Să vezi o stea cum moare!
Simt al rușinii groaznic suiș! Amară teamă!
O pacoste se-abate, cînd alta se destramă.
Dar, fie. Să continui. Istoria o cere.
Sînt martor în procesul acestui veac ce piere.

Traducere de Petre SOLOMON

Pamfletarii bisericii

Disprețuind piticii, vei fi superb în veci,
Popor al meu. O, Franță, pe Rin, pe munții reci
Plimbînd cu ochii-un fulger aprins de Prometeu,
Vei învia, înaltă, de sub pămîntul greu!

Te vei ivi; c-o rază a frunții tale mari
Zvîrli-vei crunta groază în negri tăi gropari.
Striga-vei: „Libertate! și Pace!" Din mormînt
Se vor trezi Eschyle și Dante lăcrămînd,
Și sprijiniți pe lespezi – cu drag și cu mîndrie
Te vor privi, și-n tine simți-vor că învie
Și țara lor, pămîntul în care odihnesc.
Vei spune: „Sînt aicea! Alin și dezrobesc!
Toți oamenii sînt Omul! Să nu mai fie rob!"
Veni-vor să te-ajute de pe întregul glob
Atîtea mîini spre tine, o țară: nu-i năpîrcă,
Nu-i demon să oprească destinu-ți care urcă;
N-am încetat nici unul să fim francezi; așteaptă
Din partea noastră lumea, o nouă mare faptă;
Da, încă auzi-vom cătușele căzînd,
Și om vedea stejarii măreți vuind în vînt!

Traducere de Eugen JEBELEANU

Morții noștri

Ei zac pe-un cîmp pustiu și înfricoșător.
O baltă grea de sînge a curs în jurul lor;
Prădalnici vulturi rup din pîntece scobite,
Și leșuri reci pe iarbă grămădite,
Sălbatic se-nnegresc, sucite-n zeci de forme,
Ca arborii căzuți sub fulgere enorme.
Și țestele, în lut, ca oarba piatră sînt.
Le-acoperă zăpezi cu albul lor vestmînt.
Dar mîna aspră, grea, crispată, ca de iască,
Vrea încă pe dușman cu spada să-l gonească.
Azi ochiul lor e mort, și mort le e cuvîntul.
Pe nemișcarea lor trec nopțile, de-a rîndul.
Ei au mai multe răni pe mîini, pe piept, pe față,
Decît cei schingiuiți și biciuiți în piață.
Sub ei cresc larve, viermi, oștiri nenumărate;
Și ei au și intrat în humă, jumătate,
Ca vasul ce-n ocean încet s-a scufundat.
Și oasele, albind pămîntu-nsîngerat.
Par oasele cu care vorbea Ezechiel.
Și-s pretutindeni răni: de schije de oțel,
Și găuri largi de lănci, spintecături de spade.
Un vînt ghețos, prelung, pe-aceste liniști cade.
Sînt goi și-nsîngerați, sub cerul greu de ploi.
O, voi, morți pentru țară, aș vrea să mor ca voi!

Traducere de Mihu DRAGOMIR

Petrecere la Thérèse

... Și noaptea s-a lăsat; tăcere; totu-i stins;
În crîngurile negre izvoarele au plîns;
Privighetoarea-ascunsă în cuibu-i tăinuit
Cînta asemeni unui poet îndrăgostit.
Toți se împrăștiară sub frunzișuri, discreți;
Nebunele rîsînde urmate de-nțelepți;
Amanta cu amantul în umbră s-au ascuns;
Și, tulburați ca-n visul cel tainic, nepătruns,
Simțeau cum crește parcă în sufletul lor iar
Din șoapte murmurate, din ochii lor de jar
În inimă, în simțuri, în gîndul lor, o floare
De clar de lună, albastru, scăldînd întreaga zare.

Traducere de Paula ROMANESCU

Textele au fost reproduse din volumele: Victor Hugo, *Versuri*, prefață și note finale de N.N. Condeescu, Editura Tineretului, 1963; Victor Hugo, *Legenda secolelor*, antologie, tabel cronologic, prefață și comentarii de Dan Ion Nasta, Editura Albatros, 1981.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Iosif NAGHIU – 70

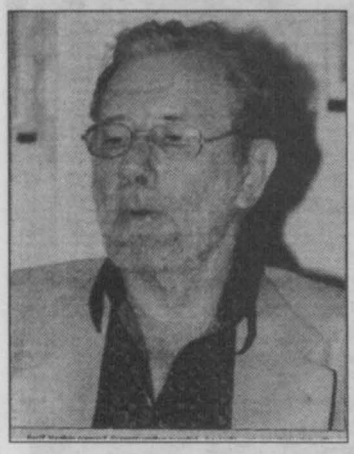

Cei care râd

Rar se întâmplă să aibă o supărare.
Asta pentru că natura i-a înzestrat cu o veselă nepăsare
și își petrec viața numai prin părțile ei gâdâlicioase.
Când se-ntâlnesc își urează: „Îți doresc
să nu fii niciodată mohorât!"
Iar cel care primește urarea răspunde și el:
„Îți doresc ca nici tu să nu ai motive de mohorâre!"
„Să hohotești mai tot timpul!"
„Iar tu, atunci când nu hohotești, îți doresc
să o duci numai în hihihihăituri!"
Apoi se înclină unul la altul în semn de omagiu
și se umflă de râs.
Dar asta nu se întâmplă decât foarte rar.
De obicei merg unul în spatele celuilalt
ca fiecare să poată râde de ceea ce vede în față
și o boare neașteptată de vânt să nu-i risipească-n azur!
Atunci să te ții de hohoteli și hihihihăituri!
De obicei cei din față ar dori să se-ntoarcă să depisteze
motivul hohohăiturilor celui din spate
dar nu o pot face deoarece n-ar mai putea hihihăi
de ceea ce văd în față.
Vasile râde de Sile, Mieta de Veta, amândoi de pași
golași de pe fatidicul și folcloricul lor covoraș, că s-aude poc, toc, foc
că se văd poapse și coapse, se râde umflat, sigilat
revelație înmuiată-n sudoare. Că se sparge Hora
Unirii cu dalta, că se pune cupola Capelei
Sixtine pe Ialta, pe Malta, hihihi, hahaha
hahaha, hihihi!...
Mână ruptă din umăr, minus ce-o ia la picior,
râd de parcă li s-ar aproba o butelie în plus...
Hahahaha, hihihihi!... Hihihihi, hahahaha!...
Și tot așa, până când brusc se trezesc legați de patul de moarte
și se-ntreabă-nciudați: „Oare aceste patru picioare de lemn
să fi fost viața mea, patria mea?..."

Bibliografie

1968: *Teama de păsări*, poezie, Editura pentru literatură

1969: *Autostop*, teatru, Editura pentru literatură

1974: *Într-o singură seară*, teatru, Editura Eminescu

1981: *Misterul Agamemnon*, teatru comentat, Editura Eminescu

1984: *Barca e plină*, teatru, Editura Cartea Românească

Exerciții de mimică, eseuri de teatru, Editura Eminescu

1991: *Mâneca vântului*, proză, Editura Eminescu

1993: *Execuția nu va fi amânată*, teatru, Editura Cartea Românească

1994: *Celula poetului dispărut*, teatru, Editura Expansion

Spitalul special, teatru, Editura UNITEXT

1997: *Armurierul Cehov*, teatru, Editura Cartea Românească

1999: *Teatru scurt*, Editura Eminescu

2000: *Grup de orbi într-o sală de cinema*, teatru, Editura Coresi.

Cinefilii

Cinefilii sunt o specie dură de consumatori, care se adună în grupuri tăcute și consumă zidul din față.

Genele lor sunt prevăzute cu niște dințișori ascuțiți asemeni cleștișoarelor pentru zahăr, care devorează peretele, apropiindu-se de el cu un cric invizibil.

Orgiile astea au loc pe întuneric. În timp ce o muzică adecvată le acoperă cronțănitul sonor.

Când se aprinde lumina, cinefilii ies în șiruri sătule și, la întrebările celor de afară, încep o interminabilă sfadă cu privire la partea de perete care le-a plăcut cel mai mult.

Cei făcuți să apese

Sunt ființe al căror singur efort este acela de a fugi de propria greutate. Carnea, grăsimile, zahărul? Mai drag îi este auzului numele unor levitanți care ascetizează pe o sârmă ghimpată. Câte un fruct dimineața, o felie de țelină către prânz și un scurt eseu sau sonet pentru masa de seară. Apoi, fuga sus pe cântar, ca să vadă cât au slăbit.

Cu timpul nici nu mai dau pe acasă. Își fac un culcuș la umbra cântarului și privesc de acolo râzând la cei ce nu pot escalada platforma metalică de grași ce-au ajuns. Cât sunt de enervanți stând acolo și micșorându-se cu rânjete răutăcioase de eclipse lunare, dându-și coate cu fulgii de păpădie ai brațelor ce le-au rămas.

Las' c-o să vină și ziua în care vor scădea într-atât încât nici n-o să mai poată zări acul cântarului și atunci să vezi răzbunare pe cei umflați, cei făcuți ca să crească și să apese pe câte ceva.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cutia neagră

Doamna cu copilul: Domnu', v-ați uitat cutia asta neagră aici.

Domnul grăbit: Nu-i a mea. Nici vorbă să fie a mea.

Domnul cu servieta: Totuși ați fost lângă ea.

Domnul grăbit: Nici n-am băgat de seamă! Oare ce o fi în ea?

Doamna cu umbrela: O scrisorică de dragoste?

Domnul cu baston: O scrisorică de dragoste. Cine are timp să mai scrie scrisorele de dragoste?

Doamna cu umbrela: Mai curând una de amenințare sau de răscumpărare. Care ar putea declanșa o adevărată tragedie familială sau chiar o explozie.

Copilul minune cu bube pe față: Mamă, mamă, vino repede, în cutia asta e o bombă cu ceas.

Domnul cu baston: N-o atinge nesăbuitule, vrei să te faci particule?

Doamna cu copilul: Scuzați-l, micuțul meu e pasionat după tehnică. Ieri a demontat televizorul vecinilor. Azi a vrut să intre în banca de date a trustului Mendeleev.

Domnul cu baston: Și credeți că în cutia asta e o bombă cu ceas?

Doamna atentă: Bine-nțeles! Doar n-o să fie o tartă cu frișcă.

Domnul timid: De unde știți?

Doamna atentă: Ați auzit ca o tartă cu frișcă să ticăie?

Domnul grăbit: Ar putea fi un ceas. Fără bombă.

Domnul cu baston: Ceasurile fără bombă nu explodează. Și unde ați mai văzut ceasuri simple, fără nici un accesoriu alături? Azi nu mai există decât ceasuri-stilou, ceasuri-calculator, ceasuri-brățară, ceasuri-turn, ceasuri-cuțit, ceasuri-bombă. Ca să nu mai vorbim de ceasurile cu apă și neutroni. Trăim vremea ceasurilor capcană, domnule. Epoca de aur a ceasurilor simple, elveției, care să arate un timp relativ a trecut.

Domnul grăbit: Îngrozitor. Eu nu mai stau nici o clipă aici.

Doamna cu copilul: Și cutia asta n-o iei cu dumneata?

Domnul grăbit: De ce tocmai eu?

Doamna cu umbrela: Păi dacă ți-e teamă înseamnă că știi ce e în ea. (*Îl love*ș*te cu umbrela*) Fanatic, disperat, terorist! Fanatic, disperat, terorist!

Domnul grăbit: Nu sunt terorist, dimpotrivă, sunt farmacist. Mă duceam să fac o injecție.

Domnul timid: Eu... eu... zic să ne retragem tiptil.

Domnul cu baston: Și dacă bomba ascunsă în cutie este reglată să explodeze la temperatura noastră-n scădere. Teroriștii ăștia sunt tot mai sofisticați.

Doamna cu umbrela: Și aveam oră la coafor! N-aș putea să mă reprogramez la telefonul de afară?

Paznicul: Ori ieșim toți, ori nici unul!

Noul venit: Ce se întâmplă aici?

Paznicul (*imperativ*)**:** Nu vă apropiați! Nu vă îndepărtați! Nu vă mișcați!

Doamna cu umbrela: Lasă-l domne' să plece. Doar nu-i o bombă atomică.

Domnul cu baston: Și dacă-i una mai rea, anatomică? Și explodează în raport de numărul nostru în creștere?

Copilul minune cu bube pe față: Mamă, ăia de afară filmează?

Mama cu copilul: Filmează micuțule, filmează. (*Plânge înăbușit*)

Copilul minune cu bube pe față: Atunci de ce plângi?

Mama cu copilul: Pentru că tatăl tău n-o să mai vadă telejurnalul de seară cu noi.

Copilul minune cu bube pe față: Eu vreau să merg undeva.

Domnul grăbit: Și cu trebuia să mă duc să fac o injecție.

Noul venit: Eu să văd cotele apelor după ploaie. Printre altele sunt hidrolog.

Domnul cu baston: Eu trebuia să mă duc să plătesc o datorie mai veche. Dacă nu o plătesc voi fi socotit un om lipsit de cuvânt.

Paznicul: NU PLEACĂ NIMENI.

Ușa de la intrare se deschide și apare un grup de indivizi îmbrăcați în negru. Înaintează încet pipăind peretele din fundul încăperii. Din când în când se oprește și adulmecă aerul. Nu par să țină seama de cei din jur. Înaintează ca niște umbre pe zid. Și poate chiar asta și sunt. Umbrele anticipate ale unei explozii pe zid. Sau niște proiecții ale spaimei? Cine știe? După cum, s-ar putea ca grupul acesta să nici nu existe în realitate și să fie doar umbrele celor din încăpere ajunse pe pereți printr-un ciudat sistem de lumini.

Doamna cu umbrela: Cine să fie?

Domnul cu baston: Salvatorii? Brigada antitero?

Doamna cu copilul: Ăștia? Nu vedeți că nici nu mai mișcă de teamă?

Doamna atentă: Cel mai mult mă neliniștește culoarea cutiei!

Noul venit: Nu l-a văzut nimeni?

Domnul cu baston: Pe cine?

Noul venit: Pe nemernicul care a lăsat cutia asta aici.

Domnul grăbit: Eu mă duc. Simt că nu mai pot sta în picioare.

Doamna cu copilul: Dumneavoastră vorbiți? Pe mine acțiunea asta m-a prins în genunchi.

Doamna cu umbrela: Pe mine cu parapliu' deschis. Parcă aș fi o statuie.

Domnul cu baston: Monstrul ăsta mic zgâlțâie cutia aia continuu. Dacă nu-l calmați îl sugrum.

Doamna cu umbrela: Nu mai țipați așa! Dacă bomba a fost programată să explodeze la intensitatea vocilor noastre?

Domnul grăbit: Să lăsăm. Mi se pare stupid.

Doamna cu umbrela: Stupid? N-ați auzit de soprana aceea care a spart candelabrul Teatrului Liric cu acutele sale?

Domnul cu baston: Ce e în cutia asta nu pare un candelabru.

Doamna cu umbrela: Dar poate fi și un pahar de cristal. De Boemia.

Domnul grăbit: Sau un ceas cu nisip.

Domnul cu baston: Nisipul nu ticăie.

Noul venit: Ajunge! În curând o să spunem că nici nu mai putem respira.

Paznicul: De respirat se mai poate. Dar fără să eliminăm prea mult aer din piept. S-ar putea să apese capacul cutiei.

Noul venit: Grozav! Situația m-a prins cu piciorul în aer. Lăsați-mă măcar să-l schimb.

Paznicul: Totul rămâne cum e.

Doamna cu umbrela: Și dacă eu am lăsat aragazul deschis?

Doamna cu copilul: Aș vrea să știu dacă bomba asta mai ticăie.

Doamna cu umbrela: Ticăie. Sigur că ticăie.

Noul venit: Asta e bine. Câtă vreme ticăie înseamnă că mai suntem în viață.

Copilul minune cu bube pe față: A amuțit.

Domnul cu baston: A amuțit? (*suspine de u*ș*urare*) Sigur? Nu mai ticăie?

Copilul minune cu bube pe față: Deloc.

Domnul cu baston: Înseamnă că nu mai e nici un pericol. Și că nu a fost o bombă cu ceas ci un simplu cadou. O mică atenție, inutilă, ca toate atențiile.

Copilul minune cu bube pe față: O păpușă mecanică?

Doamna cu umbrela: O păpușă mecanică! De ce nu un parfum Chanel sau Dior?

Doamna cu copilul: Un parfum Dior?

Copilul minune cu bube pe față (*desface cutia*)**:** Nimic.

Doamna cu umbrela: Nimic.

Noul venit: Nimic?

Copilul minune cu bube pe față: Nici măcar un dicționar chinezo-malgaș.

Domnul grăbit: Bine că am scăpat. Să plecăm repede, cât mai repede.

Paznicul: Ați înnebunit? Și cu bomba ce facem?

Domnul grăbit: N-ați văzut că nu e nimic în cutie?

Paznicul: Nimic?

Domnul cu baston: A fost o farsă. O simplă farsă.

Noul venit: O farsă? De ce?

Doamna cu umbrela: Să ne facem de râs. Să ne dăm de rușine.

Domnul cu baston: O farsă? Cum o să fie o farsă? (*Ascultă cu to*ț*ii. Ticăitul se aude din nou dar de data asta din încăpere.*)

Domnul cu baston: Domnilor, bomba asta a fost în cutie. Dar acum nu mai este în cutie ci în noi. E o bombă empatică.

Toți încremenesc speriați, grup de victime și de salvatori în așteptarea sfârșitului. Ticăitul se aude tot mai tare.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

Diglossia în Uniunea Europeană

Grete TARTLER

Am participat, în anul 2000, la o reuniune a unui mare for european regional în care se recunoștea, cu seninătate, că limbile (de circulație restrânsă) în care se purtau dezbaterile nu erau menite decât pentru această etapă a dezbaterilor; mai departe, un singur reprezentant al grupului urma să prezinte concluziile, la Bruxelles. Evident, în engleză.

Nu părea nimeni tulburat de situație. În Europa, noile structuri economice, politice sau lingvistice sunt atinse în egală măsură de rapiditatea schimbării. În ultimele decenii engleza s-a răspândit vertiginos. Dar Europa – pe lângă faptul că e numele unui întreg geopolitic și cultural mai mult sau mai puțin abstract – a fost din totdeauna admirată tocmai pentru diversitatea sa (culturală, lingvistică, religioasă, politică...)

Trăim în plină redefinire politică și culturală a Europei. După Maastricht s-a încercat o mai mare coordonare, inclusiv în domeniul cultural, educațional și chiar lingvistic, între statele membre [1]. E de la sine înțeles că modificarea tiparelor în politica lingvistică și folosirea limbii a început să altereze chiar temeliile societății, chiar la nivel individual. Dacă ne schimbăm modul de a vorbi, folosind, de exemplu, din ce în ce mai mult engleza, va deveni inevitabilă și schimbarea modului de a ne exprima propria personalitate, vom comunica altfel unii cu alții, ba chiar vom vedea altfel realitatea. Pe de altă parte, dacă o entitate multiculturală ca Uniunea Europeană nu respectă, în munca de zi cu zi, principiile lingvistice egalitariste, ar putea răni însăși structura democrației. Limbile mici sunt cele mai expuse „imperialismului lingvistic".

Dar n-ar fi oare o soluție ca, într-o bună zi, globul să se înțeleagă într-o singură limbă – indiferent care? Ar însemna oare această „evoluție" lingvistică sfârșitul neînțelegerilor, ar slăbi oare anvergura conflictelor militare, comerciale și culturale din lume?

În *Tratat* se cerea totuși statelor membre „o politică a deplinului respect pentru diversitatea culturală și lingvistică a statelor membre". Teoretic, diversitatea lingvistică europeană e susținută. Dar, practic, într-o Europă unită, care va ajunge la 28-30 de membri, va fi imposibil să nu se recurgă la lucrul „în grupuri", un singur reprezentant al grupului expunând, în cele din urmă, la Bruxelles – într-o limbă de circulație – punctul de vedere asupra căruia s-a căzut de acord.

Vor fi, inevitabil, limbi „marginalizate".

Nu pot – ca om care am crezut o viață întreagă în cuvânt – să nu mă întreb care vor fi consecințele marginalizării unei limbi pentru populație. Va suferi oare, în cele din urmă, democrația?

Există o discrepanță între recomandările oficiale ale UE, așa cum sunt afirmate în *Tratat*, și statutul *de facto* al limbilor în cadrul instituțiilor Uniunii Europene. Există o ierarhie a limbilor folosite – și o evidentă marginalizare a celor mici. Danezii, de pildă, cred că marginalizarea unei limbi duce la diminuarea drepturilor politice și democratice pentru parlamentarii „limbilor mici ale UE".

Japonezul Yukio Tsuda a pus în circulație două paradigme, azi foarte utilizate: „difuziunea paradigmei engleze" [2] și „ecologia paradigmei limbajului" [3].

E cunoscut faptul că engleza s-a impus dintr-o tot mai mare nevoie de utilizare a științei și tehnologiei pentru răspândirea structurilor capitaliste. Comunicarea noilor științe și tehnologii în engleză se făcea majoritar deja în 1978 (peste 50% din jurnalele științifice și tehnologice ale lumii erau publicate în engleză). Dominanța englezei provine, de asemenea, din perioada de modernizare post-colonială – când, în numele dezvoltării, a fost afirmată nevoia de exprimare unificatoare. Alt motiv e frecvența acesteia în comerț, transport, comunicații, datorită poziției SUA, după război, ca mare putere economică, politică și militară. „Spre deosebire de colonialism, care se axa pe dimensiuni economice, neocolonialismul a impus un control indirect, dar structural asupra minților oamenilor" scria Tsuda în 1986 [4]. De atunci a mai afirmat același lucru folosind alte cuvinte: americanizare și omogenizare a culturilor lumii, imperialism lingvistic, cultural și al mass-media. Rezultatul ar fi, după teoria sa, impunerea englezei mai ales în țările lumii a treia, în economiile asiatice efervescente și în statele naționale europene.

Alt teoretician, Normand Labrie[5], consideră că situația lingvistică a Uniunii Europene este extensia logică a statului monolingvistic național. UE a fost alcătuită din state cu o puternică identitate națională, identitate pe care o aduc în Uniune, încercând astfel să creeze o suprastructură după principiul celei naționale. Rezultatul e tendința ca UE să devină la rândul său monolingvală. Birocratismul comunitar ar trebui să aibă însă alt rol decât cel național (creat pentru menținerea uniformității lingvistice); birocratismul comunitar a fost creat tocmai ca să permită funcționarea compromisului lingvistic – prin traducere și interpretare. Rezultă o adevărată schismă – datorată faptului că un principiu al multiplicității este construit după unul monolingvistic.

Definind Europa ca pe o entitate multilingvală, Louis-Jean Calvet[6] consideră inevitabile „ierarhiile lingvistice" (multilingvism însemnând în opinia sa coexistența diferitelor limbi pe o bază transnațională, iar plurilingvism – coexistența limbilor regionale). Dar limbile prezente într-o situație de plurilingvism nu apar toate și în contextul de multilingvism. Nu sunt neglijate, dar nici recunoscute oficial, ceea ce arată că de fapt principiul multilingvistic al Uniunii Europene nu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

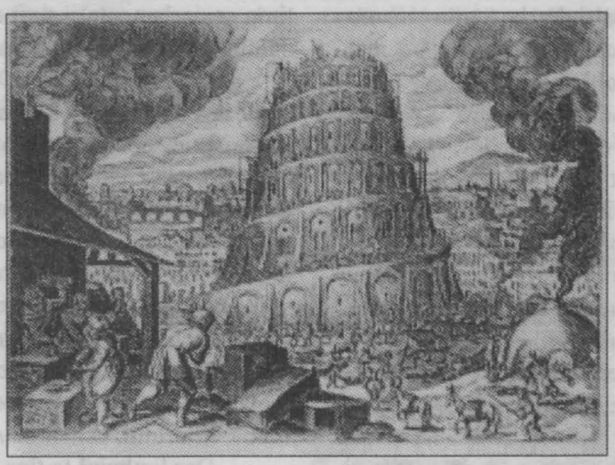

Construirea Turnului Babel*, gravură în *taille douce

face decât să întărească ideologia monolingvistică a statului-național. Calvet face distincție între limbile „mondiale" (franceza, engleza, spaniola, portugheza), cele „europene" (germana, olandeza, italiana) și „limbile naționale" (daneza, greaca, suedeza, finlandeza). Mai menționează limbile regionale și ale imigranților. În contextul UE, „superioare ierarhic" sunt limbile cu statut mondial și provenind din țări cu putere economică. Germana și italiana ar avea această ultimă calitate, dar n-au dobândit statut real de „limbi ale lumii" – din lipsa de colonii și influență în aceste colonii (rezultatul pierderii războiului). Situația englezei și francezei a devenit dominantă tocmai din pricina coloniilor și a puterii economice; spaniola însă, deși limbă mondială, nu are, în opinia lui Calvet, suficientă putere economică spre a se impune: la fel portugheza.

Prin „teoria diglossiei" – termen introdus de Charles A. Fergusson în 1972 (pornind de la analiza unor varietăți lingvistice de greacă, arabă, elvețiană-germană și creoleză haitiană, el a distins o formă „elevată" și alta „comună") se consideră că varietățile de limbă au *funcții* diferite. Un alt tip de diglossie – folosirea limbilor naționale în paralel cu una sau două limbi de largă circulație – pare deocamdată singura soluție în UE. În Parlamentul European se poate vorbi limba nativă, dar conferințele de presă se țin, invariabil, în engleză sau franceză. Limbile dominante sunt folosite pentru probleme de prestigiu: se învață intens la școală (sub control și constrângere a conceptelor gramaticale), au dobândit eficiență prin standardizare (în ample dicționare și gramatici) și se bucură de stabilitate – cucerită în timp. Diglossia e o situație stabilă construită pe o durată, adesea, de secole.

Se știe că ideea formării Comunității Europene a apărut încă în 1950, prin propunerea ministrului francez al afacerilor externe, Robert Schuman, de a colabora cu Germania pentru producția de cărbune și oțel în cadrul unei organizații deschise și pentru alte țări europene (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, CECA). Rezultatul acestei propuneri a fost că șase state – Belgia, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda și Germania – s-au adăugat organizației, semnând primul tratat al comunității. Un tratat monolingual – în franceză.

Mai târziu, în 1956, crearea Comunității Economice Europene și a EURATOM – prin Tratatul de la Roma, devenit operațional în 1958 – a dus la recunoașterea principiului multilingvismului, recunoscând patru limbi – franceza, italiana, germana și olandeza – ca limbi oficiale și de lucru ale Comunității.

Includerea altor state – Marea Britanie, Danemarca, Irlanda, Grecia, Spania, Portugalia, Suedia, Finlanda și Austria – a făcut ca numărul limbilor oficiale și de lucru să crească la 11. După 1973 – când deja aderaseră Danemarca, Marea Britanie și Irlanda – engleza a început să joace un rol din ce în ce mai important, „clătinând" poziția francezei, care până în 1972 fusese cea mai folosită limbă în comunitate. După aderarea Greciei (1981), a Spaniei și Portugaliei (1986), documentul care atesta că 12 state vor funcționa ca o piață comună cu frontiere deschise și liberă circulație a mărfurilor, forței de muncă, serviciilor și capitalului, atesta și faptul că toate limbile naționale ale țărilor care formau Comunitatea aveau să rămână limbi oficiale și de lucru (cu excepția irlandezei și a Letzeburgesh).

Din punct de vedere al numărului de locuitori, mai ales după reunificarea Germaniilor și integrarea Austriei în UE în 1995, germana ar trebui să fie cea mai vorbită. Dar poziția dominantă a englezei nu a fost totuși alterată.

Reprezentanții celor 12 state membre, reuniți la Maastricht în 1992, au convenit Tratatul Uniunii Europene, care a fost semnat în 1993, pentru întărirea coeziunii economice și sociale. Punctele principale la Maastricht au fost:

- dezvoltarea unei politici externe și de securitate comune
- introducerea cetățeniei europene
- crearea monedei unice în Europa înainte de ianuarie 1999
- fortificarea implicării Uniunii în domeniile social, educațional și cultural
- întărirea Parlamentului European.

Nu toate statele au fost de acord cu ansamblul propus. Danemarca, de exemplu, a fost împotriva aderării la Uniunea Monetară (reafirmându-și abținerea la recentul referendum, din 28 septembrie 2000), ca și împotriva creării unei forțe de apărare și poliție comune, sau a cetățeniei europene.

Tratatul Uniunii a proclamat limbile naționale de la acea dată ca limbi ale *Tratatului*, oficiale și de lucru. În 1995 au mai aderat trei state – Austria, Suedia și Finlanda – ceea ce a dus la folosirea, în prezent, a 11 limbi de lucru și oficiale de către 15 state.

Mai ales după implementarea *Tratatului de la Maastricht* în 1993, legislația comunității s-a extins – de la pro-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bleme economice, agricole şi industriale, la teme care nu demult erau percepute ca probleme naţionale interne, ba, mai mult, la o mai bună coordonare a problemelor culturale, educaţionale şi chiar lingvistice dintre statele membre.

Principiul multilingvistic e viguros apărat în Parlamentul European, prin care au trecut mai multe rezoluţii promovându-l, inclusiv cu privire la limbile regionale, precum catalana, bretona etc. Dar s-a făcut prea puţin pentru „limbile mici", precum daneza, suedeza, pentru asigurarea statutului de limbi oficiale *şi* de lucru, cum s-a subliniat în tratatul Uniunii, în procedurile de zi cu zi ale instituţiilor UE şi ale birocraţiei lor. În aparenţă, nu există recunoaştere a vreunei ierarhii lingvistice sau vreo intenţie de marginalizare a limbilor „mici" naţionale.

La Maastricht s-a convenit păstrarea, promovarea şi respectul faţă de diversitatea naţională şi regională în deopotrivă cultură şi limbă. S-a convenit iniţierea unor programe de educaţie lingvistică menite să promoveze diversitatea lingvistică a Uniunii prin asigurarea complexităţii culturale şi istorice a UE. Cu aceste programe se recunoaşte că există drepturi ale omului şi în termeni lingvistici, dar pe de altă parte – şi că există ierarhii lingvistice.

Există într-adevăr politici în acest domeniu implementate de UE. (De exemplu, programele de schimburi studenţeşti şi programe interculturale precum ERASMUS şi LINGUA menite învăţării altor limbi oficiale ale UE şi descoperirii diferitelor culturi ale statelor membre, create pentru a împlini stipulările *Tratatului Maastricht* privind libera circulaţie a bunurilor, serviciilor, capitalului şi forţei de muncă).

În Consiliul de Miniştri şi în Parlament principiul multilingvistic e susţinut încă într-o mai mare măsură decât în Comisie. În cazul Consiliului de Miniştri, principiul multilingvistic e stipulat în art. nr. 8 – Consiliul urmând să nu ia vreo decizie înainte ca documentul să apară în toate limbile oficiale sau de lucru (e o instituţie unde lucrează sute şi sute de traducători).

Comisia nu are, în reglementările sale interne, vreo referire explicită la multilingvism, cum are Consiliul, dar are responsabilitatea generală de a implementa deciziile politice luate de Consiliul de Miniştri. Serviciile de traducere şi interpretare ale Comisiei sunt considerate cele mai impresionante şi mai mari din lume. Documentele sunt traduse în una sau mai multe limbi, în funcţie de ţările cărora le sunt adresate documentele. Există dificultăţi, nu totdeauna ideile sunt redate întocmai, terminologia – în ciuda programelor computerizate – nu e totdeauna exactă. Cel mai puţin se traduce în limbile de mică circulaţie – în daneză şi greacă aproape deloc.

Există temerea că, în timp, aceste limbi naţionale vor dobândi, *de facto*, statut de limbi regionale, fiind marginalizate în chestiuni ale UE (catalana, friziana, bretona). Din punct de vedere oral ierarhia devine şi mai evidentă – pe coridoare se vorbeşte engleza, franceza, eventual germana. Iar comunicarea informală (a nu se subestima aura informală a unor situaţii politice) se rezumă în cele mai multe cazuri la engleză, când apare chiar diglossia (forme mai puţin elevate de adresare).

S-ar putea spune că în mod conştient sau inconştient birocraţii promovează o ierarhie elitistă a limbilor în UE, probabil din raţiuni de comoditate şi bun simţ economic, în timp ce parlamentarii sunt mai protectori în privinţa tradiţionalului multilingvism al Comunităţii.

Într-un studiu din 1994, Ulrich Ammon[7] demonstra că engleza a devenit *lingua franca* în Europa, fiind mijlocul predominant de comunicare între vorbitorii altor limbi. Îndeosebi în Europa Centrală şi de Est, peste puţin membri ai UE, cercetările arată un interes aproape exclusiv pentru engleză în rândurile tinerei generaţii (chiar dacă veteranii preferau, la un moment dat, germana ori rusa). În primul rând, în domeniile ştiinţifice – apoi în *business* internaţional, tehnologie, industrie; dar chiar şi în domenii tradiţional „alocate" francezei, precum diplomaţia tratatelor, sau cultura (filme, muzica pop, reclame, computer software etc.) Fiind limba tinerilor, este şi limba viitorului, conchide Ammon.

Dar limbajul te ţine la adăpost. E însuşi adăpostul. La adoptarea *Chartei limbilor europene*, când, pe lângă dialectul german de nord, au fost acceptate şi alte limbi minoritare (*plattdeutsch* alături de daneză, de limba sorbilor – cele câteva mii de slavi care trăiesc de secole aici –, friziană şi *romanes*), în Germania a fost sărbătoare. Trecuseră şase ani de petiţii până li s-a acordat acest drept (toţi – mai ales cei din Bonn – ştiau: după recunoaştere şi includere în *Chartă*, urmează cererile de finanţare...). Cei peste 70 de deputaţi din Bundestag care au argumentat îmbogăţirea chartei au făcut-o nu ca „regionalişti", ci socotindu-se politicieni ai culturii. *Die Sprache ist das Haus des Seins*, zice Heidegger, „limbajul este casa fiinţei" (de fapt ar trebui tradus „casa fiinţării", dar, dacă a apucat de s-a încetăţenit aşa în filozofie, mai greu... Ceea ce se traduce îndeobşte în română prin „fiinţare" – *das Seiende* – nu e de fapt un infinitiv lung).

Multitudinea limbilor cunoscute îmbogăţeşte, stimulează creativitatea şi fantezia. Cei care doresc să mai existe în mileniul următor o Europă multiculturală nu vor putea să ignore minorităţile. De altfel, s-a dovedit (Universitatea din Hamburg a experimentat acest lucru de decenii) că toţi copiii care cresc bilingv nu sunt numai creativi, dar au şi capacitatea de a învăţa cu uşurinţă a treia şi chiar a patra limbă.

Nu poate fi citit decât cu emoţie argumentul profesorului Mehnke din Kiel – care a demonstrat că între 1970 şi 1985 au „murit" 2.800 de limbi (pe unele, noi le-am numi dialecte) dintr-un total de 7.200. Ar reieşi că lunar mor 10 limbi (sau dialecte). Un fel de ciumă, de molimă ca între păsări rare, sau animale însetate, pe pământul crăpat de secetă... Din fericire, nu toată lumea se gândeşte la Bacalbaşa şi epizootia („vită sănătoasă, vită bolnavă"...), altfel probabil că nu s-ar fi ales cu nici un drept cele 8 milioane de germani care vorbesc *plattdeutsch* (în landurile nordice, enclavele Nordrhein-Westfalen, Brandenburg şi Sachsen-Anhalt): nici cei 12.000 de frizoni sau chiar cei 70.000 de Sinti şi Roma care în Germania... Cu mare seriozitate se pregăteşte Europa de bilingvism: grădiniţe, şcoli, facultăţi. Cu mare seriozitate declară că e nevoie de continuitate. Deja s-a vorbit de două ori *platt* în Parlamentul german, dar asta e prea puţin! Se spune chiar că ar fi nevoie de un *ombudsman* care să supravegheze corectitudinea acordării drepturilor lingvistice în regiunile cu minorităţi.

Dacă în „copacul indo-european" limba română are locul ci printre cele latine, şi poate nu trebuie să-şi vadă existenţa ca luptă pentru supravieţuire (cel puţin, nu în viitorul apropiat...), cu totul altfel „tremură în furtună" ramura fino-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ugrică: sunt totuşi numai trei limbi – finlandeza, estoniana şi maghiara. Au toate motivele să se apere îndârjit şi, privită din această perspectivă, cu totul altfel poate fi înţeleasă strădania lor pentru păstrarea identităţii naţionale.

Aşa cum acceptăm că anumite vietăţi sunt pe cale de dispariţie, şi că protecţia mediului înconjurător poate mobiliza forţe uriaşe pentru salvarea unei singure specii, ar trebui să ne gândim cât de urgentă e salvarea unor graiuri, dialecte, limbi naţionale. Iar dacă undeva în lume va fi să apară, ca nouă disciplină de studiu, *lingvistica ecologică*, acel loc nu poate fi decât teritoriul educaţiei – Europa.

Note:

1. Cf. Hugo Baetens Beardsmore: *Language Policy and Planning in Western European Countries*, Annual Review of Applied Linguistics, 1993/1994.

2. *Difuziunea paradigmei engleze:* capitalism; ştiinţă şi tehnologie; modernizare; monolingvism; globalizare ideologică şi internaţionalizare; transnaţionalizare; americanizare şi omogenizare a culturii lumii; imperialism lingvistic, cultural şi al mass-media.

3. *Ecologia paradigmei limbajului:* o perspectivă a drepturilor omului; egalitate în comunicare (respect pentru libertatea expresiei); multilingvism; menţinerea limbilor şi culturilor; protecţia suveranităţilor naţionale; promovarea educaţiei în limbi străine.

4. Tsuda, Yukio: *Language Inequality and Distortion in Intercultural Communication*, 1986, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, USA.

5. Labric, Normand: *La construction linguistique de la Communauté Européenne*, 1993, Honare Champion Editeur, Paris.

6. Calvet, Louis-Jean: *L'Europe et ses langues*, 1993, Plon, Paris.

7. Ammon, Ulrich: *The Present Dominance of English in Europe. With an Outlook on Possible Solutions and on Tendencies of Development*, ed. „Sociolinguistica, International Yearbook of European Sociolinguistics", No. 8, 1991, Max Niemayer Verlag, Tübingen.

(Din vol. *Europa naţiunilor, Europa raţiunilor*, Editura Cartea Românească, 2001, pp. 41 – 50)

Destinul operelor lui Bret Harte şi E.A. Poe în literatura română

Dan GRIGORESCU

Încă de când îşi stabilea domeniul şi instrumentele proprii de cercetare, în anii '20 ai secolului XX, sub auspiciile influenţei Şcolii de la Sorbona, literatura comparată includea, fără ezitare, traducerile printre principalele forme de comunicare trans-naţională. Teoreticienii comparatismului aveau atunci la îndemână o imensă bibliografie a traducerilor; dar, făcute simptomatic, discuţiile lor se limitau, în marea majoritate a cazurilor, la circulaţia textelor literaturii *europene* pe teritoriul *Europei*. Se alcătuiau meticuloase studii privind „destinul" (termenul fusese consacrat tot de reprezentanţii Şcolii de la Sorbona) lui Goethe în Franţa, al lui Shakespeare în Germania, sau al lui Leopardi în Anglia; vreme de mai multe decenii, el va constitui modelul majorităţii exegezelor comparatiste din perioada interbelică, al tezelor de doctorat susţinute la marile universităţi europene.

A trecut, însă, mult timp până când comparatistica europeană să-şi îndrepte atenţia spre operele literaturii de peste Ocean şi să le urmărească ecoul în conştiinţa culturală a Lumii Vechi. Şi, amănunt semnificativ, cel dintâi scriitor american pe care criticii comparatişti europeni l-au studiat cu luare-aminte a fost Poe; şi anume, în primul rând, povestirile sale fantastice, „ale grotescului şi arabescului", şi aceasta pentru că ele fuseseră traduse de un scriitor care, la rândul său, începuse să-i intereseze pe comentatorii literaturii moderne europene – Baudelaire. Versurile poetului american aveau să mai aştepte câţiva ani buni până când să constituie obiectul unor cercetări sistematice. Dar e tot atât de adevărat că opera lui Poe, în ansamblul ei, şi ecourile ei europene au fost studiate mai întâi la catedrele din Franţa şi Germania şi nu la cele din Statele Unite; de altminteri, americanii nu vor privi cu prea multă încredere cercetările comparatiste şi primele studii de acest fel vor întârzia să fie întreprinse (mai întâi, la Columbia şi la Yale) până către începutul anilor '30.

În ceea ce priveşte receptarea literaturii americane în România, se poate constata lesne că ea nu a urmat, în general, un traseu mult diferit de cel din majoritatea ţărilor europene. Şi, mai înainte de toate, de cel din Franţa. Lucru întru totul explicabil: comparatistica românească (care, se cuvine să observăm în treacăt, o precede pe cea constituită în multe alte ţări ale Europei) a fost, cel puţin la începuturile ei, orientată spre valorile franceze. Era, de altfel, consecinţa unei tradiţii inaugurate de generaţia paşoptiştilor care – cu ilustra excepţie a italienismului lui Heliade – se îndrepta spre modelele literare ale romantismului francez. Primele sinteze comparatiste, cele ale lui N.I. Apostolescu şi Pompiliu Eliade, nu aveau cum să se abată de la această tradiţie.

Din această perspectivă, se poate înţelege uşor demersul primilor traducători din literatura americană: nu e nevoie de o cercetare prea meticuloasă a tălmăcirilor româneşti pentru a se constata că modelul celor mai multe dintre ele era un intermediar francez; şi, când tălmăcitorul se adresa direct originalului american, ţinea s-o facă bine cunoscut cititorilor săi. Ceea ce merită să fie consemnat este că, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, numărul traducerilor din poezia şi din proza americană (inclusiv a celor care precizează că sunt făcute „din englezeşte") creşte de-a dreptul spectaculos, fenomen ce corespunde, fără îndoială, celui ce caracterizează întreaga literatură europeană a vremii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

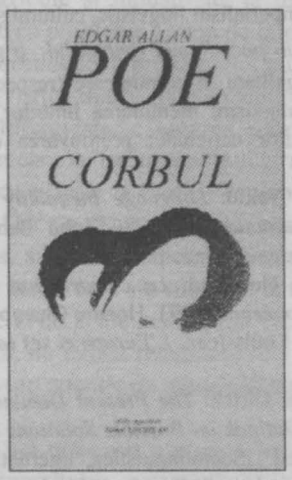

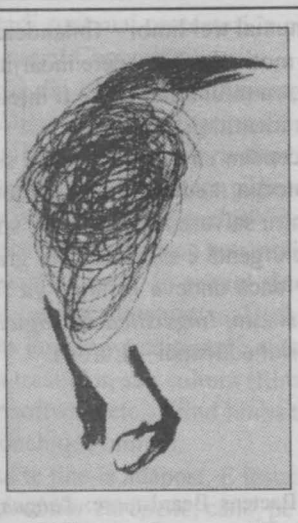

Pagină de titlu și ilustrație din ediția bibliofilă apărută la Editura Biblioteca Bucureștilor, 2001

Și încă un amănunt care mi se pare vrednic de luare-aminte: cei mai mulți traducători români se îndreaptă spre marii reprezentanți ai literelor americane. Firește, nu lipsesc autorii minori, cei care impresionau fie prin exotismul priveliștilor evocate de ei, fie prin sentimentalismul lacrimogen, atât de prețuit în epocă. Dar aceștia sunt, totuși, foarte puțini în comparație cu marii scriitori ai secolului al XIX-lea: Longfellow, Poe, Bret Harte sau Whitman. Mai mult: intelectualii români nu se mulțumesc să tălmăcească eseuri franceze sau germane privitoare la prozatorii sau la poeții Americii: și e foarte semnificativ că, printre autorii unor comentarii critice, regăsim semnături importante ale vremii. Interesantă mi se pare atenția acordată lui Bret Harte care, se știe, a trăit ultimii ani ai vieții în Anglia (fusese, între 1880 și 1885, consul al Statelor Unite la Glasgow și după aceea nu se mai întorsese în patrie), iar despre scrierile lui din acești ani, istoricii literari obișnuiesc să spună că erau mai bine primite de editorii britanici decât de cei din propria țară, ceea ce sugerează o familiarizare a scriitorului cu spiritul european, mai curând decât existența unor trăsături caracteristice ale culturii americane pe care, la răspântia dintre secole, europenii nu le înțelegeau mai ușor decât, cu mai bine de o jumătate de veac înainte, contemporanii lui Dickens și ai *Notelor* sale din *America*.

Încă din 1887, într-un ziar românesc apărea un articol referitor la prozatorul american[1], inspirat (dacă nu cumva tradus în întregime) dintr-o sursă franceză sau germană greu de identificat. Articolul nu conține elemente semnificative privitoare la biografia sau la opera lui Harte. El avea, însă, o importanță de necontestat, marcând prima prezență a numelui scriitorului american în presa românească (cercetările noastre nu au putut semnala o traducere anterioară lui 1892, când Ioan Russu Șirianu, în foileton, în *Foița Tribunei*, tălmăcea ampla povestire *Yerba Buena*[2]; datele comunicate de el erau, oricum, necunoscute cititorului român). Și să nu uităm că, până în 1887, Bret Harte își publicase cele mai reprezentative scrieri ale sale și cunoscuse marele (dar, din nefericire, efemerul) său succes pe care l-au reprezentat turneul de lecturi prin orașele americane și faimosul contract cu revista *Atlantic Monthly*, care i-a oferit 10.000 de dolari (sumă imensă pe atunci) pentru următoarele 12 colaborări (contract ce reține, în chip firesc, și atenția admirativă a autorului notiței din *Românul* care, însă, nu ia în seamă sau ignoră detaliul că tocmai aceste colaborări plătite în avans erau cu totul mediocre și semnalau începutul prelungitei eclipse a scriitorului).

Aceasta e, de altfel, o urmare caracteristică a unei cunoașteri indirecte a creației unui scriitor. În 1898, de pildă, apărea în *Convorbiri literare* o prezentare amplă a scriitorului american[3]; era traducerea prefeței, semnate de obscurul dr. I. Hoops, la traducerea *Povestirilor argonautice*, publicate în *Bibliothek der Gesamtliteratur*, la Leipzig, cu aproape două decenii în urmă. Așa încât informației literare îi lipsește, în mod firesc, actualitatea – deși, la drept vorbind, de la începutul anilor '80, când apăruse originalul german, bibliografia scrierilor lui Harte nu înregistrase înnoiri semnificative. Nu știm dacă acest detaliu era cunoscut și traducătorului din *Convorbiri* care semna cu inițialele I.A.R. și a fost identificat în persoana unui istoric literar întru totul vrednic de respect, I.A. Rădulescu-Pogoneanu; probabil, însă, că traducătorul român era mai curând animat de dorința de a face cunoscută cititorilor din țara lui o personalitate a unei literaturi care începuse, de la un timp, să le atragă atenția.

Un argument convingător îl constituie ceea ce comparatistul francez ar fi numit „destinul lui Edgar Allan Poe în România": începând din primii ani ai deceniului al 9-lea al secolului al XIX-lea, până în preajma întâiului război mondial, autorii excelentei *Bibliografii a relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice*[4] au identificat nu mai puțin de 23 de contribuții critice referitoare la nefericitul poet.

„Destinul" lui Poe începea în 1883, cu un articol (tradus, evident, din franceză) referitor la un aspect, totuși, periferic al prozei lui Poe: cultura medicală (de fapt, mai curând, de psihologie), așa cum o vădeau scrierile sale în proză[5]. Că scurtul articol era preluat din franceză nu încape nici un fel de îndoială: o mărturisește ortografierea numelui scriitorului – Poë, cu trema pe *e*, așa cum apărea în textele franțuzești. Oricum, articolul din *Timpul* nu era încă de natură să recomande opera scriitorului. Va trece un deceniu până când în publicațiile românești va mai fi consemnat interesul față de Poe: un articol semnat Aristarch – cum se știe, pseudonim al lui Macedonski[6]. Așa cum se știe, Poe fusese admirat – uneori encomiastic – de toți simboliștii francezi: cel care declanșase această entuziastă admirație fusese, evi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

dent, Baudelaire. Articolul lui Macedonski, conținând judecăți critice incomparabil mai substanțiale decât ocazionalele rânduri ale predecesorului său, cel semnat *Mira*, din 1883, își mărturisește foarte clar sursa: critica baudelairiană. De altfel, începuturile receptării poetului american în literatura română stau aproape pe de-a-ntregul sub semnul influenței poetului *Florilor răului* (în 1911, Panait Mușoiu va și publica ample fragmente din studiul lui Baudelaire, clarificând astfel întreaga problemă[7]). De la Baudelaire va porni și autorul anonim al scurtei note introductive la traducerea din 1899 a unei schițe de Poe[8], și un anume I. Teodorescu care, peste un an, va publica un fragment, comentat fără strălucire din studiul lui Baudelaire (fără, însă, a-și mărturisi sursa[9]). E momentul în care comentariile privind biografia și scrierile lui Poe părăsesc tonul exclamativ (de la care făcuse excepție medalionul lui Macedonski), explicat de mirarea sinceră provocată de descoperirea unei biografii tragice și a unor scrieri al căror ton nu era obișnuit pentru intelectualii români ai vremii.

Și, ceea ce mi se pare foarte semnificativ, paralel cu dezvoltarea ideilor preluate din studiul lui Baudelaire, se dezvoltă începuturile unei exegeze întemeiate pe o lectură atentă a textului lui Poe. Firește, de cele mai multe ori, a textului în versiune franceză. Dar, fapt vrednic de subliniat, atenția comentatorilor români e atrasă din ce în ce mai des de versurile lui Poe și tot mai rar de proza lui. Cei mai credincioși admiratori ai poeziei sale sunt doi poeți cu un profil foarte clar conturat: Emil Isac și Luca Ion Caragiale.

Isac e, de altminteri, și comentatorul unor capodopere ale versului lui Poe, începând, în 1904, cu *The Bells*[10]. Însoțind-o cu un comentariu foarte la obiect, Isac dovedea că înțelegea foarte exact semnificația efectului sonor în arta poetică a lui Poe; de altfel, se pot recunoaște pe alocuri semne ale unei lecturi atente a *Filosofiei compoziției*, celebrul text din 1846 al poetului american (pe care îl cunoștea, probabil, din traducerea franceză publicată în 1861 și, apoi, în mai multe ediții succesive). Emil Isac va însoți și traducerea (totuși, mai puțin izbutită) a *Corbului* cu un comentariu analitic asemănător, a cărui sursă pare a fi tot *Filosofia compoziției* [11].

Nu era, desigur, cea dintâi traducere a *Corbului*: însă, din 1890, apărea o tălmăcire semnată I.S.Sp.[12] (I.S. Spartali era un activ traducător deopotrivă din poezia franceză și din cea engleză). Avem toate temeiurile să credem că aceasta e cea dintâi prezență a poemului lui Poe în paginile unei publicații românești. Era, desigur, de bun augur că „destinul" poeziei lui Poe în România începea cu una dintre cele mai reprezentative opere ale sale. Deși, se cuvine să observăm, stângăciile traducătorului nu puteau să-i convingă pe cititori de valoarea poemului. Nu diferea, din acest punct de vedere, de calitatea traducerii semnate Gripen (Gr.D. Pencioiu), publicată la un an după cea a lui Spartali, și reluată, de fiecare dată cu mici modificări (nu totdeauna fericite), în câteva rânduri, până în 1904[13].

Sunt convins că studierea traducerilor românești succesive ale acestui poem ar pune la îndemâna unui comparatist atent numeroase elemente apte să sugereze rapidele modificări ale perspectivei poetice și, deopotrivă, ale limbajului poetic într-un interval de *două* decenii, între 1890 și 1909 (la care, poate, s-ar cuveni adăugată și frumoasa tălmăcire în proză, nesemnată, din 1915)[14]. Aproape toate traducerile din acest interval sunt făcute în proză, ceea ce demonstrează, după cum mi se pare, nu numai o timiditate normală în fața unor dificultăți cu totul neobișnuite pentru poeții români ai vremii (va trece, se știe, mult timp până când poeți de statura lui Emil Dorian sau Dan Botta vor ști să rezolve aceste dificultăți), dar și faptul că traducătorii porneau, la rândul lor, de la versiuni franceze în proză (un exemplu elocvent mi se pare cel al lui I.S. Spartali care traducea *Somnoroasa* nu direct din textul lui Poe, ci din superba versiune franceză a lui Mallarmé[15], fără, însă, din păcate, să izbutească să transmită și profunda vibrație poetică din textul francez).

În cele două decenii la care ne referim, au fost identificate 13 versiuni ale *Corbului*, ceea ce reprezintă dovada popularității neegalate, în epocă, decât de puține alte creații ale poeziei universale.

Semnificativă e, desigur, frecvența cu care *Viața nouă*, revista lui Ovid Densusianu, își deschidea paginile traducerilor poeziei lui Poe, o poezie în care și simboliștii francezi descoperiseră o viziune afină propriilor lor idei. Și, de asemenea, nu surprinde nici prezența unor astfel de tălmăciri în coloanele unor reviste aflate tot într-un spațiu apropiat de cel al simbolismului, de pildă *Noua revistă română*. Dar un argument în sprijinul concluziei că Poe își dobândise în cultura românească admirația unor intelectuali ce se situau pe poziții foarte diverse e că, în afara amintitei *Reviste literare și politice*, nu foarte reprezentativă pentru curentele moderne ale vremii, publicații cum era *Floarea darurilor*, devotată, cum se știe, unor direcții tradiționaliste, recunoștea, implicit, valoarea versului lui Poe, de vreme ce oferea spațiu unei traduceri din opera poetului american.

Ni se pare firesc ca, printre numele primilor traducători, să le aflăm și pe cele ale lui Iuliu C. Săvescu[16] sau Adrian Maniu[17], partizani cunoscuți ai înnoirilor literare. Dar ar putea să pară surprinzătoare prezența semnăturii lui N. Iorga[18] ; surpriză neîndreptățită, pentru că Iorga s-a aflat, alături de Tudor Arghezi și de Tristan Tzara, printre cei dintâi tălmăcitori ai liricii whitmaniene.

Receptarea operei lui Poe în România constituie, prin urmare, o temă foarte atrăgătoare pentru cercetarea comparatistă. Nu e, evident, deloc lipsită de importanță, în această privință, publicarea unui eseu în care căpătau contur clar ideile personale ale autorului[19], care nu se mulțumește să le preia pe cele din surse străine.

Comparația cu „destinul" operei lui Bret Harte pune în evidență clara maturizare a traducătorilor, capacitatea lor de a înțelege și de a transpune în românește scrierile de valoare ale unei literaturi descoperite, de fapt, recent.

Note:

1. ***, *Bret Harte. O schiță biografică literară*, în *Românul*. București, XXXI (1887), 12 martie, p. 212; 13 martie, p. 216.

2. Bret Harte, *Yerba Buena, roman în două tomuri*, în *Tribuna*. Sibiu, IX (1892), nr. 178-186; nr. 188; nr. 190-197.

3. Dr. I. Hoops, *Bret Harte*, în *Convorbiri literare*, XXXII (1898), nr. 6, pp. 537-545.

4. Vezi *op. cit.*, volumul I, București, Editura Academiei R.S.R., 1980.

5. Vezi *Mira*, *Edgar Poe. Medic-poet*, în *Timpul*, VIII (1883), nr. 279, p. 3.

6. *Aristarch*, *Edgar Poe*, în *Lumina*, I (1894), nr. 14, p. 1.

7. Vezi Charles Baudelaire, *Viața și operele lui Edgar Poe*,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în *Revista ideei*, XI (1911), nr. 108, pp. 103-108; traducere de P. Mușoiu.

8.***, *Edgar Poe*, în *Foaia populară*, II (1899), nr. 3, p. 5.

9. I. Teodorescu, *Edgar Allan Poe. Viața și operele sale*, în *Adevărul*, XIII (1900), nr. 3979, p. 1.

10. Emil Isac, *The Bells. Schiță literară*, în *Drapelul*, Lugoj, IV (1904), nr. 125, pp. 1-2.

11. Emil Isac, *The Raven* (*Corbul*), în *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, LXII (1904), nr. 249, pp. 2-3.

12. Vezi Edgar Poe, *Corbul*, în *Adevărul*, II (1890), nr. 648, p. 2.

13. Vezi Edgar Allan Poe, *Corbul* (*The Raven*), în *Romanul literar*, I (1891), nr. 18, p. 146; *Revista literară*, Craiova, I (1892), nr. 8, pp. 6-7; *Gazeta Transilvaniei*, LXVII (1904), nr. 251, pp. 2-3.

14. Vezi E. Poe, *Corbul*, în *Gazeta Transilvaniei*, LXXVIII (1915), nr. 267, pp. 1-2.

15. Edgar Poe, *Somnoroasa*, în *Revista literară și politică*, XVII (1896), nr. 3, p. 48; cu mult mai aproape de valoarea originalului mi se pare traducerea (în versuri) a lui Pompiliu Paltanea, *Ea doarme*, în *Viața nouă*, IV (1908), nr. 22, pp. 440-442.

16. Edgar Poe, *Corbul*, în *Liga Literară*, București, II (1895), nr. 6, pp. 165-167.

17. E.A. Poe, *Elenei*, în *Noua revistă română*, VIII (1912), vol. XII, nr. 17, p. 254.

18. Edgar Poe, *Țara visului*, în *Floarea darurilor*, I (1907), vol. II, nr. 12, pp. 181-182.

19. Vezi Emil Isac, *Impresii moderne. Edgar Allan Poe*, în *Revista Democrației Române*, II (1911), nr. 19-20, pp. 594-596.

(Din „Revista Româno-Americană”, nr. IV/decembrie 2001, pp. 16 – 20)

Scrisoare din... Brăila

120 de ani de bibliotecă publică în Brăila lui Panait Istrati

Rodica DRĂGHICI

Apariția bibliotecii publice la Brăila[1], prima de acest fel din România[2] sfârșitului de secol XIX, este în primul rând consecința organizării vieții sociale după eliberarea de sub ocupația turcească (1829) și după Regulamentul organic.

Secolul al XIX-lea este apreciat în literatura de specialitate ca *secolul bibliotecilor*, când *practici culturale noi își făceau loc în păturile favorizate*[3]. Este vorba de practica lecturii, la începutul secolului fiind preferate cărțile în limbi străine – greacă și franceză, apoi franceza devine dominantă, ca la sfârșitul secolului un spațiu important să-l ocupe lectura în limba română.

Era firesc, pentru că *sub auspiciile promotorilor culturii românești...* (Gh. Asachi și I.H. Rădulescu), *o lungă serie de traduceri, precumpănitor de povestiri, de romane și de opere de vulgarizare, dar și de poezii și opere dramatice, a fost pusă la dispoziția unui public însetat de literatură, de cultură*[4].

În toată țara apar biblioteci particulare aparținând unor boieri, unor familii provenind din burghezie sau intelectualilor cu formație europeană. Apar, de asemenea, o serie de societăți culturale, pe lângă care iau naștere biblioteci, accesibile publicului doritor de lectură și informare.

Instituționalizarea lecturii, la sfârșitul secolului al XIX-lea, prin apariția bibliotecilor publice este stimulată de contextul dezvoltării economice și sociale generale, în mod special de dezvoltarea învățământului și a activității tipografice autohtone.

Și în cazul Brăilei, organizarea socială locală de după 1829 favorizează dezvoltarea culturală, concomitent cu o înflorire edilitară fără precedent.

Ca promotori ai Brăilei moderne ni se relevă astăzi Ioan Slătineanu[5], *ocârmuitorul județului* (1831 – 1837) și Ioan Penescu, profesor[6].

Dacă Ioan Slătineanu participă activ la întocmirea programului de reconstrucție edilitară și apoi la clădirea orașului modern, Ioan Penescu pune bazele dezvoltării sale culturale.

Înființează în 1832 prima școală românească din Brăila (în mediul rural școala datează din 1897 în comuna Ulmu[7]) iar în 1838 prima tipografie. Tot acum scoate primele cărți, lucrări originale sau traduceri din limba franceză[8]. Cărturar cu o profundă vocație a întemeierii[9], Ioan Penescu editează în anul următor, 1839, la 18 decembrie, respectiv 22 decembrie, *Mercur, jurnal comercial al portului Brăila*, primul periodic de acest fel din principate și *Econoama română sau jurnalul de dame*.

Semnalarea, de către cercetătorul Gh. Buluță[10], a unei *Liste de cărțile ce se află depuse în biblioteca școalei din Brăila*, datată 1845, ne face să credem că Ioan Penescu a fost preocupat și de înființarea unei biblioteci pentru uzul școlarilor, accesibilă probabil și altor categorii de persoane.

Dar documentul prin care se atestă înființarea bibliotecii publice și a muzeului științific la Brăila este Decretul nr. 2134 din 23 august 1881, promulgat de regele Carol I, la cererea unui comitet de inițiativă și pe baza unui Statut care prevedea că: *Patrimoniul acestei societăți este un patrimoniu public, la dispoziținea tuturor...*[11], *fiind destinată pentru tot felul de muncitori, intelectuali și, în genere, pentru popor*[12].

Profilul enciclopedic al colecțiilor, același și astăzi, este foarte clar definit de inițiatorul și organizatorul acestei

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

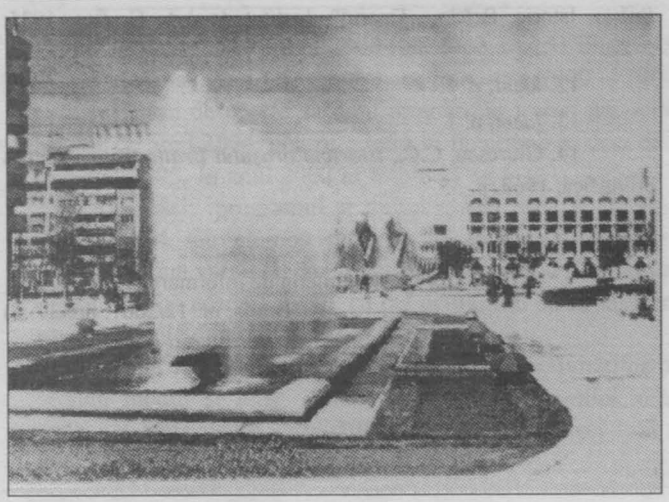

Imagine din Brăila

instituții, Atanasie Popescu, care menționa că: *această bibliotecă este croită și organizată pe un sistem enciclopedic, având adică să cuprindă cărți vechi și noi, de toate genurile literare și științifice, manuscrise, documente etc....*[13]

După ce timp de trei decenii biblioteca a fost administrată de un comitet privat prezidat de primar, în 1908 ea trece în proprietatea primăriei, cunoscând până în 1911 o perioadă prosperă, de creștere cantitativă și calitativă a colecțiilor datorată în primul rând subvențiilor primite.

În timpul primului război mondial biblioteca suferă importante pierderi: 645 cărți românești și străine, numeroase fișe pentru cataloagele alfabetic și sistematic, mobilierul.

Prin eforturi deosebite și prin strădania, mai ales a lui Atanasie Popescu, bibliotecar și totodată director al Liceului Real din Brăila, în anul 1920 biblioteca se reorganizează și redevine funcțională pentru public.

În tot acest timp, biblioteca a funcționat continuu, sub diferite titulaturi: *publică a comunei* – până în 1944, *populară* – până în 1951, *centrală a raionului Brăila* – până în 1968, *municipală* – până în 1973, *județeană* – până în 1981 și de atunci până în prezent *județeană Panait Istrati*.

De-a lungul vremii, neavând o clădire proprie, biblioteca publică și-a mutat sediul dintr-un imobil în altul, pe măsura dezvoltării colecțiilor, dar și a extinderii serviciilor.

Abia în 1972, Consiliul Popular Municipal a acordat bibliotecii o parte din clădirea aflată în Piața Poligon nr. 4, restul clădirii fiind acordat spre administrare exclusivă în 1977. Cum în 1994 spațiul nu mai corespundea nici ca rezistență, dar nici ca dimensiune, trenând asupra evoluției bibliotecii, în urma a numeroase demersuri pe lângă autorități, Consiliul Județean Brăila a hotărât mutarea și reorganizarea instituției într-un spațiu generos, de aproape 2.500 mp., în Casa Tineretului.

În ceea ce privește colecția de documente, apreciem că pe parcursul anilor s-a dezvoltat calitativ și cantitativ, diversificându-se totodată. Astfel, dacă la început existau în bibliotecă numai cărți și publicații periodice (în 1881 – 2.000 vol., în 1930 – 15.000 vol., în 1960 – 50.000 vol.), ulterior au fost achiziționate și alte tipuri de documente purtătoare de informații, precum: discuri, casete audio și video, manuscrise, cărți poștale ilustrate, lucrări de artă (după 1970), CD-uri, CD-ROM-uri etc. (după 1990).

Dinamica colecțiilor a fost relativ bună, achizițiile fiind numeric superioare eliminărilor, astfel încât acum biblioteca dispune de 411.064 unități bibliografice. Cea mai mare parte au fost cumpărate din resurse bugetare proprii, dar bibliotecii nu i-au lipsit niciodată donatorii, persoane fizice și instituții, pe care, din păcate, din motive de spațiu, nu-i putem aminti, numărul lor fiind destul de mare.

Sub aspectul organizării și prelucrării științifice a colecțiilor menționăm ca momente importante anul 1961, când s-au adoptat accesul liber al cititorilor la raft, și anul 1970, când s-a realizat ordonarea pe formate a cărților și s-au inițiat cataloagele generale și cele speciale. Dar saltul cel mai important în modernizare s-a întâmplat în 1996, când s-a trecut la prelucrarea cărților curente în regim automatizat, în paralel cu introducerea titlurilor intrate în intervalul 1980 – 1995. A urmat apoi, în 1999, punerea la dispoziția publicului a 10 computere pentru accesarea bazei de date.

Organizarea unui serviciu de informare bibliografică (1990), extinderea și reorganizarea secției audio-video (1994), extinderea și reamenajarea filialelor Brăilița, Nedelcu Chercea și Radu-Negru (1999 – 2000), extinderea și reorganizarea sălii de lectură (1999), sunt realizări importante în evoluția unei instituții care, la aniversarea a 120 ani de existență, își confirmă utilitatea în cadrul comunității. Afirmația se bazează și pe numărul din ce în ce mai mare al utilizatorilor (16.200 persoane în 1995, 21.000 persoane în 2000) din toate categoriile socio-profesionale care apelează la serviciile de împrumut la domiciliu, studiu în sălile de lectură, audiții muzicale individuale sau colective, liste bibliografice pe teme de interes local sau general. Acțiunile cultural-educative care s-au desfășurat în bibliotecă în ultimul deceniu au atras în mod deosebit interesul publicului brăilean. Lansările de carte, întâlnirile cu scriitori, expozițiile de carte sau de artă plastică, medalioanele, concursurile de creație au prilejuit participanților posibilitatea de a dialoga cu personalități ale culturii românești: Marin Sorescu, Eugen Simion, Fănuș Neagu, Romul Munteanu, Ioan Pop, Petre Răileanu, Adrian Păunescu, Tudor Octavian, Mircea Dinescu, Laurențiu Ulici și mulți alții, dar și cu scriitori brăileni: Dumitru Tiutiuca, Gheorghe Lupașcu, Constantin Gherghinoiu, Ion Mustață, Aurel Buricea, Corneliu Ifrim, Mircea Vasiliu, Constantin Turtoi, Daniela Dinu, Iulia Stoian etc.

Transformarea Bibliotecii „Panait Istrati" dintr-o instituție „pașnică" unde prioritară era lectura, în cel mai autentic centru de informare pentru public este un fapt realizat, Internet-ul deschizând largi orizonturi către lume.

Împlinirea a 120 de ani de existență a celor două instituții județene de cultură, Biblioteca „Panait Istrati" și Muzeul Brăilei, fundamentale pentru evoluția urbei, coincide fericit cu un alt eveniment important: 520 de ani de la prima mențiune documentară a județului Brăila[14].

Este semnul perenității spirituale a unei comunități de excepție care va dăinui peste veacuri.

Note:

1. Decret nr. 2134/23 aug. 1881.
2. Botoșani – 1882; Călărași – 1883; Galați – 1889; Buzău – 1893.
3. Buluță, Gh., *Scurtă istorie a bibliotecilor din România*, Buc., Editura Enciclopedică, 2000, pp. 78-147.
4. *Idem*, p. 79.
5. *Enciclopedia Cartea Românească*, Buc., 1931, p. 1874.
6. Semilian, S., *Contribuția Brăilei în cultura românească*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

și străină, Brăila, Tip. Românească, 1933.

7. Perianu, Radu, *Istoria școalelor din orașul și județul Brăila (1864 – 1932)*, Buc., Editura Casei Școalelor, 1941.

8. *Bibliografia Românească Modernă*, vol. 3, Buc., Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 813.

9. Grigor, Andrei, *Emblematic din presa brăileană* în „Ex Libris. Buletin de informare bibliografică", editat de Biblioteca Județeană „Panait Istrati", Brăila, nr. 10-11/1999-2000.

10. Buluță, Gh., *op. cit.*, p. 119.

11. Popescu, Atanasie, *Biblioteca și Muzeul municipiului Brăila*, Istoric, Brăila, „Tiparul", Institut de Arte Grafice, 1935, p. 22.

12. *Idem*, p. 1.

13. *Idem*, p. 1.

14. Giurescu, C.C., *Istoricul orașului Brăila*, Buc., Editura Științifică, 1968, p. 55.

(Din „Ex Libris. Buletin de informare bibliografică", Brăila, nr. 12/2001, pp. 3 – 6)

Meridian biblioteconomic

Agenda EBLIDA

Serviciile audiovizuale și culturale

Dezbatere

La 15 ianuarie 2002, în Parlamentul European a fost organizată o dezbatere despre relația dintre Organizația Mondială de Comerț (WTO) și cultură. Au fost puse în discuție aspectele comerciale ale proprietății intelectuale în ceea ce privește serviciile audiovizuale și culturale. Sfera de competență pentru aceste servicii este împărțită între Comunitatea Europeană și statele membre. S-a stabilit astfel obligația de a respecta diversitatea culturală în domeniul serviciilor audiovizuale și culturale. Parlamentul European a pus întrebări comisionarului în probleme de comerț, Pascal Lamy, în legătură cu crearea unui nou instrument internațional pentru promovarea diversității culturale.

În plus, Comisia pentru educație și cultură a ținut, în ziua de 24 ianuarie 2002, o audiere despre serviciile audiovizuale și negocierile GATS (Acordul general privind comerțul și serviciile) pentru a prezenta concluziile preliminare ale procesului de consultare lansat în anul 1999, precum și pentru a aprofunda analiza unor anumite probleme. Din perspectiva conservării și promovării diversității culturale, au fost puse întrebări despre importanța unui nou instrument internațional de promovare a diversității culturale și despre dezvoltarea cooperării în sectorul audiovizual cu țări terțe.

Directiva „Televiziune fără frontiere"

Comisia Europeană va prezenta primul său proiect privind Directiva „Televiziune fără frontiere", în cadrul reuniunii Consiliului Culturii programată pentru ziua de 23 mai 2002. În urma procesului de consultare, Comisia va stabili dacă este necesară negocierea unei noi directive sau păstrarea directivei actuale. Oricum, procesul legislativ nu va începe până la sfârșitul anului 2002, permițându-se astfel fiecărui stat să-și exprime punctele de vedere asupra acestui subiect.

Comisia așteaptă în prezent răspunsuri clare din partea statelor membre, anume dacă doresc consolidarea sau relaxarea reglementărilor. Deși Comisia agreează sintagma „diversitate culturală", nu înseamnă că are în vedere o politică culturală europeană, deoarece politica culturală este și probabil va rămâne definită la nivel regional și național.

Cultură

Programul „Cultura 2000"

În zilele de 4 și 5 decembrie 2001, miniștrii Culturii s-au întâlnit la Bruges pentru a discuta funcționarea și viitorul programului **Cultura 2000**. Dezbaterea (care este o contribuție la evaluarea programului-cadru) a invitat președințiile spaniolă și daneză să ia în considerare aceste concluzii atunci când noul program de acțiune culturală va fi definit, după anul 2004. Programul-cadru trebuie să respecte principiul subsidiarității și să întregească politica culturală a statelor membre.

Miniștrii Culturii au ajuns la concluzia că prioritățile trebuie mai bine definite; ar trebui promovate proiecte transsectoriale; promovarea mobilității artiștilor și a operelor de artă ar trebui să fie o prioritate. În ceea ce privește managementul și finanțarea proiectelor, s-a arătat că mijloacele financiare sunt insuficiente, mai ales din perspectiva extinderii; procedura de finanțare ar trebui să fie mai flexibilă, mai atrăgătoare și accesibilă pentru candidați; comunicările despre proiecte și conducerea administrativă trebuie să fie operative, iar rolul punctelor culturale de contact trebuie întărit. Totodată, a fost manifestat un interes comun în consolidarea cooperării internaționale la nivel cultural și în aplicarea acestui model și pentru țările candidate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Programul **Cultura 2000** (bazat pe art.151 din Tratatul de la Amsterdam) se desfăşoară între anii 2000 – 2004. Miniştrii sunt de părere că noul program ar trebui prezentat înainte de anul 2004, pentru a intra în funcţiune în data de 1 ianuarie 2005. În anul 2002 ar trebui să se facă o evaluare a primilor 2 ani; programul ar trebui extins până la sfârşitul anului 2004 sau un nou program să fie lansat. Miniştrii preferă a doua variantă, dar se întreabă dacă noul program ar trebui să aibă aceeaşi formă ca cel actual sau să se concentreze pe unele domenii-cheie.

Până în prezent s-a acordat prioritate activităţilor pe termen mediu şi lung. Astfel, statele membre mici şi-au exprimat temerile că activităţile lor culturale nu vor mai fi eligibile pentru program.

Rezultate

Aproape 200 de proiecte de susţinere a unor activităţi diferite (spectacole, patrimoniu cultural, creaţie artistică şi literară), totalizând 30 milioane Euro, au fost finanţate de Programul **Cultura 2000** în anul 2001. Programul a contribuit şi la crearea reţelelor operatorilor culturali şi a sprijinit proiectul „Oraşele europene ale culturii" selectat pentru anii 2001 şi 2002. Acest lucru demonstrează un angajament din ce în ce mai mare faţă de proiectele de cooperare transnaţională, angajament care se reflectă în numărul mare de răspunsuri (au fost primite peste 500 de cereri) şi în calitatea mai bună a proiectelor aprobate. Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia şi România au participat pentru prima dată la program în anul 2001.

La 11 decembrie 2001 Parlamentul European a adoptat Raportul parlamentarului Gargani care cere Comisiei şi Consiliului să sprijine nominalizarea oraşului Cork drept Capitala europeană a culturii în anul 2005.

(Din Buletinul **EBLIDA** „Hot News", ianuarie 2002)
Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

Biblioteca Consiliului Britanic din Bucureşti

Şerban MESTECĂNEANU
Manager Biblioteci – Informare
serban.mestecaneanu@britishcouncil.ro

De câte ori am avut până acum ocazia să ne descriem biblioteca într-o publicaţie de specialitate, am făcut-o prezentând prioritar serviciile publice. De data aceasta voi încerca o abordare diferită: voi porni de la membrii echipei care alcătuiesc această bibliotecă, fără de care nimic din ceea ce se întâmplă aici nu ar fi posibil.

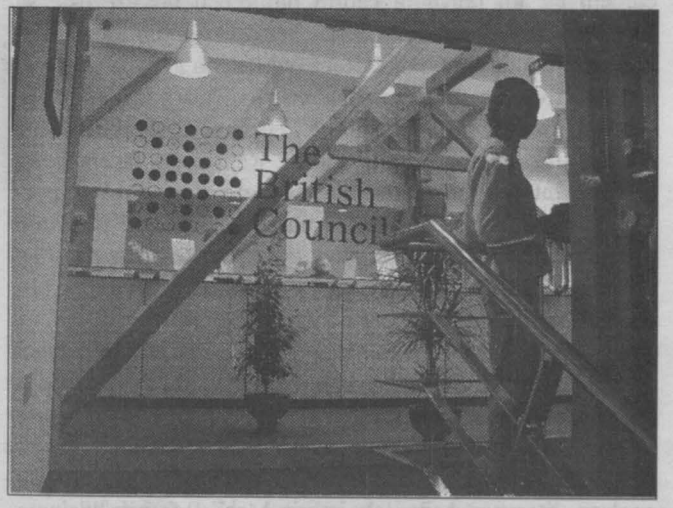

Dar mai întâi un scurt istoric: 1938 a fost anul în care Consiliul Britanic a „păşit" pentru prima oară în România, Bucureşti fiind unul dintre primele 5 oraşe în care au fost deschise reprezentanţe în afara Regatului Unit al Marii Britanii. Principala menire a acestei organizaţii a fost şi este promovarea Marii Britanii peste hotare şi dezvoltarea unor programe culturale în parteneriat cu instituţii locale.

Tot în 1938 a fost inaugurată o mică bibliotecă, parte a Institutului de Studii Engleze, înfiinţat tot de Consiliul Britanic. Din considerente politice, biblioteca a fost închisă la începutul anilor '50, fiind redeschisă în 1970 în cadrul Ambasadei Marii Britanii. A urmat apoi o perioadă de dezvoltare a colecţiei şi a serviciilor, iar în 1991 ne-am mutat în sediul actual din Calea Dorobanţilor. Tot în 1991 am inaugurat prima bibliotecă britanică deschisă în parteneriat cu o bibliotecă locală din teritoriu, şi anume cu Biblioteca Centrală Universitară Sibiu. Au urmat apoi Iaşi, Cluj, Timişoara, Constanţa şi Braşov (ultimele două în parteneriat cu Bibliotecile judeţene din aceste oraşe).

2001 a însemnat începutul unei schimbări şi mai spectaculoase pentru biblioteca din Bucureşti: la finele proiectului de consolidare a clădirii, ce a durat aproximativ 2 ani, biblioteca s-a mutat în fostul pod, un spaţiu care îmbină acum cu succes caracterul vechii clădiri cu echipamente şi accesorii moderne.

Să vorbim acum despre prezent! Echipa noastră este formată din 8 oameni şi este probabil una dintre cele mai tinere echipe de bibliotecari din Bucureşti, având o medie de vârstă de 31 de ani. Cinci dintre noi lucrează tot timpul la public, acoperind secţiile de Referinţă, Împrumut, Multimedia şi Internet. Trebuie menţionat faptul că toate cele aproape 16.000 de unităţi care compun colecţia noastră sunt expuse la raft, publicul având acces la toate materialele disponibile. Spun disponibile, pentru că, în practică, în fiecare moment aproximativ jumătate din colecţie este disponibilă la raft, restul aflându-se la cititori – rata medie de împrumut fiind de 45%. Altfel spus, o bibliotecă foarte activă, cu o medie de 800 de vizitatori zilnic şi cu o medie anuală de împrumuturi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

per material de 7 (vezi caseta de statistici).

Rolul celor 5 colegi de la public nu se limitează la operații legate strict de împrumutul fizic al materialelor. Ei reprezintă principala „interfață" de comunicare pe care o avem cu clienții și sunt pregătiți să ofere informații legate de anumite subiecte, materiale sau servicii. De fapt, majoritatea acestor servicii a apărut ca urmare a sugestiilor primite de la clienți și enumerez câteva mai importante: caiet de sugestii de materiale, rezervări pentru materiale împrumutate, bibliografii pe anumite subiecte cu materiale existente în colecție sau publicate în Marea Britanie, training pentru începători pentru acces Internet și vizite de prezentare a bibliotecii.

Dar ca o bibliotecă să funcționeze bine mai trebuie efectuate și o serie de activități în culise, de care publicul nu este conștient, dar care reprezintă o bună parte din cumulul total de muncă. Câteva exemple: tot traseul materialelor de la comandă până la introducere în colecție, întreținerea materialelor existente sau exercițiile anuale de filtrare a colecției.

Tot cu ajutorul echipei de bibliotecari mai organizăm și o serie de activități sau evenimente, cum ar fi Ziua Mondială a Cărții, concursuri pe diferite teme care au loc în cadrul bibliotecii sau participări la târguri locale de carte. Folosim toate aceste evenimente nu numai pentru a ne promova departamentul, ci pentru a prezenta activitatea Consiliului Britanic în România.

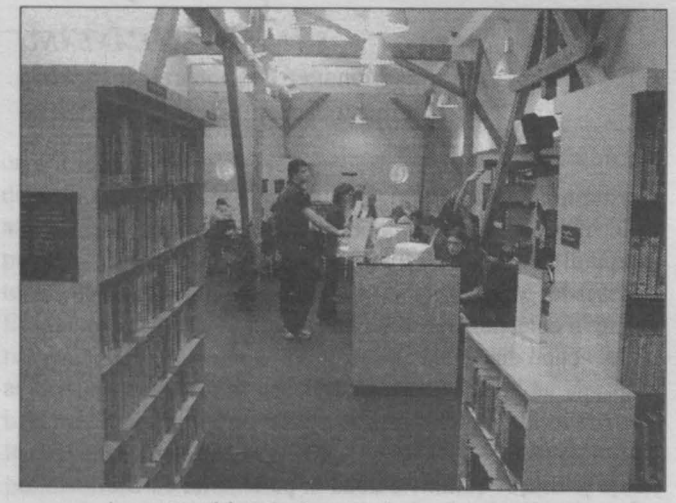

Această echipă de 5 oameni are un coordonator având ca responsabilitate principală buna funcționare a bibliotecii din București. Mai există un post de coordonator al bibliotecilor regionale, cele 6 amintite mai sus, și postul meu de coordonator pentru toată operațiunea de biblioteci-informare din țară. Aceste trei posturi au ca latură importantă integrarea serviciilor bibliotecilor în cadrul general al serviciilor publice pe care Consiliul Britanic le oferă în România.

Totodată, în parteneriat cu diferite instituții locale sau din Marea Britanie, organizăm o serie de proiecte în domeniul biblioteconomic sau editorial. Astfel, în parteneriat cu Biblioteca Centrală Universitară București organizăm anual o vizită de studiu de 2 săptămâni în Marea Britanie pentru cel mai bun student de la secția de Bibliologie a facultății. Tot anual organizăm în parteneriat cu Biblioteca Universității Medicale din Cluj un curs de perfecționare pentru bibliotecarii din bibliotecile publice din țară, curs ce se desfășoară pe durata a 4 module de-a lungul anului. În colaborare cu Asociația Editorilor din România, am tipărit în 2001 primul catalog al editorilor din România împreună cu principalele sta-

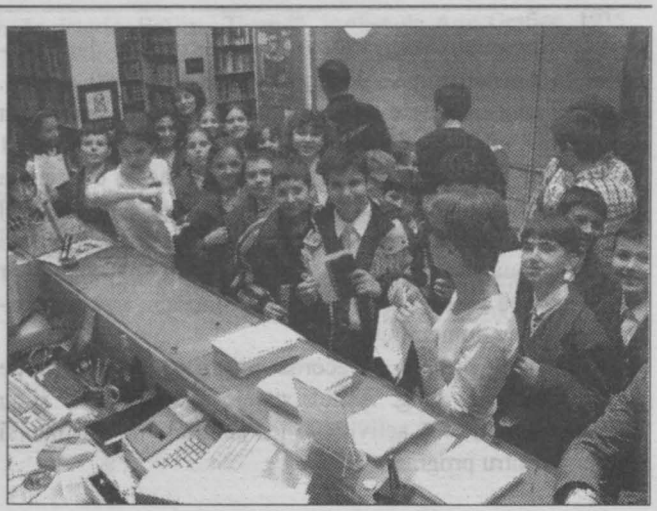

tistici editoriale (anul acesta lucrăm la ediția a doua). În parteneriat cu Institutul Francez, cu Institutul Goethe și cu Biblioteca Centrală Universitară din București, organizăm anual conferințe pe teme din domeniul biblioteconomiei. În parteneriat cu o firmă din Cluj, lucrăm anul acesta la prima ediție a catalogului bibliotecilor din România, ce va cuprinde date despre biblioteci precum locația, programul de lucru, serviciile oferite și date despre colecție, categorii de public ce pot accesa biblioteca și în ce condiții, persoana de contact etc. Sperăm să lansăm această primă ediție în luna mai 2002. Catalogul se va edita pe suport CD-ROM. Profit de această ocazie să anunț bibliotecile interesate ca, în cazul în care doresc să facă parte din acest catalog și nu au fost contactate până acum, să-i trimită un mesaj lui Sally Wood Lamont, partenerul nostru din Cluj, la adresa: swood@umfcluj.ro sau la telefonul 064-192629.

În încheiere, aș dori să subliniez faptul că în ziua de azi bibliotecarul are un rol dublu în cadrul societății: acela de a înlesni accesul la informație și în același timp un rol educativ, pe care uneori îl exercităm aproape fără să vrem asupra clienților noștri, în special asupra celor mai tineri. Ceea ce credem că am reușit în cadrul bibliotecii noastre este să îmbinăm cu succes aceste două elemente ale bibliotecarului modern, fără de care o bibliotecă publică nu ar avea șansa de a fi atractivă. Ca să ținem pasul cu modificările ce au loc în societate trebuie să avem grijă ca în primul rând bibliotecarii noștri să fie cât mai bine pregătiți. Reușim să facem acest lucru printr-un program continuu de pregătire și perfecționare, în special a celor care lucrează cu publicul. Menționez câteva exemple: cursuri despre modul de tratare a clienților, cursuri de promovare și vânzare a serviciilor publice și cursuri de îmbunătățire a relațiilor cu clienții.

Date statistice despre București

Colecție: 15.260 materiale (12.800 cărți, 2.000 casete video, 200 casete audio, 160 CD-ROM, 100 DVD)

Domenii prioritare: materiale pentru învățarea limbii engleze, literatură britanică, istoria Marii Britanii, business și management, computere, economie, artă, științe sociale

Împrumuturi pe un an: 115.000

Rata de împrumuturi per material per an: 7.5

Membri înscriși într-un an: 4.500

Vizitatori într-un an: 130.000

Servicii oferite: împrumut, referință, bibliografii la cerere, acces gratis Internet, rezervări de materiale (inclusiv prin Internet)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Condiții de înscriere: taxa de înscriere 600.000 lei/an sau 400.000 lei/an pentru elevi, studenți sau pensionari. Vârsta minimă 14 ani.

Echipa din București

Secția împrumut: Cristina Stegaru, Cristina Bejan, Albertina Ivan, Ioana Topologeanu

Secția referință: Toma Rusenescu

Coordonator București: Larisa Lemnij

Coordonator biblioteci regionale: Vladimir Munteanu

Manager biblioteci și informare România: Șerban Mestecăneanu

Alte date

Adresa: Calea Dorobanților 14, București

Programul de lucru cu publicul: luni – vineri 10:00 – 19:00, sâmbătă 10:00 – 14:00

Și o informație de ultimă oră: în momentul în care acest articol va fi publicat, vom fi lansat un serviciu așteptat de mulți, și anume catalogul bibliotecii pe Internet. Pentru cei curioși să vadă ce materiale se pot găsi în București, nu rămâne decât să acceseze www.britishcouncil.ro/opac/

O altă știre de ultimă oră: ca parte a serviciului gratuit de acces Internet, vom oferi în curând acces la baza de date Infotrac. Prin intermediul acesteia, membrii noștri vor avea acces la nu mai puțin de 961 de reviste de specialitate. Dintre acestea, 488 sunt full-text și oferă posibilitatea căutării în arhiva revistei. Câteva domenii acoperite: business, management, computere, comunicații, geografie, istorie, drept, literatură, medicină, sport, turism, inginerie, știință, mediu înconjurător, politică.

Sper că v-am stârnit interesul și că veți dori să aflați mai multe despre biblioteca noastră sau despre activitatea Consiliului Britanic în România. Dacă răspunsul este afirmativ, atunci vă invit să vizitați pagina noastră de web: www.britishcouncil.ro

Fundația Universitară Carol I

Cristina CHIȚA

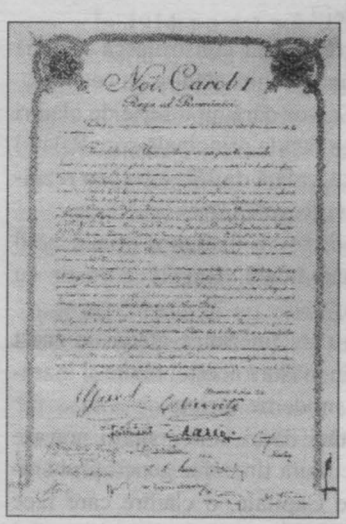

Carol I (1866 – 1914), cel ce a fost chemat să conducă România, s-a dovedit a fi un cârmuitor exemplar. Regele a fost preocupat nu numai de devenirea politică a micului său regat, dar și de dezvoltarea lui culturală. Era convins că era nevoie de încurajarea studiului, a învățământului. De aceea, s-a gândit mai ales la tinerimea universitară a țării care era aplecată asupra tainelor universului. Iubirea lui pentru tineretul țării a fost dovedită nu o dată, mai ales după moartea unicului copil, Măriuca.

Pentru început s-a gândit că ar fi bine să se construiască o bibliotecă pentru studenți, în apropierea Palatului Regal, "pe un loc în fața palatului Nostru, aproape de reședința Noastră, adică sub ochii și sub ocrotirea Noastră"[1].

În anul 1891 regele Carol I trimite o scrisoare președintelui Consiliului de Miniștri, Lascăr Catargiu, prin care sublinia necesitatea creării acestei instituții de cultură:

"Urmând pilda bunilor domni din trecut și spre amintirea faptelor împlinite în acest pătrar de veac, vroim a înființa un așezământ spre binele tinerimii universitare de la toate facultățile din țară, al cărui scop va fi de a procura studenților un loc de întrunire, înzestrat cu o bibliotecă totdeauna deschisă, unde vor putea satisface setea lor de studiu; de a veni în ajutorul acelora dintre dânșii care întreprind lucrări speciale sub direcțiunea profesorilor lor, sau pentru tipărirea tezelor, cum și de a da subvenții acelora care, din lipsă de mijloace, ar fi siliți să întrerupă studiile lor în dauna culturii generale a țării.

Spre îndeplinirea acestui scop facem danie de pe acum Ministerului Cultelor și al Instrucției Publice o casă ce se va clădi cu cheltuiala noastră de pe planurile alăturate, pe un loc așezat în fața palatului nostru.

Punem la dispoziția aceluiași minister suma de 200.000 lei în rentă română de 5%. (...)

Așezarea va purta numele de «Fundațiunea Universitară Carol I».

3 mai 1891 Carol I"[2]

Scrisoarea a fost publicată în Monitorul Oficial, la 5/17 mai 1891 și mai târziu săpată în lespedea de marmură din sala de lectură a Bibliotecii.

Planurile viitorului Palat al Fundației Universitare Carol I au fost întocmite de arh. D. Gottereau. Regele a dăruit un teren de 1.200 mp cumpărat de la marele vornic I.I. Manu în 1897, situat între strada Clemenței și strada Vămii. Clădirea va ocupa o suprafață de 660 mp și se va termina cu o rotondă pe colț în 1893. Suveranul a dorit ca Biblioteca să poată avea surse sigure de venit. De aceea, a cerut ca parterul să fie amenajat cu magazine ce vor fi închiriate. Biblioteca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ocupa tot etajul I. Mobilierul a fost adus din străinătate, astfel încât studenții se puteau bucura de aceleași condiții pe care le aveau colegii lor din țările occidentale. La etajul I au fost amenajate două săli de lectură: una pentru studenți și alta pentru profesori.

Regele a fost ajutat în opera sa și de societăți sau persoane particulare. De exemplu: Societatea "Dacia Română" a oferit o rentă anuală de 1.000 lei, "Bank of Roumania" oferă pentru ridicarea clădirii o rentă de 1.500 de lei, bancherul Evloghi Gheorghieff dăruiește suma de 200.000 de lei în rentă de 5%.[3]

Clădirea va fi ridicată în anul 1893, iar inaugurarea oficială a fost fixată pentru ziua de 14 martie 1895. Suveranul a rostit cu această ocazie un discurs memorabil:

"Am ales pentru deschiderea Fundației Universitare ziua de 14 martie care ne amintește așezarea Patriei pe temelii neclintite, spre a arăta și mai bine scopul patriotic al acestei așezări. Întemeiat întru folosul junimii universitare la împlinirea a 25 de ani ai Domniei Mele. (...) După cum va fi

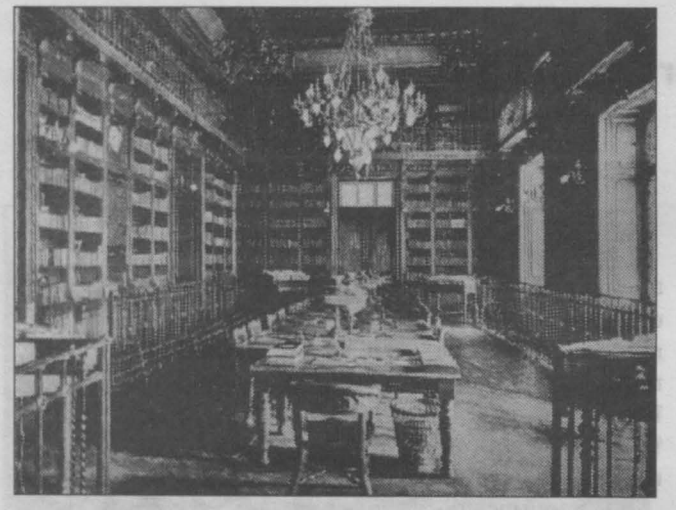

Sala de lectură a Bibliotecii din vechea clădire, azi "Sala profesorilor"

tinerimea noastră de astăzi, așa va fi și România de mâine. Greu, dar cumpănește în grijile noastre îndrumarea tinerimii pe calea muncii conștiincioase, a iubirii de adevăr și de Țară.

Legenda mănăstirii Argeșului ne arată credința răspândită în poporul român că, pentru trainica întemeiere a unui așezământ, trebuie îngropată în temeliile lui o ființă vie. Pus-am în temelia acestei case a tinerimii universitare via Mea credință în viitorul României".[4]

Ministrul Instrucțiunilor Publice, Mihail Vlădescu, oferă ca un omagiu, la 10 ani de la înființarea Fundației, bustul întemeietorului, ce va fi așezat în firida centrală a intrării monumentale a bibliotecii. Biblioteca va funcționa normal. În 1898 ea va avea în jur de 3.400 volume[5]. Donațiile vor continua și după inaugurarea Instituției. Astfel, în 1895 prof. Turnescu va acorda o subvenție de 5.000 de lei anual. Pe lângă aceste donații, Fundația primea venituri din partea magazinelor de la parter, astfel încât ea a fost independentă față de bugetul statului.

În anul 1895 s-a publicat și Regulamentul de funcționare. Instituția urma să fie administrată de către un director numit prin decret regal, asistat de un Comitet compus din trei persoane: rectorul Universității din București, rectorul Universității din Iași și o persoană numită de rege. Directorul era numit doar pe o perioadă de trei ani pentru a se evita anumite abuzuri de funcție. Primul director va fi profesorul G.D. Teodorescu, fost ministru al Instrucțiunii, iar primul bibliotecar va fi Constantin Rădulescu-Motru.

La articolul 1 se precizează scopul Instituției:

"a) Înființarea și întreținerea unei biblioteci cu sălile ei de lectură, de care să se folosească studenții de la toate facultățile din țară;

b) Ajutorarea studenților care, sub conducerea unui profesor universitar, întreprind lucrări speciale, precum și tipărirea tezelor de licență sau doctorat, recomandate de facultatea respectivă;

c) Acordarea de subvenții la studenții merituoși lipsiți de mijloace".

Acest Regulament va fi modificat în anul 1898, în sensul că prerogativele Comitetului de Administrație trec în parte rectorului Universității (art. 3). Regele trebuie să primească o dare de seamă anuală. De asemenea, regele "își rezervă dreptul de a exercita în orice mod va crede de cuviință, controlul său asupra funcționării Instituției și, în caz de trebuință, să ordone măsurile cuvenite (art. 5)".[6]

Numărul de cititori fiind din ce în ce mai mare, Al. Tzigara-Samurcaș, bibliotecar din 1899, iar din 1914, directorul Instituției, semnalează necesitatea măririi localului existent. Regele hotărăște cumpărarea imobilului Grigore Peucescu. La 26 mai 1911 se cumpără de la Zoe Peucescu 689 mp cu suma de 400.000 lei.[7]

Arhitectul Gottereau trebuie să construiască o nouă rotondă a Instituției, armonizând vechea clădire cu cea nouă, care va fi gata în anul 1914. Se vor dărâma o serie de clădiri din fața Fundației, care va avea fațada principală spre Palatul Regal. Primăria oferă și ea o suprafață de 180 mp și va rezulta o piață care se va numi Piața Regele Carol I.

În anul 1914, la 9 mai, se va inaugura oficial noul local, într-o atmosferă de sărbătoare. Regele a rostit cu această ocazie un nou discurs:

"Văzând dar râvna cu care tinerimea alerga la acest liman, am hotărât lărgirea lui în măsura acestei râvne și înzestrarea sa, potrivit cu cele mai moderne cerințe.

Sunt fericit că pot astăzi dărui Universității noastre acest încăpător locaș pentru cultura tinerelor generații, hărăzit, totodată, scumpei noastre Capitale, o clădire care face cinste celor ce au executat-o și vrednică de înaltul ei scop". [8]

Regele, cu gândul la viitorul cultural al țării, a continuat:

"Facă ca veacurile ce vor urma să Ne dea dreptate cu prisos și ca prin acest locaș al științei să se răspândească, ca dintr-un focar nestins, caldele raze ale unui patriotism luminat asupra neamului românesc".[9]

În anul 1914, cu prilejul măririi localului Fundației, Societatea "Dacia Română" a oferit suma de 50.000 de lei în schimbul renunțării Fundației la renta anuală de 1.000 de lei.

La inaugurarea din 1914, Victor Slăvescu, în numele tinerimii studențești, mulțumește Regelui pentru Fundația Universitară.

Grija Regelui pentru viitorul cultural al Țării este, încă o dată, remarcată cu ocazia discursului inaugural din 1914:

"Cu părintească dragoste am urmărit an după an mersul acestei Fundații de cultură și am avut marea mângâiere să constat că ea răspunde unor nevoi așa de adânc simțite, încât,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

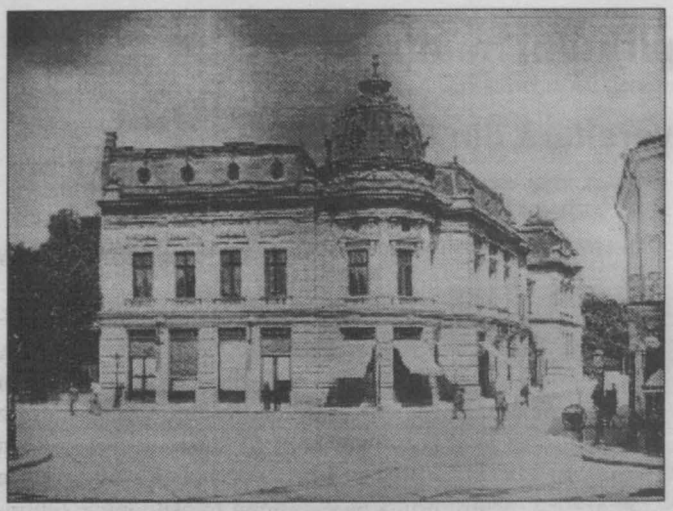

Prima clădire a Fundației

abia după câțiva ani de la deschiderea ei s-a văzut că este prea mică pentru numărul studenților doritori să se folosească de mijloacele de învățătură ce li se pun la îndemână".[10]

În anul 1914 s-a creat și amfiteatrul unde vor avea loc conferințe universitare. Tot atunci, Al. Tzigara-Samurcaș a organizat o expoziție de carte care includea cărți vechi, manuscrise, biblioteca lui Titu Maiorescu, manuscrisele lui Caragiale. Regele a inaugurat expoziția iar ziua aceea a fost numită: "Ziua cărții". Instituția regală își va crea și o secție bibliofilă.

În 1914 s-a dat publicității un nou Regulament, prin care rectorul Universității va primi noi sarcini, printre care aceea de a veghea ca Fundația să corespundă dorințelor regale. De asemenea, trebuie să numească și să prezideze Comisiile examinatoare ale candidaților la burse.

Regulamentul stabilește condițiile prin care studenții pot primi burse de la Fundație și anume: să fie români, să frecventeze regulat cursurile, să nu aibă mijloace materiale, să treacă examenele, iar la sfârșitul fiecărui an să prezinte Direcției Fundației un certificat cu notele obținute. Pentru studenții la Medicină bursele se dădeau pe o perioadă de cinci ani și jumătate, pentru cei de la Litere, patru ani și jumătate iar pentru ceilalți, până la trei ani și jumătate. Bursele se obțineau prin concurs și puteau fi retrase dacă studenții încălcau una din condiții.

În anul 1914 Regele Carol I a încetat din viață. Memoria sa a fost slăvită la Ședința comemorativă din 1915. Au vorbit personalități importante ale vremii, precum I.G. Duca, prof. Onciu, prof. Ioan Bogdan. La 1 noiembrie 1917 s-a organizat o nouă ședință comemorativă în Amfiteatrul Fundației, prilej cu care a fost comemorată și memoria Reginei Elisabeta, decedată în anul 1916.

Activitatea culturală inițiată de Regele Carol I a fost continuată de urmașii săi, Ferdinand, Carol al II-lea și Mihai, iar Fundația sa a rămas în rostul ei inițial, până în zilele noastre.

În 1921 s-a creat Fundația Principele Carol.

În anul 1928 a fost comemorat și Regele Ferdinand care înființase la Iași o fundație asemănătoare.

În anul 1933 s-a creat Uniunea Fundațiilor Culturale Regale, grupând toate instituțiile culturale create de suveranii României de-a lungul timpului, Uniune ce se va desființa prin legea din 9 aprilie 1941. Patrimoniul Uniunii și al Fundației pentru Literatură și Artă a trecut la Fundația Regele Mihai I.

Printre inițiativele culturale ale Regelui Carol al II-lea a fost și crearea "Revistei Fundațiilor Regale".

Regele Mihai I continuă această operă în condiții de război. La 9 mai 1941 suveranul era convins că Fundația va continua să existe:

"Sunt sigur că Fundația Regele Carol I va continua prin toate mijloacele să fie un focar de lumină și loc de formare a caracterelor și de cimentare a legăturilor dintre generațiile trecute și cea actuală (...)"[11]

Note:

1. Al. Tzigara-Samurcaș, *Fundațiunea Universitară Carol I (1891 – 1931)*, București, 1944, p. 16.
2. *Ibidem*, pp. 1-2.
3. *Ibidem*, p. 2.
4. *Ibidem*, pp. 4-5.
5. *Ibidem*, p. 3.
6. *Ibidem*, p. 9.
7. *Ibidem*, p. 13.
8. *Ibidem*, p. 22.
9. *Idem*, *Palatul Fundației Regelui Carol I*, Monitorul Oficial și Imprimeria Națională, București, 1944, p. 4.
10. *Idem*, *Fundațiunea Universitară Carol I*, pp. 21-22.
11. *Idem*, *Palatul Fundației Regelui Carol I*, p. 8.

Palatul Fundației Universitare Carol I

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

O bibliografie a spiritului neînfrânt

Biblioteca Centrală Universitară din București

Dr. Viorica PRODAN

• ***Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti. O bibliografie a existenţei. 1891 – 2001.*** Bucureşti: Tip. "Monitorul Oficial", 2001, 231 p.

Anul 2001 reprezintă pentru Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti ANUL RENAŞTERII, an precedat de greutăţi inimaginabile, umilinţe, dezamăgiri, zbucium sufletesc şi efort fizic pe care le-au îndurat toţi cei care după 1990 au rămas pe baricadele de cenuşă ale Bibliotecii. Biblioteca a fost, timp de 11 ani, Himalaya tuturor celor care s-au înverşunat să reconstruiască, să refacă, să înalţe şi **să rămână**.

În cadrul pregătirilor pentru ANUL RENAŞTERII s-a bătut o medalie, s-au elaborat lucrările *Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti. O bibliografie a existenţei. 1891 – 2001* şi *Cartea donatorilor*, s-a inaugurat sala de expoziţii Galateca cu o expoziţie de carte intitulată *Valori de ieri şi de azi*. Pentru procurarea acestor cărţi s-au trimis 455 de scrisori la edituri şi furnizori de carte, români şi străini, cărora li s-a solicitat o lucrare reprezentativă din producţia anului 2001. Toate cărţile primite, parte din ele expuse în expoziţie, au fost marcate cu textul *"110 ani de la întemeierea Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti. DONAŢIE"*.

Răsplata tuturor eforturilor a venit în ziua de 20 noiembrie 2001 când s-au sărbătorit, la nivel prezidenţial şi guvernamental, 110 ani de la întemeierea Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti şi redeschiderea ei.

Ziua de 21 noiembrie a fost consacrată întâlnirii tuturor generaţiilor de bibliotecari care şi-au legat viaţa şi destinul profesional de Bibliotecă. Au fost înmânate diplome, medalia aniversară, iar cei mai buni dintre cei buni au primit lucrarea de referinţă: *Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti. O bibliografie a existenţei. 1891 – 2001.*

Elaborată în cadrul serviciului Cercetare. Metodologie al Bibliotecii, de către **Anca Podgoreanu** şi **Geta Costache**, lucrarea este unicat în lumea bibliografică românească, atât prin caracterul ei jubiliar, cât şi prin caracterul inedit de "eseu bibliografic şi de album eseu", cum mărturiseşte iniţiatoarea acestei lucrări, Anca Podgoreanu, în Nota redacţiei. Bibliografia este precedată de un cuvânt introductiv scris de prof. dr. Ion Stoica, directorul general al Bibliotecii şi omul căruia i se datorează Renaşterea acesteia, intitulat, sugestiv, *O zidire a cunoaşterii*, unde este evocată valoarea istorică şi actuală a BCU, efortul dramatic al tuturor acelora care au contribuit la ceea ce este astăzi Biblioteca. Este reprodus şi cuvântul d-lui prof. Ion Stoica ocazionat de Centenarul Bibliotecii Centrale Universitare din 14 martie 1985.

Lucrarea este organizată în 5 mari capitole, urmate, fiecare din ele, de o **bibliografie adnotată** şi 4 subcapitole: *I. Locuri, case, oameni. I.1. Flăcări şi schele; II. O privire de ansamblu; III. Inaugurări. Aniversări; IV. Existenţă şi devenire. IV. 1. Aventura cărţii. IV. 2. Lucrări editate de Bibliotecă. IV. 3. Aula bibliotecii ca un martor...; V. Decrete, legi, regulamente.* Bibliografia se încheie cu un rezumat în limbile franceză şi engleză, o listă a ilustraţiilor şi un indice de nume. Apelând la trei categorii de surse: documente din arhiva BCU (1891 – 1948), cărţi şi periodice şi documente fotografice (pentru prima oară din plin folosite într-o bibliografie, ceea ce a transformat-o într-o bibliografie-album), redactorii au realizat un sincretism al artei scrisului cu cel al artei fotografice. Datele istorice, organizate cronologic, sunt susţinute de citate semnificative şi incitante, precum şi de fotografii şi informaţii cu caracter istoric legate de epoca şi contextul istorico-cultural al devenirii BCU.

Această bogată informaţie configurează profilul lucrării şi temele sale fundamentale, aşa cum argumentează autorii: *Casa, Omul şi Cartea.*

Capitolul I intitulat *Locuri, case, oameni*, are ca prim an de referinţă anul 1700 când apare pentru prima oară menţionată "livedea Văcărescului", locul unde se va înălţa Fundaţia Universitară Carol I. Anul 1891 este anul în care Carol I este hotărât să întemeieze din propria avere, "Biblioteca Universitară şi Fundaţiunea de sprijin material al studenţimei merituoase".

Perioada 1700 – 1983 pe care o acoperă capitolul este perioada de început a construcţiei edificiului, a inaugurării (1895), a dotării, a avarierii în anii 1944 şi 1977, a reconstrucţiei (1947, 1986) şi a numirii primului bibliotecar al Fundaţiei în persoana profesorului universitar şi Constantin Rădulescu-Motru (1895 – 1899), a bibliotecarului-custode Mircea Florian (1914 – 1941).

Bibliografia care încheie primul capitol are 107 referinţe bibliografice ordonate alfabetic.

Subcapitolul I.1., intitulat *Flăcări şi schele*, se bazează pe confesiunea scrisă a martorilor oculari care au văzut şi trăit groaza incendiului din 1989 şi a urmărilor sale. Fotografii elocvente ale incendiului, ale tancurilor din Piaţa Revoluţiei şi ale reconstrucţiei începută în ianuarie 1990 completează edificator subcapitolul, urmat de o bibliografie cu 74 de poziţii.

Capitolul II, *O privire de ansamblu*, a cărui bibliografie cuprinde 67 de referinţe bibliografice, îşi propune lămurirea rolului şi locului Bibliotecii în cultura românească şi în peisajul arhitectonic bucureştean. Capitolul este susţinut de imagini fotografice ale noilor corpuri ale Bibliotecii, clădirea Boema şi clădirea Dacia.

Inaugurări. Aniversări se intitulează capitolul III. Aici este reprodus actul de întemeiere al Fundaţiei (3 mai 1891) semnat de Carol I şi săpat în placa de marmură din "Sala profesorilor". Sunt menţionaţi, în ordine cronologică şi susţinuţi de citate semnificative, anii importanţi din viaţa Fundaţiei şi ai Bibliotecii: 1891 (anul recunoaşterii ca instituţie de stat), 1895 (anul inaugurării), 1905 (10 ani de la înfi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

inţare), 1910 (15 ani de la înfiinţare, ocazie cu care Spiru Haret rosteşte o importantă cuvântare), 1933 (40 de ani de existenţă), 1940 (Al. Tzigara-Samurcaş sărbătoreşte 40 de ani de conducere a Fundaţiei), 2001 (Redeschiderea). 120 de semnalări bibliografice adnotate încheie capitolul dedicat evocărilor aniversare. Semnificative şi inedite sunt fotografiile emisiunii filatelice din 9 mai 1914, ale medaliilor inaugurării Fundaţiei şi ale Semicentenarului din 9 mai 1941.

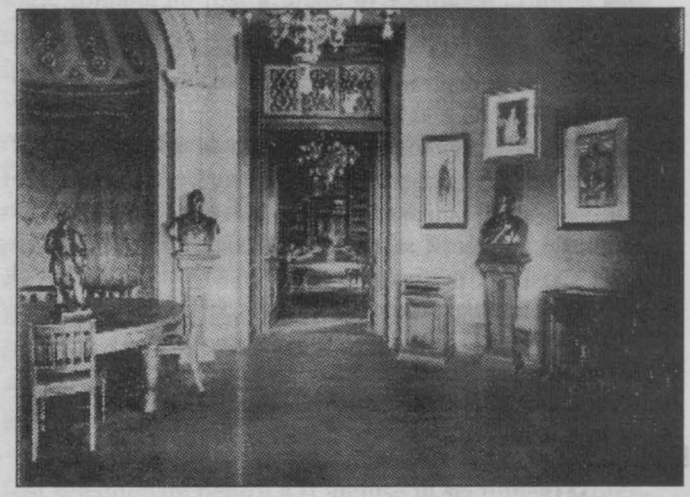

Rotonda clădirii vechi

Un capitol important privind "zestrea" Fundaţiei şi a Bibliotecii şi a istoricului organizării ei interioare este capitolul IV, intitulat *Existenţă şi devenire*. Capitolul, bazat în mare parte pe documente de arhivă, consemnează cronologic, începând cu anul 1891 când Carol I înzestrează Fundaţia "cu suma de 200.000 lei, rentă 5%", principalele momente ale realizării şi creşterii colecţiilor (1891, 1895), ale înzestrării ei cu bani, cărţi şi obiecte de artă, ale reorganizării, după criterii ştiinţifice, a catalogului Bibliotecii (1951), ale modificării Regulamentului de administrare a Fundaţiei (1898, 1914), ale numirii directorilor Fundaţiei şi ai Bibliotecii (Al. Tzigara-Samurcaş, 1914 – 1946; Nicolae Bănescu, 1946 – 1948; Constantin Balmuş, 1948; Nicolae Mironescu, 1948 – 1952; George Vlădescu-Răcoasa, 1952 – 1956; Vasile Suciu, 1957 – 1963; Mircea Tomescu, 1963 – 1968; Constantin Nuţu, 1969 – 1979; Ion Stoica, 1979 – 1983, director adjunct, iar din 1983 director general).

Este menţionată organizarea diferitelor manifestări cu caracter metodic şi de îndrumare (1960, 1961, 1975), desemnarea BCU ca unitate de îndrumare şi asistenţă metodologică (1976), implementarea în BCU a normelor ISBD(M) şi ISBD(S) (1984), elaborarea, cu ajutorul UNESCO, a proiectului cadru privind sistemul de automatizare al bibliotecii din 1990, inaugurat în 1994.

O vastă bibliografie adnotată cu 293 de poziţii şi fotografiile sălilor de lectură şi ale depozitelor încheie acest capitol important pentru evoluţia istorică şi actuală a Bibliotecii.

Pentru evidenţierea valorii extraordinare a fondurilor şi a creşterii acestora (parte dintre ele arse în incendiul din 1989), redactorii lucrării au alcătuit un subcapitol, separat, *Aventura cărţii* (cap. IV.1.). Prin citate semnificative se fac referiri la marii donatori ai Bibliotecii: Carol I, Titu Maiorescu, Ioan Bogdan, Gheorghe T. Niculescu, Ermil Pangrati, André Lecomte de Noüy, Constantin Georgiade, Dragomir Demetrescu, Tudor Vianu, Augustin Z.N. Pop, Ion Banu, N. Georgescu-Roegen, Ştefan Milcu etc. Sunt, de asemenea, menţionate donaţiile şi acţiunile umanitar-culturale, după 1990, făcute de Olanda, Marea Britanie, Franţa, SUA, Canada, Germania, Italia, Japonia, precum şi valorile bibliofile actuale ale Bibliotecii **refăcute** după incendiul din 1989. O bibliografie cu 95 de poziţii şi fotografii ale celor mai valoroase cărţi din patrimoniul BCU încheie acest important subcapitol.

Un aspect bine cunoscut din activitatea BCU este cea de editor. Anul 1967 este anul când în BCU se organizează, se diversifică şi se dezvoltă un puternic sector de informare şi cercetare în domeniul bibliologiei şi informării documentare. Subcapitolul 2 (cap. IV), intitulat *Lucrări editate de Bibliotecă*, prezintă principalele lucrări editate de specialiştii bibliotecii în perioada 1967 – 2001: biobibliografii, cercetări bibliografice, repertorii, ghiduri, indici de reviste, tezaure, studii, sinteze documentare, metodologii. În acest capitol ar fi trebuit să fie semnalată şi *Biobibliografia Spiru Haret*, lucrare monumentală de 500 de pagini, pregătită pentru a fi predată în 1989 Editurii Ştiinţifice şi Enciclopedice şi care a ars odată cu o parte din patrimoniul Bibliotecii. Lucrarea se afla, pentru controlul final, pe biroul directorului general al BCU, prof. dr. Ion Stoica.

Realizând acest subcapitol, Anca Podgoreanu, autor şi martor al elaborării lucrărilor menţionate, face, indirect, tabloul preocupărilor tematice, de substanţă şi pricepere profesională a tuturor celor care au format în anii 70 – 80, "generaţia de aur a Serviciului bibliografic al BCU", la care s-au adăugat cunoscuţi specialişti şi din alte servicii ale Bibliotecii, preocupaţi să teoretizeze şi să abordeze ştiinţific activitatea desfăşurată zi de zi.

Cei ce privesc cu puţină pricepere şi cu circumspecţie, cu îngăduinţă chiar munca bibliografului, nu ştiu că efortul tăcut şi împovărat al muncii la o asemenea lucrare presupune: competenţă, onestitate redacţională, fler în găsirea şi sesizarea informaţiei, dar al sintezei, al exprimării clare şi concise, al asociaţiei informaţionale, al sesizării acelor intime legături pe care le presupune un domeniu şi multă răbdare în cercetarea şi găsirea datelor.

În subcapitolul 3 (cap. IV), intitulat *Aula Bibliotecii ca un martor* se face, pentru prima oară, în istoria BCU, o evocare a principalelor manifestări cu caracter ştiinţific, omagial, jubiliar, didactic şi artistic care s-au organizat în celebra *Aulă* a Bibliotecii. Sunt trecute în revistă serile de conferinţe organizate de Al. Tzigara-Samurcaş, Nicolae Iorga, C. Rădulescu-Motru, Nae Ionescu, Mircea Djuvara, Dem. Teodorescu, Mihail Dragomirescu, Mihail Sadoveanu, Al. O. Teodorescu, Ioan Bianu, Mihai Ralea, Dimitrie Gusti, Petru Comarnescu, Mircea Vulcănescu, Tudor Vianu, reuniunile cu caracter profesional ale bibliotecarilor (iniţierea Asociaţiei bibliotecarilor din România, 1924, prima Conferinţă a bibliotecarilor, 1925, lucrările Cercului de comunicări şi referate ale bibliotecarilor din capitală, 1966 – 1973), manifestările cu caracter ştiinţific, cultural şi artistic din cadrul Ateneelor cărţii (1982 – 1989). Tot în Aula Bibliotecii a fost lansat de către Federico Mayor, în 1990, apelul către comunitatea internaţională pentru refacerea Bibliotecii incendiate.

Fotografii ale Aulei din 1914 şi din timpul lucrărilor de consolidare, cu o bibliografie adnotată de 100 de poziţii, finalizează acest inedit demers bibliografic.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Necesar pentru justificarea existenței juridice a celui mai încercat lăcaș cultural al Bucureștiului, ultimul capitol (V) al lucrării se intitulează *Decrete. Legi. Regulamente*. Sunt menționate cele mai importante documente care au consfințit statutul de înființare, organizare și dezvoltare a activității Bibliotecii în perioada 1891 – 2001.

Bibliografia existenței. 1891 – 2001 reprezintă cea mai valoroasă lucrare dedicată Bibliotecii Centrale Universitare din București, realizându-se pentru prima oară o largă cuprindere de informații referitoare la Bibliotecă.

Ceea ce însă trebuie evidențiat este acea muncă îndelungată, tenace, plină de minuțiozitate și competență pe care a desfășurat-o un colectiv profesionist condus de **Anca Podgoreanu**, cu ajutorul și girul profesorului și iubitorului de carte și de bibliotecă **dr. Ion Stoica**. S-au întâlnit, în elaborarea acestei lucrări, greutăți aparent insurmontabile datorită vastității cercetării și a bogăției de date. O simplă informație a adunat în spatele ei săptămâni de căutări, de confruntări, mii de pagini foiletate și citite și cam tot atâtea fișe elaborate și verificate, care apoi cumulate și organizate au luat forma completă și impresionant de documentată a acestei bibliografii de excepție.

În afară de structura tematică și modul inedit de prezentare a informațiilor, a denumirii capitolelor lucrării, un mare rol în aspectul general al *Bibliografiei existenței* îl au grafica și fotografiile.

Grafica lui Ioan Cuciurcă este modernă, inspirată, de bun gust și lămuritoare pentru evidențierea multitudinii de informații. Ea face accesibilă și interesantă lectura *Bibliografiei* și determină o îmbinare armonioasă între imagine și text care duce la realizarea unei frumoase lucrări atât bibliografice cât și de artă.

Aceleași cuvinte de laudă pentru autorii fotografiilor recente, Ioan Cuciurcă și Alesandru Dinu Șerban, care, alături de autorii anonimi ai fotografiilor din perioada de început a Fundației, au reușit să facă din *Bibliografia existenței* o lucrare singulară, prețioasă și de suflet în peisajul editorial românesc și bibliografic.

Expoziția „Valori de patrimoniu din colecțiile BCU din București”

Dr. Doru BĂDĂRĂ

Redeschiderea BCU, sau mai exact deschiderea pentru public a noilor spații ce vin să completeze centenara ctitorie a regelui Carol I, a fost marcată de o serie de manifestări menite să sublinieze importanța deosebită a acestui eveniment.

Momentul, esențial în drumul spre repunerea la dispoziția beneficiarului a tuturor spațiilor bibliotecii, era firesc să includă și demersuri însemnând reînnodarea unor vechi tradiții, ce prin semnificație și încărcătura culturală împlinesc rosturile acestui lăcaș la dimensiunile la care ele au fost proiectate de întemeietorul său.

În acest sens, includerea în expoziția de carte, ce a fost deschisă cu prilejul acesta, a unei secțiuni dedicată valorilor de patrimoniu din colecțiile BCU a reluat o tradiție ce își are originea în expoziția de valori bibliofile din colecțiile Bibliotecii Fundațiunii Universitare Carol I, deschisă la 20 mai 1933, cu prilejul „Zilei Cărții”, când în „Sala profesorilor” și în „Rotondă” a fost expusă o selecție din cele mai valoroase cărți și manuscrise aflate în colecțiile instituției.

Cinica istorie a civilizației românești a făcut ca din aceste valori expuse, acum mai puțin de trei sferturi de veac, să nu supraviețuiască în colecțiile BCU decât o singură carte, ediția întâi din *Psaltirea* tradusă de Dosoftei, apărută la Uniev în 1673, un unicat donat Fundației de Ioan I. Movilă.

Din colecția de carte bibliofilă și manuscrise aproape complet distrusă în decembrie 1989 și în proces de refacere prin generoase donații și investiții proprii, am efectuat o selecție care să ilustreze marile momente ale devenirii spiritualității și culturii românești precum și valorile producției tipografice europene.

Spațiul românesc s-a regăsit în secțiunile „La început a fost cuvântul – *Biblia* la români”, „Limba care ne-a unit”, „Corespondență” și „Manuscrise”, iar cel european în: „Incunabule” și „Maeștrii tiparului european”. Legătura dintre cele două spații culturale a fost făcută de secțiunea „Rarități”, ce grupa cele mai rare piese din colecțiile noastre bibliofile, unde alături de *Psaltirea* tălmăcită de Dosoftei, în primă ediție, apărută la Uniev în 1673 – unicat, s-au putut vedea lucrarea lui B. Saliceto, *Lectura super quatro codicis*, Lyon, 1483, din care se mai cunosc astăzi, pe plan mondial, numai trei exemplare, cartea lui A. Schotto, grecorum *Adagia sive proverbia Grecorum proverbiae*, Antverpiae, 1612, ce a făcut parte din biblioteca lui N. Mavrocordat, al cărui ex-libris autograf se găsește pe pagina sa de titlu și cea mai veche carte apărută în spațiul românesc ce se păstrează în colecțiile noastre, M. Fronius, *Statuta iurium municipalium saxonum in Transsylvania*, [Corona Transil], 1583, precum și un manuscris de muzică psaltică din secolul XVII, un *Theotokar*.

În prima vitrină dedicată *Bibliei*, care a avut în cultura românească un rol fundamental, au fost expuse:

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

un exemplar din *Biblia* de la Bucureşti, pe ale cărui file se află sigiliul lui Constantin Brâncoveanu, ce a dăruit cartea ctitoriei sale de la Hurezi; un exemplar din *Noul Testament*, apărut la Bălgrad în 1648 în primă traducere românească şi *Noul Testament* imprimat la Bucureşti în 1703 de către Antim Ivireanul.

O selecţie din cele mai vechi lucrări de filologie română au fost grupate în secţiunea „Limba care ne-a unit", marcând rolul fundamental al limbii române în constituirea şi apărarea unităţii naţionale. S-au putut vedea: I. Văcărescu, *Observaţii sau Băgări de seamă asupra regulelor şi orânduelelor gramaticii româneşti*, [Ed. I-a], Râmnic, 1787, R. Tempea, *Grammatica rumânească*, Sibiu, 1797, G. Şincai, *Elementa linguae daco-romanae*, Buda, 1805, I. Molnar, *Deutsch-Walachische Sprachlehre*, Sibiu, 1810, *Bucoavnă*, Bucureşti, 1825, P. Maior, *Orthographia romana sive latino-valachica...*, în *Lexiconul* de la Buda, 1825, I. Alexi, *Grammatica Daco Română*, Viena, 1826, I.E. Rădulescu, *Grammatică românească*, Sibiu, 1828.

Din corespondenţa aflată în colecţiile BCU au fost selecţionate pentru a fi incluse în secţiunea „Corespondenţă" a expoziţiei scrisori semnate de: M. Kogălniceanu, Al. Odobescu, N. Iorga, Titu Maiorescu, E. Lovinescu, I. Bianu, Simion Florea Marian, G. Murnu, M. Dragomirescu, Şt.O. Iosif, Cezar Petrescu, H. Vintilă, C. Noica, D. Stăniloae.

În vederea ilustrării colecţiei de manuscrise literare aparţinând BCU au fost alese pentru secţiunea dedicată acestei categorii de documente bibliofile câteva manuscrise ieşite de sub pana unor scriitori români de primă mărime.

Astfel în vitrină au apărut: V. Alecsandri, *Balada Peleşului*, I. Slavici, *Norocul* (nuvelă), A. Macedonski, *Studiu cu privire la limba şi literatura română*, G. Topârceanu, *Despre mecanismul senzaţiilor* (studiu), G. Bacovia, *Alb* (poezie), L. Blaga, *Luntrea lui Caron*, M. Eliade, *Maytreyi*, N. Steinhardt, *Mircea Eliade – Cum îl văd* (studiu).

După distrugerea, în decembrie 1989, a celor câteva incunabule aparţinând BCU, s-au pus, graţie unor generoase donaţii venite din Olanda, bazele unei noi astfel de colecţii. Aflată la începuturile sale, această colecţie de tipărituri aparţinând veacului al XV-lea a putut fi expusă în întregime; astfel, în vitrina rezervată lor au putut fi văzute: Sanctus Anselmus, *Opuscula beati Anselmi archiepiscopi Cantuariensis*, [Basel, ante 1497], Anicius, M. Boethius, *Boeti[us] de disciplina scholarium: cum notabili commento*, Deve[n]trie, 1496, Phil. De Franchis, *Lectura super titulo de appellationibus: & de nullitatibus sententiarum*, Venice, 1496, R. Gaguines, *Epistolarum et orationum tractatusque de virgineo Marie...*, [Paris], 1498, Petrus Hispanus, *Interpretatio Georgii Bruxellensis in summulas Magistri Petri Hyspani*, Lugduni, 1496, P. Terentius Afer, *Terentius cum directorio vocabularum sententiarum astis comice glossa interlineati*, Argentina, 1499.

Ultima secţiune a expoziţiei a fost consacrată marilor tipografi cărturari şi artişti din secolele XVI – XVII, fiind expuse lucrări imprimate de: Aldus Manuţius, Frobenius, Seb. Gryphinium, Plantin, Ludovicum Elzevirium. Aici au putut fi văzute cărţi ce au însemnat adevărate monumente de artă tipografică ca: J. Bessarion, *In calumniatorem Platonis libri quator*, Venice, 1503, Basilius Magnus, *Omnia opera*, Basileae, 1540, Polibius, *Historiarum libri quinque*, Lugduni, 1542, Christophorus a Costa, *Aromatum et medicamentorum in Orientali India nascentim liber*, Antverpiae, 1583, I. Frobesius, *Instructiones historico theologicae de doctrina christiana*, Amstelodami, 1645.

Această expoziţie a fost realizată nu numai pentru a ne înscrie într-o tradiţie ci, mai ales, pentru a demonstra că o colecţie bibliofilă nu este numai certificat de noblеţe culturală ci şi un activ mediu informativ-formativ pentru cercetare şi procesul de învăţământ.

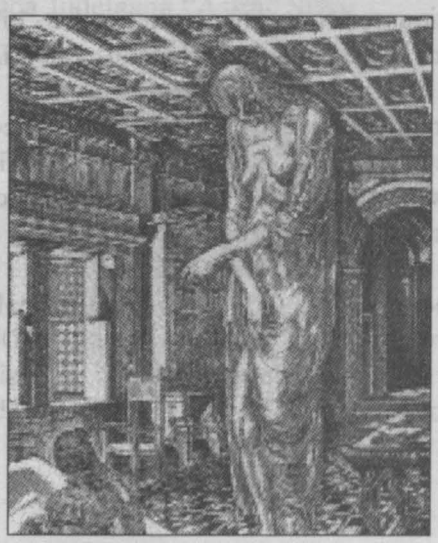

Gravuri în *pleine page* de Albert Décaris pentru *Macbeth*. Din Ana Andreescu, *Cartea de colecţie*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BCU București
Noi servicii pentru comunitatea academică

Crista FILIP
Coordonator Serviciul Referințe
BCU București
crista@bcub.ro

Odată cu deschiderea pentru public, la 26 noiembrie 2001, Biblioteca Centrală Universitară din București pune la dispoziția utilizatorilor săi 25 de calculatoare dedicate exclusiv accesului la catalogul informatizat al bibliotecii.

Toate activitățile fluxului documentar sunt realizate în BCU București folosind sistemul integrat de bibliotecă VUBIS.

Pentru accesul la Internet sunt disponibile 15 calculatoare de ultimă generație, preponderent Pentium IV @ 1,5 GHz. Acestea sunt dotate cu monitoare LCD de 15" și căști audio. Utilizatorii sunt îndrumați în procesul de regăsire a informației, atât în catalogul BCU București cât și pe Internet, de către bibliotecari specializați din cadrul Serviciului Referințe[1].

Serviciul *Referințe prin e-mail* este gratuit și pune la dispoziția utilizatorilor din întreaga lume (vorbitori de limbă română, engleză sau franceză) informații privind România, bibliotecile și centrele de informare-documentare românești, serviciile BCU București.

Sala Minerva este dedicată în exclusivitate materialelor de referințe. Ea conține diferite tipuri de bibliografii (*Le Livre Suisse*, *Livre Hebdo*, *Magyar nemzeti bibliografia*, *Kiryat Sefer*, *Libri e Riviste d'Italia*, *Przewodnik Bibliograficzny*, *Bibliografia Republicii Socialiste România*, *Buletinul Bibliografic* etc.), dicționare lingvistice, dicționare bilingve, dicționare de specialitate, enciclopedii, ghiduri, indici de reviste.

În premieră, la **Sala Minerva** se pot consulta peste 50 de enciclopedii multimedia, bibliografii și cataloage pe suport CD-ROM. La dispoziția publicului se află și un calculator performant, Pentium III @ 1 GHz, dotat cu un monitor de 17" și căști.

În cadrul Serviciului Referințe a fost realizată o broșură care cuprinde toate materialele pe CD-ROM, actualizată în funcție de noile intrări și ieșiri[2] din colecție. Tot pentru mai ușoara orientare a publicului s-a editat, în cadrul aceluiași serviciu, pliantul *Biblioteca Online* – un mic ghid dedicat surselor de referințe online, periodicelor electronice și utilizării catalogului VUBIS.

Sala Europa, care în vechiul sediu al BCU București din Calea Plevnei avea o capacitate de 6 locuri, are acum 34 de locuri pentru public. De asemenea, aici există și un calculator, achiziționat prin proiectul *Parteneriat InfoEuropa*[3], de unde pot fi accesate baza de date EUREF și site-uri pe tematici europene. Utilizatorii au la dispoziție și un ghid pe domenii al celor mai importante site-uri ale Uniunii Europene.

Utilizatorii care studiază la **Sala Europa** beneficiază de îndrumarea unor bibliotecari din cadrul Serviciului Referințe specializați în acest sens. Doi dintre custozii acestei săli au beneficiat, în timpul facultății, de burse Erasmus. La **Sala Europa** se află materiale de ultimă oră privind diferite programe ale Uniunii Europene: Socrates, Minerva, Leonardo da Vinci, Programul Cadru V, PHARE, SAPARD, ISPA, Cultura 2000 etc.

Note:

1. În limitele fondurilor proprii de referințe, ale resurselor Internet și ale bazelor de date la care are abonament, BCU din București, prin intermediul Serviciului Referințe, rezolvă solicitări de informare simple (informații despre BCU București și rețeaua sa de filiale, informații orientative despre alte instituții infodocumentare etc.) și complexe (realizarea unor bibliografii pe anumite teme, inclusiv privind problematica Uniunii Europene).

2. Ieșirile din colecție sunt dependente de progresul tehnologic – astfel, bazele de date din anii '80 și chiar începutul anilor '90 nu mai pot fi consultate deoarece nu există în bibliotecă echipamente suficient de vechi pentru a le citi.

3. Vezi www.euref.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fundaţia CONCEPT susţine un nou rol al bibliotecilor publice

Fundaţia CONCEPT anunţă desfăşurarea proiectului **Informaţie şi interacţiune pentru promovarea drepturilor omului**. Proiectul promovează un nou rol al bibliotecilor publice, acela de centre de educaţie permanentă. Scopul proiectului este conştientizarea drepturilor omului la nivelul comunităţilor locale. Proiectul, implementat de către Fundaţia CONCEPT, este cofinanţat de Uniunea Europeană, prin programul **Iniţiativa Europeană pentru Democraţie şi Drepturile Omului**, şi Ministerul Culturii şi Cultelor.

Obiectivele proiectului sunt:

- diseminarea informaţiei legate de protecţia drepturilor omului şi stimularea interesului comunităţilor locale pentru cunoaşterea acestor drepturi şi a subiectelor conexe;
- creşterea gradului de cunoaştere a drepturilor omului, prin constituirea unei surse gratuite de informare şi documentare, concomitent cu alocarea unui spaţiu de liberă exprimare şi schimb de idei, prin intermediul site-ului *Focus – Drepturile Omului*;
- asigurarea unui flux continuu şi consistent de informaţii în ceea ce priveşte protecţia drepturilor omului, aşa cum apare ea reflectată în actele şi documentele oficiale ale instituţiilor europene şi în presa europeană;
- dezvoltarea în Bucureşti, Braşov, Brăila, Cluj-Napoca, Constanţa, Galaţi, Iaşi, Oradea, Piatra Neamţ şi Sibiu a unor centre de educaţie permanentă pentru facilitarea accesului la informaţiile referitoare la drepturile omului.

„Noua funcţie a bibliotecilor publice promovată de acest proiect – aceea de centre de educaţie permanentă – va contribui major la modernizarea produselor şi serviciilor oferite, la mai buna lor integrare în spaţiul comunităţii servite, ca şi la creşterea semnificativă a componentei formativ-educative a misiunii lor sociale. Extinderea acestei noi funcţii la nivelul celorlalte mari biblioteci publice va contribui la afirmarea acestora ca veritabil factor al schimbării" a declarat doamna Victoria Stoian, director al Direcţiei Biblioteci – Cultură Scrisă din Ministerul Culturii şi Cultelor.

Partenerii din cadrul acestui proiect sunt: Ministerul Culturii şi Cultelor; Asociaţia Editorilor de Presă On-Line; Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" Bucureşti; Biblioteca Judeţeană "George Barițiu" Braşov; Biblioteca Judeţeană "Panait Istrati" Brăila; Biblioteca Judeţeană "Octavian Goga" Cluj-Napoca; Biblioteca Judeţeană Constanţa; Biblioteca Judeţeană "V.A. Urechia" Galaţi; Biblioteca Judeţeană "Gh. Asachi" Iaşi; Biblioteca Judeţeană "Gh. Şincai" Oradea; Biblioteca Judeţeană "G.T. Kirileanu" Piatra-Neamţ; Biblioteca Judeţeană "Astra" Sibiu.

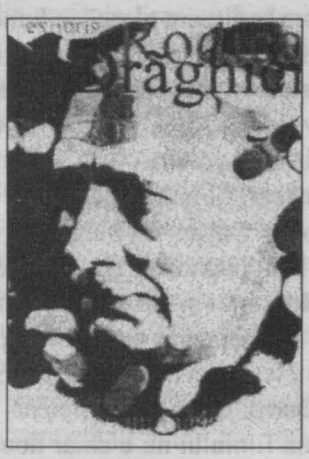

Din concursul de Ex-libris, organizat de Biblioteca Judeţeană "Panait Istrati" Brăila. Premiul Bibliotecii

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din New York

Festival de film francez la New York

Șerban C. ANDRONESCU

Printre selecțiile din cultura altor țări cu care sunt gratificați regulat newyorkezii (încât rareori newyorkezul simte nevoia să viziteze alte centre culturale, acestea venind regulat la el, la New York), iată acum că vine Parisul la New York cu festivalul de film numit în franglais "Rendez-vous with French Cinema 2002". Atât de cunoscut e pretutindeni acest năzdrăvan limbaj numit franglais încât nu e nevoie de tradus titlul, el este înțeles pe loc de oricine. Este vorba de cele mai bune filme moderne franceze, unele premiate la Cannes cu César (Oscar-ul francez). Festivalul se desfășoară acum, în martie, în sala teatrului Walter Reade din Lincoln Center, unul din cele trei prestigioase centre muzicale ale New York-ului (celelalte două fiind Carnegie Hall din strada 57 și Academy of Music din Brooklyn).

Aflându-ne într-un centru muzical, dar și fiindcă vom întâlni numele unei compatrioate, vom începe această prezentare cu filmul *Tosca*, adaptare de Benoît Jacquot după opera lui Puccini. Pentru spectatorul român, filmul are o semnificație aparte: vocea cunoscută, caldă și nuanțată a Angelei Gheorghiu. Soprana româncă deține rolul titular și cântă alături de prietenul ei de viață, Roberto Alagna, acesta în rolul lui Cavaradossi. În paralel cu festivalul de film, cei doi soliști, Gheorghiu și Alagna, dau și un concert la Metropolitan Opera House (deci tot la Lincoln Center) sub bagheta lui James Levine, dirijorul care n-a fost ostracizat, deși a dirijat operele "nazistului" Richard Wagner.

Deși realizare de mare finețe artistică, *Tosca* nu constituie punctul de atracție al Festivalului, acesta fiind *Cet amour-là* de Josée Dayan cu magnifica (odinioară) stea a cinematografiei franceze, Jeanne Moreau. Poate că atracția deosebită de care se bucură filmul (biletele s-au vândut cu multe zile înainte de spectacol) se datorește nu atât artistei, strălucită chiar la adânci bătrânețe, cât subiectului. Moreau interpretează pe scriitoarea franceză de mare succes în secolul XX, Marguerite Duras care, în ultimii ani ai vieții, între 65 și 81 de ani, și între varii crize de alcoolism, a avut o legătură, să zicem de amor, cu un adolescent de 18-19 ani, Yann Andrea Steiner, evreu din Normandia, interpretat excelent de Aymeric Demarigny. Talentul incontestabil al celor doi protagoniști, dar și câteva artificii datorate regizoarei, estompează în bună măsură dezgustul provocat oricărui om de bun simț de legătura "amoroasă" dintre persoane atât de depărtate una de alta ca vârstă, cultură, experiență de viață, avere etc. Scenele de sex explicit, nelipsite din alte filme moderne, se petrec aici în întuneric absolut, astfel că spectatorul nu aude decât vocea bătrânei excitate îndemnând răgușit pe tânărul Yann: "mângâie-mi corpul, strânge-l în mâini". Chiar dacă e scârbit, spectatorul își schimbă impresia la secvența următoare când cele două personaje nu-și mai vorbesc decât cu "dumneata", scoțând în evidență o atmosferă de perfect urbanism în contrast cu secvența anterioară.

Acțiuni adiacente celei principale care, de obicei, provoacă cel puțin compătimire, dacă nu dispreț, apar în film ca excentrice, dacă nu lăudabile. De pildă, bătrâna alcoolică se supără pe tânărul ei concubin și-l dă afară din apartament cu toate puținele lui boarfe; dar când acesta, după o noapte petrecută aiurea, îi bate din nou la ușă, celebra scriitoare își manifestă deschis admirația: "ești magnific în totala dumitale lipsă de demnitate", și-l primește din nou în pat. Ziua, tânărul bate la mașină ceea ce-i dictează scriitoarea în momente de inspirație, dar nu înțelege nimic din reflexiile ei de psihologie abisală. Distanța colosală dintre cultura ei și lipsa lui totală de cultură apare clar în astfel de momente de care ea e perfect conștientă și nu-i ascunde: "ești un zero absolut" sau altă dată: "ești chiar doi de zero". Lui nu-i pasă. Parcă nici nu aude. Zâmbește vag, prostește. Astfel, legătura lor se desfășoară înainte și nimic n-o tulbură până când, în sfârșit, după o criză puternică de alcoolism, celebra scriitoare pleacă în lumea cealaltă. În viața de toate zilele, tânărul Yann, maturizat după șaisprezece ani petrecuți cu bătrâna Duras, își publică amintirile în volum. Josée Dayan a turnat filmul inspirându-se din acel volum.

La terminarea filmului, pe scena de la Walter Reade apare Josée Dayan în blugi, cu puloverul pe umeri, cu mâinile în buzunare. E o femeie micuță, cam prea grasă, cu sânii mari și căzuți, dar foarte alertă. I se pun întrebări și ea răspunde cu aplomb prin interpret, deși pare că înțelege ceva englezește. Spune că n-a cunoscut-o pe Duras, dar a fost prietenă bună cu Moreau. Știe că tema filmului nu e chiar nouă, că și Edith Piaf a avut o aventură similară la o vârstă foarte înaintată cu un diseur foarte tânăr.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Jeanne Moreau la vârsta senectuții

Celelalte filme ale festivalului au fost parcă anume alese ca să evidențieze rolul tot mai pronunțat al femeii într-o societate care își pierde tot mai mult busola.

Sur mes lèvres (Citește-mi pe buze, în englezește *Read my Lips*) de Jacques Audiard este un film de tip Hitchcock în care o surdomută (Emmanuelle Davos) e convinsă prin argumente sexuale de un fost pușcăriaș (Vincent Cassel) să spioneze cu binoclul biroul unui gangster local și să descifreze de pe buzele acestuia planul unei lovituri la o bancă.

Inch'Allah Dimanche (Inch'Allah duminica) de Yamina Benguigui detaliează protestul unei algeriene, Zouina, împotriva legii islamice care, în opinia autorului, o face sclava bărbatului. *Chaos* (Haos) de Coline Serreau relatează cum o prostituată (Rachida Brakni) fuge de sub protecția proxenetului ei și se răzbună pe cei ce o violaseră și o siliseră să se vândă.

Nici un film al festivalului nu e mai categoric decât *Une hirondelle a fait le printemps* (O rândunică a făcut primăvara, în englezește *The Girl from Paris*) de Christian Carion în a demonstra disoluția societății moderne, și tot prin intermediul unei femei: o tânără pariziană, specialistă în computere, renunță la slujba ei confortabilă din capitala Franței și pleacă în Alpi unde crește capre.

Cunoscutul Claude Miller e prezent cu *Betty Fisher et autres histoires* (Betty Fisher și alte povești) în care reliefează o încrengătură de coincidențe legate între ele prin ceea ce se cheamă "suspens psihologic": o tânără romancieră (Sandrine Kiberlain) își pierde fiul într-un accident și rămâne traumatizată; mama ei (Nicole Garcia) se poartă abuziv și își tiranizează fiica; dar aceasta pare că își recâștigă sănătatea adoptând fiul unei prostituate.

În *Le Pornographe* (Pornograful) de Bertrand Bonello apare simpaticul actor din tinerețele noastre, Jean-Pierre Léaud (Doinel din vechile filme franceze), în rolul unui decrepit producător de pornografie care, după o pauză în activitate de două decenii, își reia treburile dar se lovește de mari diferențe între ce înțelegea el prin pornografie odinioară și ce se înțelege azi, temă de gândire absolut profundă.

Alte filme prezentate la festival sunt *Tanguy*, comedie de Etienne Chatiliez, *Les Destinées* (Destinele) de Olivier Assayas, *La chambre des officiers* (Camera ofițerilor) de François Dupeyron, *Loin* (Departe) de André Téchiné, și *Dieu est grand, je suis toute petite* (Dumnezeu e mare, eu sunt mică) de Pascale Bailly, ultimul fiind o nouă formulă de a contesta credința în Dumnezeu. Printre actorii intervievați a fost și Emmanuelle Davos, fericita câștigătoare la Cannes a Premiului César (Oscar-ul francez) pentru "cea mai bună actriță".

Incontestabilă reușită artistică și profesională a cineaștilor francezi, festivalul a discutat, cum se vede, cele mai multe teme ale vieții moderne, prostituția, pornografia, turpitudinea anumitor relații sexuale, alienarea, constituind o analiză exactă a societății franceze moderne, un preludiu la postmodernism.

În încheiere, iată și o întâmplare petrecută în timpul festivalului dar în altă parte a New York-ului, într-o sală unde a avut loc premiera filmului *Miss Wanton* cu Amy Ting, 24 de ani, născută la Singapore dar crescută într-o comunitate chinezească din New Jersey.

În viața de toate zilele, Amy Ting era recepționistă la Hotelul Marriott dintr-unul din cele două Turnuri Gemene și era de serviciu în ziua când a avut loc dezastrul. Iată ce a declarat ziariștilor: "Era ora 8:45 și mă găseam în lobby-ul hotelului când am auzit un zgomot ca de tunet. Parcă cineva trântise pe plafon un echipament foarte greu. Am privit în sus. Ce s-a întâmplat? Și am văzut părți din blocul de alături căzând ca meteoriții. A sunat telefonul și cineva ne-a spus că a fost lovit turnul vecin și să fugim". Alergând prin lobby, domnișoara Ting s-a alăturat altor funcționari și pasageri pe care niște polițiști îi îndrumau spre ușă. Tocmai atunci a venit în fugă un pompier care striga: "Evacuați-vă repede. Blocul se prăbușește". "În secunda următoare, clădirea se prăbușea peste noi. Credeam că ne sosise ceasul. Totul în jur era praf, fum înecăcios, bolovani, bucăți de beton".

S-a întâmplat că Amy Ting a fost apărată de plafonul de deasupra ei rămas parțial intact. A reușit să scape cu viață. "Nu voi muri niciodată, pentru nici o țară, pentru nici un guvern. De ce să mor pentru alții? Cineva acolo sus îmi spune să nu mor, să rămân în viață, să scap de la moarte pe alții". Cineva din public a întrebat-o: "Nu ne scapi și pe noi? Uite că am găsit ceea ce am căutat". "Cum așa?" a întrebat Amy. "Așa, de dragul scumpului nostru Israel". Înțelegând că are de-a face cu o creatură mâncată de ură pentru alte popoare, Amy a întors capul și n-a mai răspuns.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

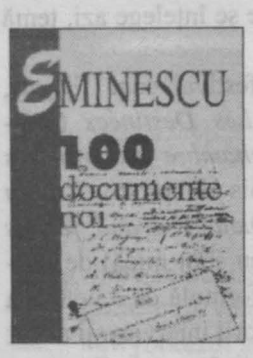

Eminescu. O sută de documente noi
Ediție îngrijită de George Muntean, Editura Eminescu, București, 2000, 258 p.

... Sper... ca volumul Eminescu – o sută de documente noi *(sînt mai multe, dar pentru a facilita memorizarea și catalogarea am recurs la cifra 100) să fie util, deopotrivă, cercetătorilor, ca și publicului larg, ce va fi ceva mai avizat asupra vieții și operei sale. Un strop de dreaptă cumpănire și îngîndurare asupra prejudecăților, opiniilor hazardate și exceselor presupun că va înlesni.* (George Muntean)

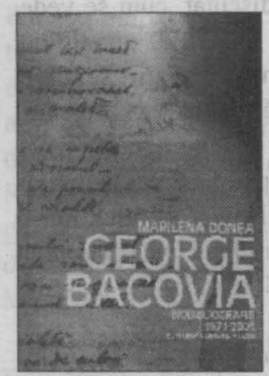

Marilena DONEA, *George Bacovia.* Bibliografie 1971 – 2001
Prefață de Gabriel Ștrempel, Editura Corgal Press, Bacău, 2001, 480 p.

... Aceasta este munca Marilenei Donea, bibliotecara de prestigiu a Bacăului, moldoveancă autentică în toate. Cercetătorii se vor putea folosi din plin, după apariție, de toate elementele necesare studiilor și cercetărilor legate de viața și opera acestui mare neînțeles din timpul vieții, creator fără egal de versuri și simboluri.

Autoarei felicitările, admirația și mulțumirile noastre ale tuturora, care foarte adesea uităm imensitatea arderilor interioare și eforturile pe care le depun cei care dau asemenea opere. (Prof. Gabriel Ștrempel)

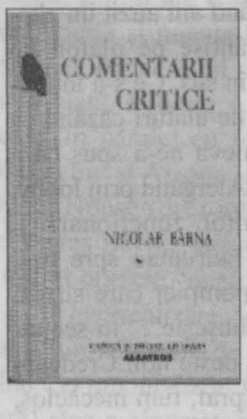

Nicolae BÂRNA, *Comentarii critice*
Editura Albatros, București, 2001, 328 p., 60.000 lei

Imaginea criticului... în lume, acreditată până la limita clasicizării, este cea a unui ins sumbru, posomorât și ranchiunos, care nu are altceva mai bun de făcut decât să vâneze mereu erorile și scăderile scriitorilor adevărați: poeți, prozatori, dramaturgi ș.a. (...). Critica simpatetică, generoasă, iubitoare, practicată de Nicolae Bârna, e, ca să zicem așa, antonimul perfect al acestei modalități (pe care o consider improprie) de analiză și evaluare a unei opere literare. Cine i-a urmărit cu atenție activitatea a putut să-i constate cu ușurință constantele – inclusiv pe cele strict tematice. (Daniel Cristea-Enache)

Nicolae Labiș. Viața și opera
Cuvînt înainte, antologie, referințe critice și bibliografie de George Bădărău, Editura Timpul, Iași, 2001, 316 p., 75.000 lei

... Nicolae Labiș a murit la douăzeci și unu de ani. El a licărit scurt între două nopți: anonimatul și moartea fizică. Abia a avut timpul să-și compună o fizionomie de adolescent fascinat de maturitatea pe care n-avea s-o atingă și o atitudine socială, în care se putea citi binecuvîntata necuminție nie artistică a poeților. Fizionomia i-a declarat părul vîlvoi ca mătasea porumbului, o încruntătură precoce și mustăcioara galică, adusă pe colțurile gurii, cărnoase încă, de copil. Iar în altitudinea lui socială Rimbaud se împletea cu Esesin și alții. (Vladimir Streinu)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Emil MANU, *Utopia nopţii*
Editura Eminescu, Bucureşti, 1998, 214 p.

Cunoscut celor mai noi cititori prin acurateţea articolelor sale de istorie literară şi prin recenzii, trebuind să alcătuie diferite antologii nu fără gust, risipit în contribuţii mărunte pe marginea actualităţii culturale, totdeauna interesante prin calma lor obiectivitate, Emil Manu a relegat an de an în el un poet care premersese cercetătorului literar, stârnind cândva atenţia lui Tudor Vianu, Mircea Florian, G. Călinescu. Ar fi poate obligaţia celor ce mai acordă discreţiei vreo valoare să-l reîntoarcă la preocupările sale dintâi, ascunse în amintiri de prieteni şi prin caiete cu lirism ori singurătate, pe acest intimist care-şi dedică de totdeauna orelor luminii pasiunea de poezie. (Ion Caraion)

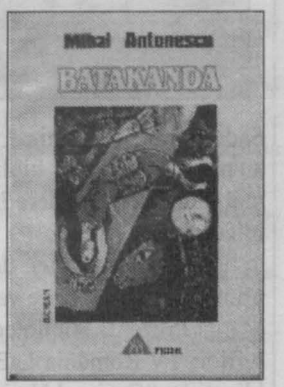

Mihai ANTONESCU, *Batakanda*
Editura Prier, Drobeta Turnu Severin, 2001, 300 p.

De cincizeci de ani mă preumblu prin rai şi mă bucur de el! Dumnezeu a pus fiecărui copac de veghe o biserică, fiecărei ape un sunet, fiecărei flori o mângâiere. Şi, între toate astea, pomul veşnic aprins din ale cărui fructe mi-a îngăduit să iau, întru înţelegerea cercului, fiinţei şi iertării. Astfel s-a născut BATAKANDA, *semnul împăcării vieţilor cu moartea, al creaţiei cu creatorul, al visului cu realitatea. La urmă Dumnezeu mi-a spus: "Iată, de dragul tău am desfiinţat porţile raiului. Crezi că orbii mă vor iubi pentru asta?"* (Autorul)

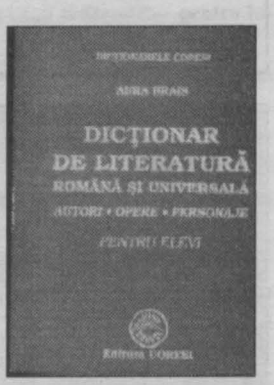

Aura BRAIS, *Dicţionar de literatură română şi universală*
Editura Coresi, Bucureşti, 2001, 624 p., 85.000 lei

Prin prezentul dicţionar am dorit să venim în sprijinul tuturor elevilor, din învăţământul gimnazial şi liceal, care doresc să-şi însuşească, să-şi verifice sau să-şi completeze cunoştinţele de literatură română şi universală.

Lucrarea este structurată pe trei mari secţiuni: Autori, Opere, Personaje. *Selectarea autorilor, a operelor şi a personajelor s-a făcut ţinând seama în primul rând de prezenţa acestora în manualele şcolare, dar şi de valoarea incontestabilă a operei şi importanţa personajului (în cadrul operei).*

Edmund BURKE, *Reflecţii asupra Revoluţiei din Franţa*
Traducere, studiu introductiv şi note de Mihaela Czobor-Lupp, Editura Nemira, Bucureşti, 2000, 336 p., 125.000 lei

Pe de o parte, Burke este un gînditor modern. Concepţia lui despre raţiune şi teorie, concepţia sa despre om, modul în care el înţelege relaţia dintre ordine şi libertate, concepţia sa despre relaţia dintre natură şi istorie definesc sensul acestei modernităţi. Pe de altă parte, Burke rămîne totuşi un conservator. Conservatorismul lui ne-ar putea oferi o lecţie elementară: în orice întreprindere politică, nici un politician nu poate "inventa o situaţie", aşa cum nici un popor nu se poate inventa altfel decît l-au făcut istoria şi tipul de experienţă morală şi politică prin care "natura" i-a fost modelată!

NOTĂ: Cărţi achiziţionate de Serviciul *Dezvoltarea Colecţiilor* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

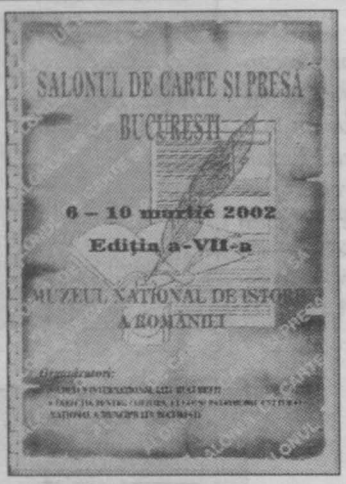

Salonul de Carte și Presă – București 2002

În perioada 6 – 10 martie a.c. a avut loc la Muzeul Național de Istorie din Bucureşti cea de-a VII-a ediție a **Salonului de Carte şi Presă**.

În cadrul Salonului, Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" a fost prezentă cu un stand cuprinzând două expoziții aniversare dedicate lui Ion Heliade Rădulescu şi I.L. Caragiale. În vitrine special amenajate au fost expuse cărți de patrimoniu semnate de cei doi mari scriitori români. Totodată, în cadrul standului au fost prezente cărți apărute la Editura Biblioteca Bucureştilor. Şi pentru că suntem în anul Caragiale Biblioteca Municipală a lansat un concurs de slogane à la Nenea Iancu. Dintre zecile de propuneri venite de la vizitatorii salonului a ieşit câştigător sloganul: "Moftangiilor, puneți mâna pe carte!", deviză care s-a transformat imediat... în şlagăr, fiind lansată şi la posturile Radio-TV.

În penultima zi a Salonului de Carte şi Presă, Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" a organizat un colocviu cu tema: "Lectura publică şi promovarea literaturii române contemporane". La discuții au participat editori, bibliotecari, specialişti în publicații electronice, ziarişti precum şi numeroşi cititori tineri care şi-au exprimat punctele de vedere în legătură cu necesitatea folosirii unor noi forme de promovare a culturii scrise pentru atragerea publicului spre lectură.

Cu acest prilej, domnul Florin Rotaru, Secretar de stat la Ministerul Culturii şi Cultelor, s-a referit la proiectul "Biblioteca virtuală" care va fi realizat în colaborare cu firma Softwin.

Prezența Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" la Salonul de Carte şi Presă a fost menționată în reportajele posturilor: TV România 1, B1TV, MCM, Realitatea TV, OTV, Radio România Tineret, Radio România Cultural precum şi în publicațiile: "Curierul Național", "Cotidianul", "România Liberă", "Curentul". Trebuie menționat faptul că la ceremonia de premiere care a avut loc la închiderea Salonului, Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" a obținut din partea organizatorilor două Diplome de excelență pentru calitatea standului şi a manifestărilor incluse în program.

Horia FRUNZĂ

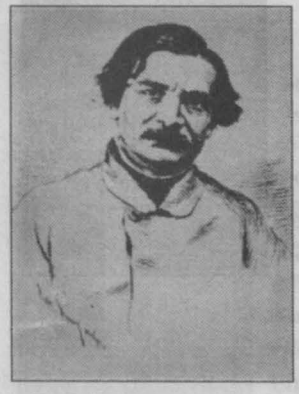

Mărturii iconografice I.H. Rădulescu și I.L. Caragiale

Este datoria de onoare a oricărei instituții culturale cu larg impact public să-i evoce pe marii aniversați ai anului 2002, Heliade şi Caragiale, în modalități proprii şi prin proiecte adecvate.

De aceea, apreciez că rolul primordial al programelor de memorie comunitară promovate de Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" este acela de a înlesni accesul publicului interesat la date şi mărturii documentare puțin cunoscute, precum şi de a configura ambianța bucureşteană în care s-au afirmat marile personalități de odinioară.

La Târgul de carte şi presă Amplus, Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" a prezentat un expozeu iconografic cumulând exhaustiv portretistica celor doi în mărturiile epocii.

Documentația referitoare la Heliade este extrem de sumară. Se cunosc doar zece reprezentări, de la portretul realizat de Bassarabescu în 1830 şi până la tabloul postum (1883) semnat de Sava Henția. Între acestea, singura lui fotografie datează din 1866 şi are o imensă valoare documentară, neafectată de maniera romantică a portretelor. Ca poet, cărturar sau politician, în togă, mantie sau redingotă, chipul lui Heliade scrutează lumea românească din jurul său cu interes şi preocupare. Expunerea este întregită cu câteva imagini alese cu stricteţe spre a ilustra familia şi mediul de viață.

Pentru Caragiale documentația este mai amplă. Se păstrează circa 36 fotografii începând din 1860, când avea 8 ani. Îl vedem de-a lungul vieții alături de familie şi de marii săi prieteni, scriitori şi oameni de teatru. Ultima datează din 1912, ultimul an de viață şi evocă un chip îmbătrânit şi dezamăgit.

L-au portretizat câțiva mari artişti. Mai ales Iser şi Vermont i-au surprins forța personalității şi spiritul de observație critică. Am grupat imaginile tematic: Caragiale şi lumea teatrului, Caragiale şi cei dragi sufletului său, Caragiale, aşa cum a fost.

Un grupaj de portrete din care doi iluştrii ai culturii noastre, ne privesc. Aşa cum au fost.

Ana Maria ORĂŞANU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

martie 2002

♦ martie 1932. 70 de ani de la înființarea seriei I a publicației bucureștene lunare de literatură, critică și artă **"Azi"**, care a continuat să apară până la data de 8 septembrie 1940, sub conducerea lui Zaharia Stancu

♦ 2 martie 1932. 70 de ani de la nașterea lui **Petre Ghelmez**, poet (2 mart. 1932 – mart. 2001)

♦ 3 martie 1902. 100 de ani de la moartea lui **Samson Bodnărescu**, poet (7 iun. 1840 – 3 mart. 1902)

♦ 3 martie 1992. 10 ani de la moartea lui **Emil Giurgiuca**, poet (27 dec. 1906 – 3 mart. 1992)

♦ 4 martie 1927. 75 de ani de la nașterea lui **Eugen Mărgărit**, pictor

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Anatol E. Baconsky**, poet, prozator și eseist român (16 iun. 1925 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea **Doinei Badea** (6 ian. 1940 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Alexandru Bocănet**, regizor și realizator de emisiuni TV (15 feb. 1944 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Savin Bratu**, critic și istoric literar (15 mai 1925 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Toma Caragiu** (21 aug. 1925 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea **Danielei Caudrea**, poetă (1951 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Florin I. Ciorăscu**, fizician și academician [1976 – 1977] (3 iul. 1914 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Mihai Gafița**, scriitor (21 oct. 1923 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Alexandru Ivasiuc**, prozator și eseist (12 iul. 1933 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea **Elizei Petrăchescu**, actriță (15 iun. 1911 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Paul Petrescu**, fizician și academician (18 ian. 1915 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Mihai Petroveanu**, critic și istoric literar (28 oct. 1923 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Liviu Popa**, scenograf (17 oct. 1921 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea **Veronicăi Porumbacu**, poetă, prozatoare și traducătoare (24 oct. 1921 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Ioan Șiadbei**, lingvist și istoric literar (16 feb. 1903 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Nicolae Ștefănescu**, prozator, dramaturg și scenarist (1921 – 4 mart. 1977)

♦ 4 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Ion Vintilă**, compozitor (18 apr. 1924 – 4 mart. 1977)

♦ 6 martie 1927. 75 de ani de la nașterea lui **Gabriel Garcia Marquez**, scriitor columbian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1982

♦ 6 martie 1957. 45 de ani de la moartea lui **Constantin Rădulescu-Motru**, filosof, psiholog, profesor universitar și academician, președinte al Academiei Române între 1938 – 1941 (2 feb. 1868 – 6 mart. 1957)

♦ 7 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Virgil Romulus Gheorghiu**, poet (22 mart. 1908 – 7 mart. 1977)

♦ 8 martie 1952. 50 de ani de la moartea lui **Horia Furtună**, poet (21 iun. 1888 – 8 mart. 1952)

♦ 9 martie 1942. 60 de ani de la nașterea lui **Ion Caramitru**, actor

♦ 11 martie 1932. 70 de ani de la nașterea lui **Iosif Naghiu**, poet, prozator și dramaturg

♦ 12 martie 1932. 70 de ani de la nașterea lui **Radu Gheciu**, muzicolog

♦ 12 martie 1992. 10 ani de la moartea lui **Nicolae Țic**, scriitor (29 dec. 1928 – 12 mart. 1992)

♦ 14 martie 1837. 165 de ani de la apariția, la Iași, sub conducerea lui Gh. Asachi și, ulterior, a lui M. Kogălniceanu, a revistei **"Alăuta Românească"**, prima revistă literară din Moldova, concepută ca supliment al gazetei "Albina Românească"

♦ 14 martie 1927. 75 de ani de la nașterea lui **Nicolae Liu**, paleograf, bibliograf, modernist, istoric al culturii și cercetător științific

♦ 14 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Tudor Măinescu**, poet, traducător, prozator satiric, publicist și epigramist (23 feb. 1892 – 14 mart. 1977)

♦ 15 martie 1942. 60 de ani de la moartea lui **Vasile Demetrius**, poet, prozator și traducător (1 oct. 1878 – 15 mart. 1942)

♦ 16 martie 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Nicolae Titulescu**, diplomat și om politic (16 mart. 1882 – 17 mart. 1941)

♦ 16 martie 1947. 55 de ani de la apariția săptămânalului de poezie, proză și critică **"Revista literară"**, sub conducerea lui Miron Radu Paraschivescu

♦ 18 martie 1842. 160 de ani de la nașterea lui **Stéphane Mallarmé**, poet și eseist francez (18 mart. 1842 – 9 sept. 1898)

♦ 18 martie 1912. 90 de ani de la nașterea **Ioanei Postelnicu (Eugenia Popp)**, scriitoare și publicistă

♦ 18 martie 1917. 85 de ani de la nașterea lui **Mircea Ionescu-Quintus**, epigramist și om politic

♦ 19 martie 1917. 85 de ani de la nașterea lui **Dinu Lipatti**, pianist și compozitor (19 mart. 1917 – 2 dec. 1950)

♦ 19 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Petre Dragu**, poet și redactor (19 apr. 1932 – 19 mart. 1977)

♦ 20 martie. **Ziua Internațională a Francofoniei**

♦ 22 martie 1832. 170 de ani de la moartea lui **Johann Wolfgang Goethe** (28 aug. 1749 – 22 mart. 1832)

♦ 22 martie 1912. 90 de ani de la aprobarea **Legii și Statutelor pentru înființarea Societății Scriitorilor Români**

♦ 23 martie 1842. 160 de ani de la moartea lui **Henri Beyle [Stendhal]** (23 ian. 1783 – 23 mart. 1842)

♦ 23 martie 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Romulus Cioflec**, prozator și publicist (23 mart. 1882 – 13 nov. 1955)

♦ 23 martie 1887. 115 ani de la nașterea lui **Juan Gris (Jose Victoriano Gonzales)**, pictor și grafician spaniol (23 mart. 1887 – 11 mai 1927)

♦ 23 martie 1902. 100 de ani de la nașterea lui **Alexandru Mohi**, pictor

♦ 24 martie 1847. 155 de ani de la nașterea lui **Alexandru Dimitrie Xenopol**, istoric, economist, filosof și sociolog, membru al Academiei Române (24 mart. 1847 – 27 feb. 1920)

♦ 25 martie 1902. 100 de ani de la nașterea lui **George Lesnea**, poet și traducător (25 mart. 1902 – 6 iul. 1979)

♦ 25 martie 1942. 60 de ani de la nașterea **Anei Blandiana**

♦ 26 martie 1827. 175 de ani de la moartea lui **Ludwig van Beethoven** (17 dec. 1770 – 26 mart. 1827)

♦ 26 martie 1892. 110 ani de la moartea lui **Walt Whitman**, poet american (31 mai 1819 – 26 mart. 1892)

♦ 26 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Justinian Marina**, cel de-al treilea Patriarh român (22 feb. 1901 – 26 mart. 1977)

♦ 27 martie. **Ziua Mondială a Teatrului** (instituită în 1961)

♦ 28 martie 1817. 185 de ani de la nașterea lui **Francesco de Sanctis**, critic și istoric literar italian, întemeietor al criticii literare italiene moderne (28 mart. 1817 – 29 dec. 1883)

♦ 28 martie 1902. 100 de ani de la nașterea lui **Marcel Aymé**, romancier, nuvelist și dramaturg francez (28 mart. 1902 – 14 oct. 1967)

♦ 28 martie 1977. 25 de ani de la moartea lui **Andrei Oțetea**, istoric, academician și profesor universitar (5 aug. 1894 – 28 mart. 1977)

♦ 29 martie 1952. 50 de ani de la moartea lui **I.A. Basarabescu**, scriitor (17 dec. 1870 – 29 mart. 1952)

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul *Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Ion Heliade Rădulescu Bicentenary
The Balance between Antithesis 2

UNESCO Anniversary
Ion Luca Caragiale – 150
Eugen SIMION – I.L. Caragiale and the Romanian Spirit (I) 4
Jean-Claude GRUMBERG – Caragiale 7

Ana Maria ORĂȘANU – Old Bucharest Buildings – The Romanian Style in the Bucharest's Architecture (III) 8
Patrimony 9
Victor Hugo Bicentenary 10
Iosif NAGHIU – 70 12
Grete TARTLER – Language Policy in the European Union 14
Dan GRIGORESCU – The Destiny of Bret Harte and E.A. Poe's Works in the Romanian Literature 17
Rodica DRĂGHICI – The Brăila „Panait Istrati" County Library 20
EBLIDA Agenda 22
Șerban MESTECĂNEANU – The British Council Library in Bucharest 23
Cristina CHIȚA – The Carol I University Foundation 25
Viorica PRODAN – The Bucharest Central University Library 28
Doru BĂDĂRĂ – Book Exhibition at the Bucharest Central University Library 30
Crista FILIP – The Central University Library. New Services for Academic Community 32
CONCEPT Foundation Is Promoting a New Role for Public Libraries 33
Șerban C. ANDRONESCU – Rendez-vous with French Cinema 2002 in New York 34
Catalogue 36
Horia FRUNZĂ – The 2002 Bucharest Press and Book Fair 38
Ana Maria ORĂȘANU – Iconographic Testimonies. I.H. Rădulescu and I.L. Caragiale 38
Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25; 212.83.11
E-mail: abidob1@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

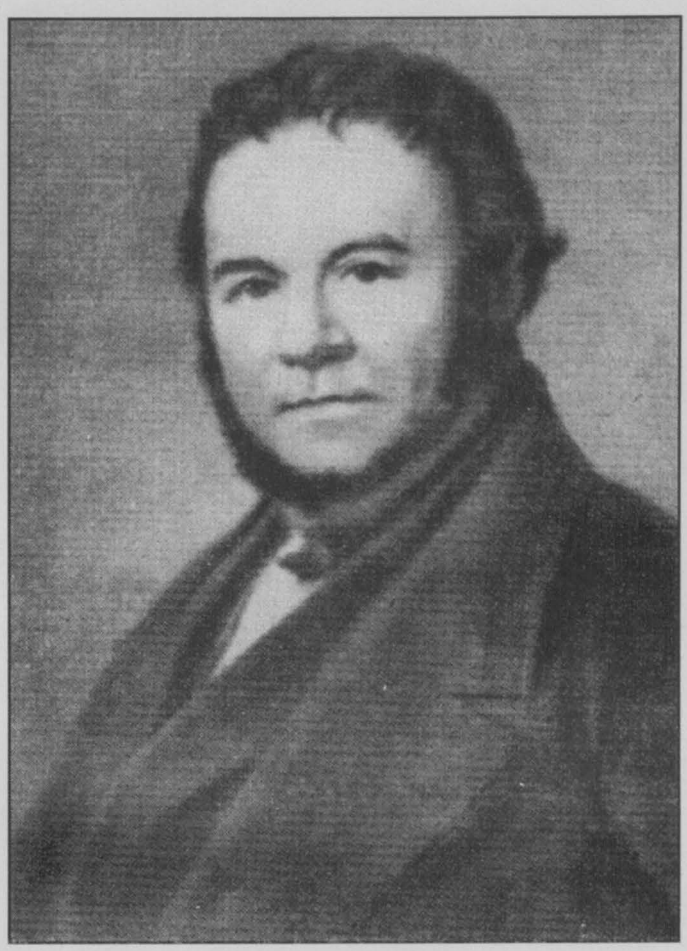

STENDHAL

1783 – 1842

160 de ani de la moarte

"Starea mea obişnuită a fost aceea de îndrăgostit nefericit, iubind muzica şi pictura, adică bucurându-mă de produsul acestor arte, şi nu practicându-le cu stângăcie.

Am căutat cu delicată sensibilitate peisajele frumoase; e singurul motiv pentru care am călătorit... Văd că înainte de orice, chiar de a trece drept om de spirit, am preferat reveria".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

NICOLAE TITULESCU

1882 – 1941

120 de ani de la naştere

"... Noi sîntem gata să întreprindem, împreună cu toţi aceia care vor recunoaşte definitiv şi loial frontierele noastre, o vastă muncă de apropiere economică şi politică, care va devaloriza gradat aceste frontiere pînă la spiritualizarea lor definitivă.

În ziua aceea, patriile noastre actuale nu vor mai face decît una: marea patrie a familiei umane, care ne va fi cu atît mai scumpă, cu cît va reprezenta suma afecţiunilor pe care fiecare dintre noi o poartă pentru patria sa".

Atena, 9 februarie 1934

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro